

Arhimandrit Sofian Boghiu
staretul Mănăstirii Antim din Bucuresti

Smerenia si dragostea,
însusirile trăirii ortodoxe

Carte tipărită cu binecuvântarea
Prea Fericitului Părinte Teoctist,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Editia a II-a revizuită si adăugită

Fundatia Traditia Românească

Asociatia Studentilor Crestini Ortodocsi Români

Bucuresti, 2002

Cuvânt înainte

Culegere de povătuiri duhovnicești, contemporană nouă - asadar o dovadă că gândirea și trăirea creștină sunt nu numai cu putință, ci vii și lucrătoare în această epocă pe care Cuviosul Paisie, Staretul Mănăstirii Neamț, o numea, încă de acum trei veacuri, <vreștile cumpănite de acum> -, cartea de față este, deopotrivă, un document al vieții religioase românești de la cumpăna dintre al doilea mileniu și cel de-al treilea. Înțelegerea deplină a acestor sfaturi către tineri, rostite de Părintele Arhimandrit Sofian, s-ar cuveni lărgită cândva prin referiri la filiația spirituală a Prea Cuviosiei sale, la ucenicia sa în vechile vestimente ale monahismului nostru de dincolo și dincoace de Prut, prin mărturii despre Părinții de un gând și o viață cu dânsul din mănăstirile Cernica, Sfântul Antim sau Plumbuita, ca Ioan cel Străin, Daniil (Sandu Tudor), Petroniu, Benedict Ghiuș, Felix Dubneac, Damian Stogu și alții.

În anii imediat următori celui de-al doilea război mondial, în special până la întetirea prigoanei comuniste (dar și după aceea), se aflau în București sfinte locuri cu viață liturgică intensă, cu slujitori de mare vrednicie; erau duhovnici îmbunătățiți care au împlinit împreună misiunea providențială de îmbărbătare și îndrumare creștină a credincioșilor Bisericii noastre.

Cursul vieții duhovnicești într-o comunitate creștină se aseamănă adesea firelor de apă, numite ponoare, când se strecoară pe sub pământ și izbucuri, când ies din nou la suprafață.

Traditia rugăciunii neîncetate și a căutării căilor desăvârșirii părea să fi intrat la noi într-o perioadă de secetă în secolul al XIX-lea, după înflorirea învățăturilor filocalice și a vieții monahale din deceniile de aur ale reînnoirii isihaste de sub povata Cuviosului Paisie și a ucenicilor lui. Dar undele cristaline și dătătoare de viață ale Tradiției au ieșit din nou la lumină, curate și puternice, în anii dintre cele două războaie; ele au rodit în ogrorul credinței

românești atunci când râvna trezvitoare a Părintelui Dumitru Stăniloae și a duhovnicilor din sihăstriile Carpatilor le-a deschis matcă nouă către cei însetați de <apă sălțătoare întru viață vesnică>, din care cel ce va bea <nu va mai înseta în veac> (Ioan 4, 14). În ponoare, sub cele patru decenii de suspiciune și represiune oficială față de orice manifestare de <misticism>, aceste izvoare de apă vie au fost păstrate limpezi în taina relației dintre duhovnici și ucenici, arătându-și din nou puterea regeneratoare în Biserica Ortodoxă Română umilită, nedreptătită, dar nebiruită.

Care au fost resursele de Adevăr și Trăire ce au întărit creștinătatea românească în anii ei de încercare s-a văzut după decembrie 1989 din ridicolul ofensivei sectelor trimise pentru o <misiune> inutilă și absurdă într-o țară în care Cuvântul fusese predicat cu două milenii în urmă de Sfântul Apostol Andrei, întemeindu-se astfel una dintre cele mai vechi și mai puternice Biserici. S-a văzut, de asemenea, din cererea și răspândirea îmbelsugată a cărților mult timp interzise de cenzura ateistă, a acestor izvoare de învățătură și vițuire creștină pe care se întemeiasă cu cinci veacuri în urmă însăși cultura românească. S-a văzut, mai ales, din întoarcerea către Cuvântul dumnezeiesc a celor lipsiți de puterea Lui ziditoare: cum ar fi tinerii studiosi ai acestei țări, nu numai teologi, ci din toate ramurile cunoașterii, dornici, pentru viața lor, de temei sigur și orientare nerătăcită, căutători ai Luminii care risipește întunericul și confuzia <veacului cumplit de acum>.

Rostul providențial al întâlnirii dintre povetele iscusite ale Părintelui Sofian și setea de adevăr a tinerilor din Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români (ASCOR) apare din mărturisirea care încheie cartea de față. În numele celor de un gând și o inimă cu el, care i-au încredințat, pentru anii grei de început, problemele asociației, cu intuiție sigură și ascultare de ucenic, Tudor Popescu a cerut răspunsuri și soluții iscusitului dascăl și chip de viață duhovnicească din Mănăstirea Sfântului Antim, Părintelui ale cărui cuvinte ziditoare de suflet împletesc firul tradiției paisiene cu experiența grupului de rugăciune și reflecție creștină <Rugul Aprins>.

Prin această carte, o parte dintre studenții bucureșteni preocupați de viața întru Hristos au ales să-i ceară cuvânt de mântuire Părintelui Sofian, întărit în lucrarea lui de învățătura Părintilor filocalici (împropătată de Părintele Stăniloae și de pilda unui isihast al vremurilor noastre, venit chiar din infernul totalitar sovietic) și sporit prin încercările proprii din temnitele comuniste.

În sfaturile Părintelui Arhimandrit, tinerii din ASCOR au aflat arme de apărare în lupta cu cel puțin patru capcane cu care se confruntă azi căutătorii Adevărului. Cartea de față se adresează însă nu numai tinerilor, ci oricui își începe urcusul duhovnicesc, pentru că, în acest domeniu, cei mai mulți suntem abia la începutul drumului, indiferent de vârstă.

Citind, să-i mulțumim Părintelui Staret pentru povetele sale, cunoscând că recunoscinta noastră i-o putem arăta într-un singur chip: împlinind cele pe care cu înțelepciune și cu dragoste ni le spune.

Academician Virgil Cândea

Scurte repere biografice

- S-a născut la 7 octombrie 1912 în Basarabia, comuna Cuconestii-Vechi, județul Bălți;
- la vârsta de 14 ani, în toamna anului 1926, intră ca frate la schitul Rughi-Soroca;
- între anii 1928-1932 a urmat școala de cântăreți bisericești de la mănăstirea Dobrușa-Soroca;
- seminarul monahal de la mănăstirea Cernica, între anii 1932-1940;
- la 25 decembrie 1937, ca elev în seminar, primește tunderea în monahism, schimbându-și numele din Serghie în Sofian;
- la 6 august 1939 este hirotonit diacon, în catedrala din orașul Bălți de către Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Tit Simedrea, pe atunci episcop de Bălți;
- urmează Academia de Arte Frumoase din București, între anii 1940-1945;
- Facultatea de Teologie din București între anii 1942-1946; licențiat în teologie în octombrie 1946, cu lucrarea <Chipul Mântuitorului în iconografie>;
- în 1945 este hirotonit preot pe seama mănăstirii Antim din București;
- între anii 1945-1950 participă la întâlnirile Rugului Aprins de la mănăstirea Antim;
- la 15 iunie 1950 este numit stareț al mănăstirii Antim;
- între anii 1954-1958 este stareț la mănăstirea Plumbuita din București;
- în anul 1958 este arestat și închis sub acuzația <de uneltire contra ordinii sociale prin activitate mistică dușmănoasă în cadrul organizației Rugul Aprins>; este condamnat la 16 ani de muncă silnică, dar este eliberat în urma decretului general de grație din 1964;
- în anul 1967 revine la mănăstirea Antim; până în anul 1998, când grave probleme de sănătate nu i-au mai permis, părintele arhimandrit și-a format cu răbdare, în scaunul spovedaniei, sute de ucenici, fiind numit, pe drept cuvânt, <apostolul Bucureștiului>.

"Voi cine ziceti că sunt Eu?"

Când unii oameni nu găsesc răspuns la întrebarea Ta: "Voi cine ziceti că sunt Eu?", atunci eu, Doamne, sunt fericit că pot să Te văd pe Tine, Dumnezeu-Om și Om-Dumnezeu.

În scutecele sărace, pe paiele din ieslea grajdului întunecos din Bethleem, Te văd om! În glasul îngerilor, în lumina care Îți învăluie locuința săracă, Te recunosc Dumnezeu!

Când fugi în Egipt de frica lui Irod, Te văd om slab. Când, în Egipt, văd idoli din temple

striviti la pământ prin sosirea Ta, Te văd Dumnezeu atotputernic.

Când în Nazaret, înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, crești cu anii și cu înțelepciunea, Te văd om Care n-ai ajuns încă la vârsta desăvârșită.

Iar când la doisprezece ani stai în mijlocul învățătilor din Templu, ascultându-i și întrebându-i, pe lângă uimirea cărturarilor mă uimesc și eu și mărturisesc înțelepciunea vesnică, ascunsă în omenirea Ta.

Om esti când Ti-e foame, om esti când dormi în corabie. Dar când Te plimbi pe valuri, când poruncești furtunii și vânturilor, când saturezi cinci mii de oameni cu cinci pâini - Te văd Dumnezeu.

Când Te cobori în râu și Te botezi, când Te plângi că nu ai nici o piatră unde să-Ti odihnești capul, când Te lași prins și legat, Te văd om, înconjurat de slăbiciuni omenesti.

Când însă cerul se deschide și de sus Dumnezeu Tatăl glăsuiește "Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit", când asterni la pământ pe călăii Tăi, când sub picioarele Tale pământul se cutremură, când soarele se întuneacă, nesuferind să vadă răstignirea Ta, atunci Te văd Dumnezeu.

Când Te văd mort pe cruce, văd pe omul durerilor.

Om esti în mormântul pecetluit.

Când ieși din mormânt, nestrucând pecetile, esti Dumnezeu.

Cu acești ochi, cu această inimă, cu această credință, mă apropii și eu de ieslea săracă din Bethleem, care a fost leagănul Tău, Doamne. Îmi plec genunchii cu păstorii cei simpli și cu magii cei înțelepți și mă închin Dumnezeului meu, făcut Om pentru mine și pentru noi toți.

Bethleem, 1970

Despre ceasul neașteptat al mortii

De multe ori moartea îi prinde pe oameni nepregătiți! De ce Dumnezeu nu îngăduie să ne cunoaștem momentul mortii? Ce este bine să facem?

Frați creștini,

La porțile cetății Nainului - așa cum ne spune Sfântul Evanghelist Luca (7, 11-16) - se întâlnesc două convoaie de oameni: din cetate iese un convoi de îngropare, în care o mamă văduvă, cu inima sfâșiată de durere, petrecea la cimitir pe unicul său fiu, iar din afara cetății venea Iisus Hristos, urmat de ucenicii Săi și de o mulțime de credincioși.

Domnul Iisus, înduiosat de marea durere a sărmaneii văduve, se apropie de ea și îi spune cuvintele: "Nu plânge!". Apoi, apropiindu-se de sicriul tânărului și unicului ei fiu, rosteste dumnezeieștile Sale cuvinte: "Tinere, tie îți zic, scoală-te!". Iar cel mort până în clipa aceea s-

a ridicat si a început a grăi. În marea tăcere care s-a asternut atunci peste cele două convoaie, Mântuitorul l-a redat pe tânăr, viu, mamei sale. Biata mamă, poate, a mai plâns si după aceea, dar plânsul ei era plâns de bucurie, pentru că durerea încetase; iar multimea a fost cuprinsă de frică si toti preamăreau pe Dumnezeu pentru această înviere din morti, săvârșită în văzul tuturor.

Frați creștini,

Tânărul din Nain, mort când nu se aștepta, ne dovedeste fiecăruia dintre noi că moartea fără de veste îi poate surprinde nu numai pe bătrâni si bătrâne, ci chiar si pe tineri.

De obicei tânărul, si nu numai el, se gândește la toate, numai la moarte nu vrea să se gândească. Dacă îi aminteste cineva despre aceasta, el râde cu dispreț sau cu nepăsare, ca si cum nu va muri niciodată si deci nu se cuvine să-i întuneci viața cu asemenea gânduri. Ca si cum moartea este numai pentru altii, nu si pentru el.

Totusi moartea vine pe neașteptate si pentru copilul din leagăn, si pentru tânărul nepăsător, si pentru bătrânul înălbit de ani.

Cartea Sfântă ne spune că ceasul mortii, la fel ca si "ziua Domnului vine așa, ca un fur noaptea" (I Tesaloniceni 5, 2). Stiti că tâlharul niciodată nu se anunță când vine la furat. El apare când nu te aștepti, când toti dorm fără nici o grijă. Așa face de multe ori si moartea! Când omul crede că viața nu-i mai este amenințată de nici o primejdie, când se scufundă în treburile obsnuite ca într-un somn adânc, tocmai atunci se apropie moartea, ca să-i curme rătăcirea vietii.

De multe ori moartea îi prinde pe oameni nepregătiti!

În cartea profetului Daniel din Biblie, ni se aminteste visul regelui Nabucodonosor din Babilon. Într-o noapte, acel falnic rege din Babilon a visat un copac urias, cu vârful până la cer si cu ramurile până la marginile pământului; frunzele copacului erau frumoase, iar roadele sale erau mari si gustoase si din ele se hrăneau semintiile oamenilor si toate vietuitoarelor. Dar, pe când copacul se înălța tot mai falnic, un glas din cer s-a auzit zicând: "Doborâți copacul si tăiați-i crengile, scuturați frunzele lui si împrăstiați roadele lui" (Daniel 4, 11).

Regele Nabucodonosor s-a îngrozit. La cererea lui, profetul Daniel îi tălmăcește visul, care însemna sfârșitul năprasnic al vietii lui Nabucodonosor, ca pedeapsă pentru nedreptățile sale.

Dar visul, cu porunca de a "doborî copacul", mai înseamnă si sfârșitul jalnic al fiecărui om. Căci ce altceva este omul decât un pom sădit pe pământ - care, la porunca lui Dumnezeu, cade ca si lovit de trăsnet - ori un fir de iarbă cosit sau smuls din rădăcină?

Se întâmplă uneori ca, în vecinătatea noastră, să cunoastem un om îndestulat cu de toate, bine văzut de cei din jur, care îl privesc si îl laudă ca pe un pom frumos si plin de roadă. Ramurile neamului său se întind în lung si în lat, în rubedenii numeroase. Este sănătos si tânăr, toti din jurul lui îi urează să trăiască multi ani.

Dar, tocmai în clipa când parcă nici o umbră nu-i tulbură fericirea, deodată, răsună si pentru el cumplitul glas: "Doborâți copacul!". Si porunca se împlineste, iar moartea îl lovește pe neașteptate: sugrumat de cancer sau de o boală de inimă, zdrobit de un accident nedorit de

nimeni sau lovit, sub o altă formă, de o moarte năprasnică. Cei din jur află cu uimire că cel plin de viață până acum câteva ore s-a stins din lumea de aici, pentru totdeauna.

Câte întâmplări din acestea nu v-a fost dat să vedeți în jurul dumneavoastră, în familiile dumneavoastră sau între cunoscuți?!

Ceea ce este mai dureros nu este numai faptul că moartea vine fără de veste, ci mai ales că ea îi surprinde pe oameni nepregătiți pentru acest pas decisiv.

Nu putem ști cât de pregătit sau cât de nepregătit de moarte a fost tânărul din Nain. Fiind însă unicul fiu al unei văduve, lipsit de îndrumarea și autoritatea tatălui său, poate își va fi adunat și el destule păcate ale tineretilor sale până în ceasul neașteptat al morții.

Acel tânăr însă a avut atunci ocazia unică de a se întâlni pe drumul către cimitir cu Însuși Stăpânul vieții și al morții, cu Iisus Mântuitorul Care, înduiosat de lacrimile mamei, îl cheamă pe tânăr iarăși la viața aceasta pământească.

Fără îndoială că acel tânăr a văzut dincolo un peisaj de neuitat, încât tot restul vieții și l-a trăit cu mai multă luare-aminte decât toți ceilalți tineri de vârsta lui. Dar câți tineri pot avea experiența uluitoare a tânărului văduvei din Nain? Aproape nici unul!

Totusi, câți tineri, și nu numai tineri, din vremea noastră, nepregătiți de moarte, își continuă viața în dezordine, cu nepăsare, ca și cum n-ar muri niciodată?

Si, dacă s-ar putea lega un dialog cu un astfel de tânăr după ce a trecut pragul celeilalte lumi, l-ai putea întreba:

Ce-ai făcut, tinere? Te-ai nenorocit pentru totdeauna! Pentru că sufletul tău era plin de păcate: de părinți n-ai ascultat, de Dumnezeu nu te-ai temut, ci adeseori L-ai înjurat și L-ai tăgăduit, de rugăciune nu te-ai îngrijit, de desfătări nu te-ai ferit, la urmările faptelor tale celor rele nu te-ai gândit, la suflet și la judecata lui Dumnezeu n-ai cugetat.

Te-ai nenorocit pentru vesnicie, pentru că pomul vieții tale nu numai că s-a tăiat fără de veste, dar se va și arunca în foc.

Drept răspuns, tânărul, după ce a gustat puțin din moarte și a văzut ce este dincolo, nu va mai râde cu dispreț, ci se va căi cumplit pentru lipsa lui de seriozitate și de înțelepciune, dar atunci va fi prea târziu.

Asemenea surprize cumplite se pot întâmpla oricui, oriunde și la orice vârstă.

De ce Dumnezeu nu îngăduie să ne cunoaștem momentul morții?

Poate fiecăruia dintre dumneavoastră i-a venit cândva în gând întrebarea aceasta: de ce oare Dumnezeu n-a lăsat vreun semn anumit după care să putem cunoaște sosirea morții și să ne putem pregăti în acest fel din vreme?

La această întrebare ne răspunde un Sfânt Părinte: "Dumnezeu n-a voit să cunoaștem ceasul cel din urmă al vieții noastre pentru ca fiecare ceas să-l socotim ca fiind cel din urmă și deci oricând să fim pregătiți!".

Însusi Mântuitorul ne sfătuiește astfel în pilda celor zece fecioare atunci când spune: "privegheați, că nu știți ziua, nici ceasul când vine Fiul Omului" (Matei 25, 13).

Totusi, să ne închipuim că am ști dinainte ziua și ceasul când vom muri. Ar fi oare știința aceasta spre binele sufletelor noastre? Nicidecum. O asemenea descoperire nu ne-ar fi de folos și cred că o groază cumplită ar cuprinde sufletele oamenilor.

De frică, unii și-ar pierde mintile. Alții, dintr-o pornire de deznădejde, știind că numai atât de puțin mai au de trăit, și-ar cheltui viața în cele mai urâte plăceri.

Nu se poate ști câți dintr-o sută s-ar mai gândi atunci la suflet și la judecata din urmă.

De aceea, mai bine este așa cum a rânduit Dumnezeu, să nu ne cunoaștem ceasul sfârșitului nostru, dar să fim gata oricând a da socoteală de faptele noastre fără să ne fie rusine de felul în care ne-am trăit viața.

Ce este bine să facem?

Frati creștini,

De moarte nimeni nu poate scăpa. Toti suntem datori să plătim acest tribut obstesc, atunci când va rândui Dumnezeu pentru fiecare dintre noi.

Dacă ceasul morții ne este necunoscut și suntem îndemnați să priveghem și să ne pregătim ca pentru cel mai mare și ultimul examen din viața noastră pământească, atunci această așteptare a clipei din urmă nu trebuie să fie o stare pasivă, de nelucrare, plină de groază, ci, dimpotrivă, trebuie să fie o așteptare senină, însoțită de muncă statornică, plină de hărnicie și de voie bună. Să avem însă, în același timp, o grijă neîncetată pentru a ne păstra - pe cât se poate - sufletul cinstit, inima curată și trupul neîntinat de patimi, știind că trupul împreună cu sufletul nostru sunt locul Duhului Sfânt din noi.

Să medităm asupra faptului că toate trec, toate curg, iar noi odată cu ele străbatem drumurile vieții. Așa precum toamna se despoaie copacii de frunze și seva lor începe să se împutineze, așa și viața noastră scade în fiecare an, în fiecare lună și în fiecare oră.

Floarea tinereții se vestejește, lumina bucuriilor pământești se stinge, bătrânețea cea grea se apropie, prietenii mor, cei de aproape se depărtează și ne părăsesc...

Mormintele celor dragi zac fără de glas, doar sufletele unora dintre morții noștri au ajuns în mâna lui Dumnezeu.

Așa trece viața noastră, așa trecem fiecare dintre noi, ca niște umbre pe fața pământului, până când nu ne mai vede nimeni, până când aproape totii ne uită, ajungând niște morți uitați de orice inimă...

Drept aceea:

- să ne sfîntim viața prin Sfintele Taine, lăsate de Dumnezeu oamenilor;

- să trăim în bună înțelegere unii cu alții;

- să nu ne bârfim între noi, să nu ne înșelăm unii pe alții, să nu ne învidiem și să nu ne urâm unii pe alții, ci dimpotrivă să ne sârguim a trăi ca frații, fiind cu toții fii ai aceluiași Părinte Cereș pe Care Îl numim Tatăl nostru;

- să ne ostenim a ne trăi vremelnica noastră viață așa după cum ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel: "Îngăduindu-vă unii pe alții și iertând unii altora, dacă are cineva vreo plângere împotriva cuiva; după cum și Hristos v-a iertat vouă, așa să iertați și voi.

Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă întru dragoste, care este legătura desăvârșirii.

Și pacea lui Hristos, întru care ați fost chemați, ca să fiți un singur trup, să stăpânească în inimile voastre" în veci. Amin (Coloseni 3, 13-15).

Duminică a XX-a după Rusalii, 19 X 1985

Valoarea sufletului

Sufletul rămâne o mare Taină -Chipul lui Dumnezeu în om-
"Putem pierde orice, afară de suflet, căci dacă ne rămâne acesta încă n-am pierdut nimic"
Suntem atenți cu adevărat la dorurile sufletului?

"Ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-si pierde sufletul?
Sau ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său?" (Marcu 8, 36-37)

Frati creștini,

În aceste cuvinte puține și simple, dar pline de înțeles adânc, Mântuitorul ne aduce aminte de prețul și valoarea fără seamăn a sufletului nostru.

Ce este oare sufletul omenesc și de ce este el așa de scump înaintea lui Dumnezeu, încât nimic din lumea aceasta nu-i vrednic de el?

Ce este acest suflet al nostru, dacă însuși Cerul se bucură când un suflet rătăcit se întoarce la Dumnezeu (Luca 15, 7) și dacă Însuși Dumnezeu a luat trup omenesc și S-a jertfit pentru mântuirea și fericirea lui?

Sufletul rămâne o mare Taină

Ca să ne putem da seama ce este sufletul și ce însemnătate are el pentru viața noastră pământească, cel mai simplu este să comparăm cadavrul unui om mort de curând cu trupul unui om viu. Și cadavrul are oase, mușchi, nervi și sânge; dar nu se mișcă, nu simte, nu vorbește și nu gândește ca omul viu.

Ce-i lipseste oare?

Îi lipseste puterea aceasta tainică si nevăzută insuflată de Însusi Dumnezeu în făptura primului om, putere care pune în miscare trupul si pe care o numim suflet.

Sufletul este si va rămâne pentru viața de aici o mare taină, ascunsă vremelnic în trupul omenesc. El a fost comparat cu un diamant ceresc de mare pret.

Dacă privim prin el făpturile si lucrurile lumii, toate strălucesc cu o frumusețe care întrece toate frumusetile acestei lumi. Dacă privim prin el mormintele, ele se deschid si mortii se văd ca si viii. Dacă privim prin el Cerul, cu lumea duhurilor înțelegătoare, toate se luminează si vedem plinătatea Împărăției vieții.

Toti oamenii ar dori să descopere această mare taină si să pipăie acest diamant ceresc. Dar sufletul nu se poate vedea si nu se poate pipăi. Zadarnic îl vom căuta în muschi, în sânge, în oase, în nervi, în creier, în inimă sau în orice altă părticică de materie.

Căci, desi el există si în corp si în afară de corp - asa cum există un cântec în disc sau un gând în minte -, sufletul fiind imaterial nu se poate vedea si nici pipăi.

El este duh asezat de Dumnezeu în om si este partea prin care fiinta noastră se înrudește cu Însusi Creatorul întregului univers. Căci sufletul este duh, asa cum Duh este si Dumnezeu (Ioan 4, 24).

Chipul lui Dumnezeu în om

Când a fost plăsmuit omul cel dintâi a zis Dumnezeu în sfatul Sfintei Treimi: "Să facem om după chipul si după asemănarea Noastră" (Facere 1, 26), iar mai apoi citim că "a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său" (Facere 1, 27). Tot la începutul Scripturii aflăm că "luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om si a suflat în fata lui suflare de viață si s-a făcut omul cu suflet viu" (Facere 2, 7).

Sufletul este deci chipul lui Dumnezeu în noi după fire, după har si după slavă.

După fire, sufletul omenesc este asemenea Tatălui în ceea ce privește mintea, care este izvorul cunostintei; este asemenea Fiului în ceea ce privește Cuvântul lăuntric asezat în noi de la Botez si Care este începutul înțelepciunii; si este asemenea Duhului Sfânt în ceea ce privește libertatea vointei, care este rădăcina tuturor bunătăților.

După har, sufletul poate fi asemenea Fiului lui Dumnezeu, pentru că prin taina Sfântului Botez sufletul primește darul înfierii, devenind si el fiul lui Dumnezeu după har.

După slavă, sufletul este asemenea cu Însusi Dumnezeu prin puterea luminii dumnezeiesti revărsată asupra sa, asa cum spune Sfântul Evanghelist Ioan: "Iubitilor, acum suntem fii ai lui Dumnezeu si ce vom fi nu s-a arătat până acum. Stim că dacă El se va arăta, noi vom fi asemenea Lui, fiindcă Îl vom vedea cum este" (I Ioan 3, 2).

Deci cel care vrea să afle ce este sufletul, să stie că este marea operă a Sfatului lui Dumnezeu. Este întipărirea vie a Sfintei Treimi în fiinta omenească.

În Împărăția lui Dumnezeu nu este altceva mai frumos, mai scump și mai plăcut decât vederea Fetei lui Dumnezeu, "spre care și îngerii doresc să privească" (I Petru 1, 12). Ei nu se mai satură uitându-se la dumnezeiescul chip, ca la un izvor nesfârșit de frumusețe și de lumină. Cineva spunea: dacă Chipul sau Fata lui Dumnezeu s-ar arăta o singură clipă în iad, iadul ar ajunge Rai; iar dacă o singură clipă Fata lui Dumnezeu nu s-ar mai arăta în Rai, acesta s-ar preface în iad. Să nu uităm că sufletul omenesc este după chipul acestei fete dumnezeiești. De aceea sufletul este odorul cel mai scump înaintea lui Dumnezeu.

În suflet stă toată puterea, toată valoarea ființei omenesti, tocmai pentru că el este făcut după chipul lui Dumnezeu și în vederea unei nesfârșite asemănări cu El.

**"Putem pierde orice, afară de suflet,
căci dacă ne rămâne acesta
încă n-am pierdut nimic"**

În suflet stă toată superioritatea ființei umane față de restul vietuitoarelor, în el se află tot ceea ce face din om stăpânul universului. În suflet stau rațiunea sau mintea, priceperea și judecata, cu ajutorul cărora omul pătrunde tainele naturii și o cucerește spre folosul său. Prin darul vorbirii oamenii se înțeleg și se apropie unii de alții, iar prin darul creării valorilor de artă și prin celelalte daruri spirituale, omul se ridică deasupra tuturor celorlalte făpturi de pe pământ.

Obârșia sufletului este Dumnezeu, iar locasul lui este omul. Măreția, valoarea și nobletea sufletului stau deci în originea sa dumnezeiască.

Pentru mântuirea acestui suflet a trimis Dumnezeu pe Însuși Fiul Său în lume.

Pentru sufletul omului a pățimit Mântuitorul pe Golgota și Si-a vărsat scump Sângele Său pe cruce.

Pentru el a întemeiat Domnul Biserica Sa pe pământ.

Pentru el au fost făcute toate frumusețile lumii acesteia.

Pentru el există Împărăția Cerurilor și toate bunătățile vieții vesnice, pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit "și la inimă omului nu s-au suit"

(I Corinteni 2, 9).

Nu există deci pe pământ vreun lucru mai valoros decât sufletul. Dacă am pune într-o balanță, de o parte, lumea întreagă cu toate bogățiile, frumusețile și plăcerile ei, iar de cealaltă parte un singur suflet omenesc, balanța va înclina spre partea acestuia din urmă. Mântuitorul Însuși ne spune foarte clar: "Ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-si pierde sufletul?"

Putem agonisi toate bogățiile pământului, putem dobândi toată slava și admiratia lumii întregi, putem să ne însusim înțelepciunea și știința tuturor neamurilor și a tuturor înțeleptilor, dar dacă ne-am vândut sufletul diavolului sau l-am lăsat să se pângărească prin păcat și să meargă în iad, am pierdut totul. Căci toate celelalte nu au nici o valoare înaintea lui Dumnezeu, dacă nu dobândim mântuirea.

Sau altfel spus, putem pierde orice, afară de suflet, căci dacă ne rămâne acesta încă n-am

pierdut nimic. Toate se pot reface, se pot dobândi la loc, afară de suflet.

Dar cum putem pierde sufletul? Pierde el, oare, prin moarte?

Nu, pentru că sufletul este nemuritor și trăiește vesnic chiar după moartea trupească. Ceea ce omoară sufletul este păcatul, iar primejdia care-l amenință pe lumea cealaltă este iadul.

Suntem atenți cu adevărat la dorurile sufletului?

Frati creștini,

Dacă sufletul este lucrul cel mai de pret al ființei noastre, cea dintâi și cea mai mare grijă a noastră trebuie să fie grija față de suflet și față de mântuirea lui. Sufletul trebuie să fie centrul de greutate al tuturor preocupărilor și străduintelor noastre.

Bine și firesc este să ne îngrijim și de cele ale trupului: de mâncare, de îmbrăcăminte, de adăpost și de celelalte.

Dar în primul rând Sfânta Evanghelie ne îndeamnă să ne ocupăm de suflet, de hrana și de mântuirea lui: "Au nu este sufletul mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcăminte? (...) Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă", ne învață Mântuitorul (Matei 6; 25, 33). Iar atunci când a fost ispitit de diavol, Domnul Hristos a spus: "Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu" (Matei 4, 4). Adică pâinea este într-adevăr trebuincioasă pentru hrana trupului, dar ea nu îndestulează, nu satură întreaga ființă a omului. Căci omul are și un suflet, iar sufletul acesta are și el nevoie de hrana și de băutura lui, pe care dacă nu i-o dai, tânjește și slăbește, ca și trupul lipsit de pâine și apă.

Într-una din Fericiri, Mântuitorul fericeste pe "cei ce flămânzesc și însetează de dreptate"; deci există și o altă foame decât cea de după pâine și o altă sete decât cea după apă. Sufletul flămânzește și însetează ca cerbul după izvoarele apelor; el însetează după adevăr, bine și frumos, ca planta după lumina și căldura soarelui. El nu poate crește și nu se poate dezvolta decât sub razele binefăcătoare ale iubirii și ale bune înțelegeri între oameni. Sufletul nu se adapă decât cu apa limpede a lacrimilor pocăinței și rugăciunii, nu se simte bine decât în aerul curat al faptelor bune și al harului dumnezeiesc aflător în Biserică.

Pentru curățirea lui sufletul are apa Botezului și a pocăinței; pentru hrană și întărire are masa dumnezeiască a Sfintei Împărtășanii; pentru sfintire și desăvârșire are în această viață Biserica și pe slujitorii ei sfințiți, iar pentru plata ostenețelor lui de pe pământ, Dumnezeu i-a pregătit în cealaltă lume fericirea Raiului.

Dar, frati creștini, oare cum ne purtăm noi cu sufletul nostru?

Nu cumva l-am detronat din locul de mare cinste în care l-a așezat Dumnezeu în lăuntrul ființei noastre? Nu cumva l-am izgonit la marginea preocupărilor, a grijilor și a frământărilor noastre de toate zilele? Suntem noi atenți cu adevărat la întrebările, la neliniștile, la nevoile și la dorurile lui către lumină, către curăție, către frumusețe și adevăr?

Rămâne să răspundă fiecare, în chip cinstit, cum se poartă cu propriul său suflet, de care - știe bine! - va da seama înaintea lui Dumnezeu Care i l-a încredințat! De obicei nu ne obosește

niciodată neconținută trudă și alergare după cele de trebuință pentru îndestularea trupului; pentru asemenea preocupări găsim și timp, și bani, și energie, și bună dispoziție.

Când însă este vorba de cele necesare pentru suflet, ne apar în cale mii de piedici. Nu avem timp să mergem la biserică și nici măcar să ne aplecăm ochii asupra unei pagini din Cartea Sfântă. Nu avem bani ca să ajutăm pe săracii care au nevoie de sprijinul nostru și nu avem nici energie, nici voință pentru a ne împotrivi ispitelor și patimilor care ne asaltează.

Ne alarmăm la cel mai mic semn de boală a trupului și alergăm îndată după doctori, după leacuri, dar suntem nepăsători la tremurul și la suferința sufletului slăbănogit de nehrănă și lăsat în paragină. Ne întristăm foarte mult când pierdem o sumă de bani, un petec de pământ, o haină sau un prieten bun, dar nu ne sinchisim defel când pierdem sufletul, întinându-l cu noroiul minciunii, al răutății și al desfrânării, al betiei și al celorlalte patimi.

Cu cât însă vom neglija, vom uita sau vom disprețui mai tare sufletul și nevoile lui, cu atât viața noastră va fi mai zbuciumată și mai nefericită.

Ca să nu ajungem așa, să ne rezervăm măcar o parte din energia și puterea de muncă, din agonisita și din timpul nostru pentru sărmanul suflet, pentru această comoară tănuțită, ascunsă de Dumnezeu în lăuntrul ființei noastre. Să ne aducem aminte de el cât mai des. Să-l eliberăm pe cât se poate din robia nedreaptă și apăsătoare a trupului, a grijilor pătimase.

Să-i dăm înapoi dreptul de înțâietate, rangul de cărmaci și centru al ființei, al vieții și al preocupărilor noastre. Să-l ferim mai ales de tina păcatelor, căci sufletul este chipul lui Dumnezeu în noi.

Purtăm în noi icoana Lui. Iar când păcătuim e ca și când aruncăm în noroi icoana lui Dumnezeu.

Să-l curățim de păcate prin baia lacrimilor lăuntrice ale pocăinței și ale mărturisirii adevărate; să-l hrănim cu lumina cunostintelor folositoare, cu simțămintele curate de milă, de dreptate și iubire, ce înnobilează inima; să-l îmbărbătam cu voința dâră de a face numai binele, care otește caracterul; să-l întărim cu rugăciunea, care ne pune în legătură cu Dumnezeu; să-l hrănim cu hrana cerească a Sfintei Împărtășanii, ce ne uneste pe deplin cu Hristos, Mântuitorul nostru.

Să ne apropiem, asadar, cât mai mult de noi înșine, de sufletul nostru și să-l îndemnăm la trezvie și la săvârșirea tuturor faptelor bune, sopțindu-i în taină aceste cuvinte de sfântă îmbărbătare:

"Suflete al meu, suflete al meu, scoală, pentru ce dormi?"

Sfârșitul se apropie și te vei tulbura, ci te desteaptă, ca să se milostivească spre tine Hristos Dumnezeu, Care pretutindena este și toate le plinește". Amin.

21 septembrie 1969

Învățăături despre smerenie

Arma cea mai puternică împotriva diavolului -

Ce este smerenia? - Smerenia sfintilor - Exemplul

Mântuitorului - Falsa smerenie - Cumpătarea -

"Nu dăznădăjdui!" - "Trăim într-o epocă foarte primejduită și de aceea trebuie să fim tari, să fim smeriți"

' - Cea mai smerită făptură umană

Bună seara. Ne bucurăm că în această frumoasă zi, în care sărbătorim Buna-Vestire, îl avem în mijlocul nostru pe părintele arhimandrit Sofian Boghiu, starețul mănăstirii Antim. Tinerii din ASCOR și Liga Tineretului l-au rugat mult pe Prea Cuviosia să ne vorbească în acest post al Învierii și îi mulțumim Părintelui Sofian pentru că a acceptat invitația noastră.

Părintele stareț a ales să vorbească în seara aceasta despre smerenie. Părinte, vă ascultăm.

- Mă bucur că ceea ce am să vă spun în seara aceasta este sub patronajul Mântuitorului și al Maicii Domnului, în această zi de Bună Vestire a Întropării lui Dumnezeu în lume. Și Mântuitorul, și Maica Domnului au fost și sunt mereu smeriți. Dumnezeuirea lui Iisus Hristos este slavă dumnezeiască; ea se coboară pe pământ într-un trup omenesc, aleasă fiind pentru această lucrare cea mai smerită ființă de pe globul pământesc; astfel are loc începutul împăcării lumii cu Dumnezeu, prin Întroparea Domnului Iisus Hristos.

Așa cum s-a anunțat, doresc să vorbesc, cu ajutorul lui Dumnezeu, despre cea mai înaltă virtute creștinească: smerenia. Smerenia este foarte bună și foarte necesară și pentru societatea în care trăim, dar mai ales pentru fiecare persoană în parte ca să putem fi primiți în Împărăția lui Dumnezeu. Fără smerenie, spun Sfintii Părinți, nu se poate intra în Cer, în Împărăția vieții veșnice.

Pentru acest subiect i-am consultat pe Sfântul Ioan Scărarul, în volumul IX al Filocaliei și pe Sfântul Dorotei al Gazei (Gaza este un oraș din Țara Sfântă, în sud, către Marea Mediterană).

Arma cea mai puternică împotriva diavolului

Zis-a avva Antonie cel Mare: "Am văzut toate cursele vrăjmasului întinse pe pământ și suspinând am zis: Oare cine poate să le treacă pe acestea? Și-am auzit glas zicându-mi: smerenia!". Astfel de curse semănate pe pământ, pe care le-a văzut Sfântul Antonie cel Mare, sunt și astăzi mereu întinse de vrăjmasul diavol împotriva oamenilor ca să-i încurce în calea lor către Dumnezeu, către mântuire.

Și la întrebarea Sfântului Antonie: "Cine poate să treacă nevătămat prin aceste curse?", oare de ce nu ne-a recomandat Mântuitorul Hristos rugăciunea, postul, milostenia, credința sau alte fapte bune, ci a recomandat smerenia? Pentru că toate celelalte fapte bune sunt scumpe și de folos nouă, creștinilor, dar cea mai puternică armă împotriva curselor diavolești este smerenia. Așa cum cea mai vicleană armă a diavolului împotriva noastră este mândria. Și, Doamne, câtă mândrie este astăzi pe globul pământesc!

Foarte rare sunt ființele care să fie smerite cu adevărat. Smerenia autentică, spun Sfintii Părinți, este singura virtute care nu poate fi infectată sau umilită de diavol. De ce? Pentru că este plină de har dumnezeiesc.

Vrăjmasul diavol, tatăl minciunii și al mândriei, se amestecă în toate faptele bune și le

deformează. Vrea cineva să postească? I se sopteste de către vrăjmasul diavol că, dacă posteste, va slăbi, nu va putea munci si nu va putea învăța. Si îi fură postul. Vrea cineva să se roage? Diavolul îi risipește mintea, îi aduce imagini spurcate sau îi aduce somn si oboseală si astfel îi fură rugăciunea. Vrea cineva să facă milostenie? Diavolul îi aduce frică de sărăcie, îi aduce zgârcenia si ura de săraci si asa este înșelat de diavol, acest tată al minciunii, răpindu-i faptele bune.

Ce este smerenia?

Smerenia însă, cu ajutorul Bunului Dumnezeu, strică toate cursele satanei. Smerenia împreună cu dragostea sunt puternice pentru că izvorăsc din însăși persoana Mântuitorului Hristos, Care ne îndeamnă: "Învățați-vă de la Mine că sunt blând si smerit cu inima si veti găsi odihnă sufletelor voastre". Dumnezeu, pacea noastră, este însăși dragostea plină de smerenie, care ocrotește creatura Sa fată de dusmanul diavol, dusman de moarte al omului - asa cum este numit de Însusi Mântuitorul -, diavolul fiind ucigas de oameni dintru început. Fericit este, fratilor, cel ce are smerenie; smerenia nu se mânie, nici nu poate să mânie pe cineva. Smerenia nu bârfește, nu osândește pe nimeni, nu dispretuieste. Omul smerit nici în gând nu dispretuieste pe colegul său. Si dacă-l vede pe acesta gresind, ori că are vreun defect sau mai multe, cuviincios, între patru ochi, îi atrage atentia cu grijă ca să nu-l jignească, să nu-l rusineze; în acest fel caută să-l îndrepte, să-l ajute cu adevărat. Aceasta este smerenia.

Câte tulburări nu sunt în lume din cauza lipsei acestei smerenii, a acestei virtuti dumnezeiesti!

Si câtă pace, câtă linistire ne aduce cu sine smerenia atunci când corabia vietii noastre este cuprinsă de furtuna necazurilor si a durerilor! Nimic nu poate birui o asemenea virtute pentru că orice lucru supărător i s-ar întâmpla celui smerit el se judecă îndată pe sine si se învinovătește.

Nu rabdă să fie învinovătit cineva din pricina sa, nu rabdă să fie aruncată vina asupra altcuiva. El își ia răspunderea în cazul respectiv. Si asa trece prin viață netulburat, fără supărare si cu toată odihna.

Există două smerenii, precum si două mândrii.

Cea dintâi mândrie este când cineva dispretuieste pe aproapele său, socotindu-l ca fiind un om de nimic, iar pe sine ca fiind mai presus decât el. În cazul în care va continua cu acest dispret si, dacă nu se va trezi repede si nu se va sârgui să scape de o asemenea patimă, va veni încetul cu încetul si a doua mândrie prin care omul se trufeste si se împotrivesc lui Dumnezeu si pune pe seama sa isprăvile săvârșite, nu pe seama lui Dumnezeu Care ne spune: "Fără Mine nu puteti face nimic".

Sunt, de asemenea, si două smerenii. Smerenia cea dintâi constă în a socoti pe aproapele său mai înțelept decât sine si întrecându-l pe el în toate; a se socoti pe sine mai prejos decât toti. Ce greu este acest lucru: a renunța la orgoliul nostru, la mândria noastră si a ne umili din toată inima! E foarte greu, dar foarte pretios înaintea lui Dumnezeu. Iar a doua smerenie constă în a pune pe seama lui Dumnezeu toate faptele noastre bune. Aceasta este smerenia desăvârșită a sfinților. Aceasta se naste în chip firesc în suflet prin împlinirea poruncilor dumnezeiesti.

Smerenia sfintilor

În volumul I din Filocalie este următorul cuvânt: <În împlinirea poruncilor se ascunde Dumnezeu>. Citim, de asemenea, în cele nouă Fericiri - Fericirea a șasea - și acest cuvânt: "Fericiti cei curati cu inima că aceia Îl vor vedea pe Dumnezeu". Se întâmplă cu cel smerit ca și cu pomul. Când pomii poartă rod mult, rodul încovoiaie ramurile și le trage în jos, iar cel ce nu poate să facă rod se înalță și stă drept. Așa este și cu sufletul: când se smereste, aduce rod. Cu cât aduce rod mai mult, cu atât se smereste mai mult.

De aceea sfinții, cu cât se apropiau mai mult de Dumnezeu, cu atât se vedeau pe ei însși mai păcătoși. Așa îl auzim pe Avraam. Când L-a văzut pe Domnul, s-a numit pe sine pământ și cenușă. Proorocul Isaia, când a fost chemat în misiunea sa de prooroc, a exclamat: "Vai mie, sunt necurat". Când profetul Daniel era în groapa cu lei, a mers Avacum proorocul la el cu mâncare, din partea lui Dumnezeu, zicându-i: "Primește mâncarea aceasta, pe care ti-a trimis-o Dumnezeu". Ce-a spus atunci Daniel? <Si-a adus aminte Dumnezeu de mine?> El, care era un sfânt mare al Vechiului Testament, "bărbatul doririlor", cum îl numeste Scriptura. Vezi câtă smerenie a avut în inima lui când era în groapa cu lei? De aceea fiarele nu l-au vătămat. Și nu numai o dată, ci și a doua oară când a venit proorocul cu mâncare de la Dumnezeu, s-a minunat și a zis din nou: "Si-a adus aminte Dumnezeu de mine?".

Priviti smerenia sfinților, în ce sfintire se aflau inimile lor! Nici când erau trimisi de Dumnezeu în ajutorul oamenilor, cei cu adevărat smeriti nu primeau, fugind de prilejul de a fi slăviți. Astfel, Moise i-a zis lui Dumnezeu, când a fost chemat să scoată poporul din robia Egiptului: "Mă rog Tie, Doamne, trimite pe altul în locul meu, mai puternic, că eu sunt slab la glas și zăbavnic cu limba" (Moise era gângav). Profetul Ieremia a zis: "Sunt prea tânăr pentru misiunea pe care mi-o dai, Doamne". Și, simplu spunând, fiecare dintre sfinți avea această smerenie dobândită în urma împlinirii poruncilor lui Dumnezeu.

Nimeni nu poate să spună prin cuvânt cum se naste în suflet această smerenie, dacă nu o află omul prin încercare, prin faptă. Ea trebuie trăită. Să te smeresti cu adevărat, la momentul potrivit și, astfel, capeti această virtute. Numai din auzite sau din pagini de literatură bisericească nu poți dobândi smerenia. Citind numai, se scutură de pe noi ce am reușit să adunăm cu destulă trudă și rămânem tot goi, și tot săraci, și tot mândri, și tot neștiutori.

Când avva Agaton din Pateric era să se sfârșească, aflându-se pe patul de moarte, l-au întrebat pe el frații: "Părinte, te temi și tu de judecata lui Dumnezeu?"; iar el a zis: "Am făcut tot ce am putut ca să păzesc poruncile, dar om sunt și eu. De unde să știu dacă lucrul meu a plăcut lui Dumnezeu? Căci alta este judecata lui Dumnezeu și alta cea a oamenilor". Iată cum Sfântul Agaton ne-a deschis ochii ca să pricepem câte ceva din taina smereniei.

Cu alt prilej, un frate a întrebat pe un bătrân: "Ce este smerenia, părinte?" Și a zis bătrânul: "Smerenia este un lucru mare și dumnezeiesc, iar la smerire se ajunge prin ostenele trupesti în cunostință și prin a se socoti cineva mai prejos decât toți și a se ruga totdeauna lui Dumnezeu." Cine împlineste aceste trei povete dobândește această mare taină, taina smereniei, care este o virtute dumnezeiască și de neînțeles.

Exemplul Mântuitorului

În încheiere, adaug și această precizare: Sfinții Părinți sunt unanim de acord că, prin Întruparea Sa (fapt unic în tot Universul), Fiul lui Dumnezeu este cu adevărat modelul smereniei. Prin Întrupare, trăind viața Sa pământească plină de umilință, plină de smerenie și sfârșind prin moartea pe cruce, prin toate aceste fapte, Mântuitorul rămâne, pentru vesnicie,

adevăratul model al smereniei.

Acum, după 2000 de ani de la Întruparea Sa, Domnul Iisus, prezent în Cer și pe pământ, continuă să fie iubit, dar și hulit, înjurat și tăgăduit. Maica Sa, Sfânta Fecioară Maria, de asemenea, continuă să fie hulită și tăgăduită. Gândiți-vă la sectanți, cât o smeresc, cât o umilesc pe Maica Domnului, această sfântă a sfințitor, această Sfântă Fecioară care a întrecut în curăție pe înger, după cum se spune: cea <mai cinstită decât heruvimii și mai mărită, fără de asemănare, decât serafimii> - așa îi cântăm Maicii Domnului. Pe aceasta dușmanii ei o neagă și aduc fel de fel de hule împotriva ei. Iar Maica Domnului, bună fiind, smerită fiind, îi iartă și îi așteaptă să se întoarcă la calea cea bună!

În sfânta Sa smerenie, smerenie plină de dragoste, Domnul nostru Iisus Hristos ne iartă, ne răbdă și continuă să ne iubească; așa cum a iertat pe ucigasii Săi de pe cruce. Pe El să-L rugăm, din adâncul inimilor, ca să stingă răutatea și mândria din sufletele noastre și să aprindă în noi candelă sfinte Sale smeririi plină de dumnezeiască dragoste. Atât... În rest, urmează ca fiecare dintre noi - și dumneavoastră bărbați și femei, studenți și studențe - să punem în aplicare această dumnezeiască virtute a smereniei. Aceasta îi place lui Dumnezeu mai mult decât orice. Dumnezeu și Maica Sfântă să ne ajute!

- Multumim părintelui Sofian. În continuare, în a doua parte a acestei întâlniri, vă rugăm să îi adresati întrebări părintelui stareț.

Pentru început, o primă întrebare: faptul că astăzi, în România, aproape toate merg rău, se datorează și lipsei noastre de smerenie?

- Sunt convins!

Dacă cei de care depinde starea fericită a țării noastre ar gândi mai sincer și cu mai multă bună-cuviință, s-ar putea schimba multe lucruri în România. Dar nu depinde numai de ei îndreptarea lucrurilor. Trebuie o colaborare în această muncă obstescă, chiar dacă, de obicei, celor care conduc le este bine, iar celorlalți le este rău. În clipa când ieșeam de la mănăstirea Antim m-au întâmpinat poate zece săraci, și mai în vârstă, și copii, cerându-mi bani pentru pâine. Așa am ajuns, cu acest Bărăgan plin de grâne și Moldova la fel: să n-avem pâine!

Dacă nu avem pâine, să avem credință și smerenie înaintea lui Dumnezeu și să cerem pâinea noastră cea de toate zilele. Aceasta este, în primul rând, pe înțelesul nostru, al tuturor, pâinea de fiecare zi, dar este mai presus de toate pâinea împărtășaniei, pâinea Sfintei Euharistii. Aceasta este pâinea cea spre ființă, spre existență.

Câți din cei care sunt aici s-au spovedit sau se spovedesc și câți se împărtășesc? Unii nu se pot împărtăși decât mai rar, din cauza unor crime ascunse, din cauza unor păcate tănuite, care până la urmă tipă: avorturile. Cine este ucigas de ființe nevinovate și fără apărare nu se poate împărtăși imediat, pentru că își spurcă trupul, acest templu al Duhului Sfânt din noi, îl spurcă. Acolo locuiește Dumnezeu de la Sfântul Botez și, alungând pe Dumnezeu din noi, rămânem goi, numai cu diavolul, din cauza păcatelor noastre.

Și de aceea, răspunsul la prima întrebare este că smerenia, dragostea și sinceritatea ne sunt de foarte mare folos, pentru a se putea îndrepta viața noastră și a societății românești în general.

Falsa smerenie

- Vă rugăm să ne vorbiti despre falsa smerenie.

- La noi în mânăstire este cineva care face câteva plecăciuni - asa, când este într-o toană foarte bună - si, dacă-l mai zgândări puțin, spune: "Iartă-mă, părinte, că am făcut un gest de smerenie bizantină", adică un gest de smerenie falsă. Sunt unii care mimează smerenia: sunt tăcuți, cuviinciosi, respectuosi, dar te lucrează pe ascuns; te vorbesc de rău, te hulesc si răutatea ascunsă din inima lor alungă acest duh al Mântuitorului Care zice: "Învătați-vă de la Mine, că sunt blând si smerit cu inima". E vorba aici de o smerenie interioară, plină de sinceritate, de curăție. Smerenia aceasta, numai a gurii, nu are nici o valoare, dimpotrivă, înjoseste virtutea smereniei. Sunt falsuri dintr-acestea - să mă ierte cine mă aude si nu-i convine - si în politică: politicianul promite foarte generos, dar după aceea face tot ce stie el. Dar acesta este un domeniu pe care-l cunoasteti foarte bine si nu-i nevoie să-l mai discutăm.

- În zilele noastre, a fi smerit nu echivalează cu a te lăsa călcat în picioare? Cum rămâne atunci cu demnitatea noastră de crestini? Cum trebuie procedat pentru a nu face confuzie între aceste lucruri?

- Stiu că este un gând răspândit între crestini după care smerenia este umilintă netrebnică. Nu trebuie să uităm însă că, pe Cel care S-a smerit pe cruce, cu mâinile si picioarele găurite de cuie si cu sulita împunsă în coastă, în Vinerea Mare, smerirea cea adevărată, dumnezeiască, L-a ajutat să învieze din morti.

Smerenia este o mare demnitate sufletească. Dumneavoastră stiti, fără să vă mai spun amănunte, că un om mândru, plin de sine, orgolios, se bate cu pumnul în piept, iar ceilalti nu mai există pentru el. O părere pe care i-o spui nu o primește; eu sunt un prost, el e foarte deștept. Pe asemenea oameni nu prea îi aveti la inimă, asa cred. Sunt si în familii, sunt si în universități si în toate institutiile omenesti asemenea persoane, care se supraevaluează. Dar există si persoane care răspund cuviincios, smerit, în orice împrejurare. Si pe cine alegeti? Eu cred că alegeti pe un om cu bună-cuviință. Ai încredere în el, e serios si tot ce produce el e valoros. Sunt popoare, de pildă poporul german, care fac niste lucruri plăcute, totdeauna laudate, pentru că pun în ele cinste si constiinciozitate, nu usurătate; si îi pretuim, pentru că sunt niste oameni seriosi si niste oameni cinstiti sufleteste.

Un act de smerenie mărunță - asa cum mărunți suntem si noi -, de bună-cuviință si de seriozitate este sinceritatea.

Asa este omul: când este smerit, este si sincer, este si constiincios, iar ceea ce face el dăinuiește. Pe când la oamenii mândri si lucrul lor e superficial, făcut în grabă si cu lipsă de vrednicie, de seriozitate. Ei nu cred în nimic, nu cred în Dumnezeu sau, chiar dacă mai cred, se închină de formă. Un om smerit e un om care tine legătura cu Dumnezeu prin rugăciune. Si Dumnezeu, fiindcă este smerit si plin de dragoste, îl inspiră pe cel smerit ca în toate să fie pe cât se poate de împlinit. Aceasta însă rămâne pentru fiecare să experimenteze în propria sa viață.

- Sfânta Scriptură si Sfintii Părinti spun că, atunci când ne rugăm, Duhul Sfânt se roagă în noi. Cum să înțelegem acest lucru?

- Să înțelegem cum scrie. În fiecare dintre noi, de la Botez, este Împărăția lui Dumnezeu sălăsluită în inima noastră duhovnicească. În capitolul al treilea de la I Corinteni, Sfântul Apostol Pavel ne întreabă, ca si cum e un lucru pe care trebuie să îl cunoastem fiecare foarte

bine: "Nu stiti, oare, că voi sunteți templu al lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi?". Adică Duhul Sfânt este în noi. Nu numai El, ci și Sfânta Treime, toată Împărăția lui Dumnezeu este în noi. Marea liturghie lăuntrică acolo se săvârșeste. Liturghia din afară este imitația celei dinlăuntru și a celei dumnezeiești din ceruri. Așa că Duhul Sfânt din noi se roagă și ne îndeamnă la rugăciune.

O, de-am înțelege noi acest strigăt și acest impuls, acest îndemn al Duhului Sfânt din noi. Cât ne cheamă, cât ne îndeamnă, cât ne întărește! Să ne rugăm și să ținem legătura cu Dumnezeul părinților noștri! Asadar, Duhul Sfânt se roagă în noi, după cum spune fericitul Sfânt Apostol Pavel.

- Teoretic stim cât este de folositor să fim smeriți. Cum să facem să și simțim acest lucru?

- E o problemă foarte grea și foarte necesară. În Pateric un frate l-a întrebat pe un avvă: "Părinte, ce este smerenia?" Și părintele bătrân i-a răspuns: "Smerenia este dumnezeiască și nu se poate dobândi decât prin lucrare, prin lucrarea poruncilor, plinirea poruncilor".

Dacă vrem să fim smeriți, să ținem rânduielile creștine. Când vă întâlniți acasă cu Noul Testament, citiți predica de pe munte a Mântuitorului care se află în capitolele V, VI și VII de la Evanghelia după Matei. Acolo este vorba despre smerenie, e vorba despre post, e vorba despre generozitate, dăruire, e vorba despre păzirea în curăție a trupului, a acestui templu al Duhului Sfânt. Multi, începând din tinerețe, își pervertesc trupul, dragi tineri și vârstnici, își pervertesc trupul și au acest răspuns pentru părinții sau prietenii lor: "Lasă-mă să-mi trăiesc viața". Ce-i viața pentru ei? Petrecere, desfrâu, lux și necredință. Nu au nevoie de Dumnezeu.

Ca să fii smerit, v-am spus ce condiții ni se cer, dar depinde de fiecare dintre noi să le împlinim. Spune părintele din Pateric: ostenele trupului contează foarte mult pentru dobândirea smereniei. Adică postul, metaniile, asceza aceasta trupească și suflătească, păzirea ochilor să nu vadă desertăciunile vieții, păzirea gurii să nu spună vorbe rele - "pune, Doamne, pază gurii mele și usă de îngrădire împrejurul buzelor mele", așa cum se cântă la slujba de seară.

- Vă rugăm să comentați un citat din Sfântul Siluan Athonitul: "Noi nu suntem smeriți și de aceea ne chinuim pe noi înșine și pe cei care trăiesc împreună cu noi".

- Sfântul Siluan a scris o carte care circulă mult în lumea creștină. Când am citit-o, am simțit cum mă luminează. Se găsește în această carte însăși esența scopului vieții: a trăi în Duhul lui Dumnezeu. Așa cum spune el, dacă trăim această smerenie și această dragoste și bunătate la care ne îndeamnă Mântuitorul, noi înșine, fiecare dintre noi suntem multumiți, plini de viață, plini de doriri bune, de muncă și avem relații personale autentice cu ceilalți oameni, relații întemeiate pe o dragoste adevărată.

Dacă nu urmăm calea lui Dumnezeu ne purtăm ca niște dușmani unii față de alții. Sunt în familiile noastre persoane care, de douăzeci sau treizeci de ani, nu-și vorbesc, deși provin din aceeași mamă și din același tată. Sunt persoane care de douăzeci-treizeci de ani nu s-au spovedit și nu s-au împărtășit. Nu se poate ca în asemenea vase de lut, mânjite de toate păcatele, să rodească smerenia sau fapta cea bună. Trebuie întâi curățit acest vas de lut (asa este numit trupul de către Sfântul Pavel: vas de lut).

Asta suntem noi. Pentru trupul nostru facem totul în viață, chiar și sacrilegii. Facem totul ca să fie întreținut acest vas de lut din care, într-o bună zi, cedează ceva; iar acest aparat extraordinar de mestesugit, alcătuit de Dumnezeu, această mașină unică mai presus de orice

masină sofisticată din lume, se stinge, se topește și aleargă la ea sobolanii și serpii și toate jivinele pământului ca să se hrănească cu ceea ce noi, cu pretul vieții noastre, am adunat și am pus în acest cort de lut, în acest trup omenesc.

De aceea, frați creștini, nu sunt pentru defăimarea trupului, pentru că acesta poartă întru el harul lui Dumnezeu, poartă Sfânta Treime. Trupul acesta pe care-l purtăm toată viața, pe toate străzile, va învia împreună cu sufletul nostru. Astfel încât trupul nu trebuie urgisit, el are nevoie și de asceză, dar trebuie să fie și îngrijit.

Asa să străbatem această viață pământească, ținând seama și de trup, și de suflet, însă trupul să fie pe al doilea plan, deoarece atunci când vom muri, trupul va rămâne țărânei. Sufletul va avea prioritate, el va fi judecat întâi de Dumnezeu, pentru că la sfârșitul istoriei, în Ziua de Apoi, să fie judecat și trupul împreună cu sufletul, primind atunci răspuns și răsplată pentru toată viața noastră.

- Risipirea gândurilor este un semn al mândriei? Cel smerit are vreodată gândurile risipite?

- Cel smerit are și el gânduri risipite, după cum spune și Sfântul Agaton: "Sunt om". Asa și noi, suntem oameni și gândul ne zboară. La acest zbor contribuie foarte mult și diavolul. Diavolul are un singur gând, extraordinar de important: să nu ne lase să ne rugăm. Întreaga lui osteneală este pentru a tăia această legătură dintre noi și Dumnezeu. Atunci e satisfăcut și atunci ne împinge în risipirea gândurilor.

Cel smerit, care are permanent în el Duhul lui Dumnezeu, fără îndoială că, atunci când se simte înstrăinat de Dumnezeu, își dă seama îndată, se mustră imediat în conștiință, oriunde se află și cere de la Dumnezeu și de la Maica Domnului ajutor ca să depărteze din inimă și din viața lui acest nor de gânduri. Are și el gânduri, ca orice om, dar ia repede măsuri pentru a se elibera de ele. Pe când, în cazul celui mândru, asta-i pâinea lui: gânduri pătimase, fel de fel de amintiri, fel de fel de imagini și - mai ales în viața pe care o trăim acum - filmele de la televizor, acele filme de după miezul nopții.

Eu nu am televizor și nici nu o să am vreodată. Nu vreau așa ceva și n-am timp să mă uit. Dar se plâng mulți, nu numai vârstnici, dar și tinerii se revoltă împotriva acestor gânduri, împotriva acestor imagini ticăloase, păcătoase, pe care le aduce televizorul în viața lor sufletească. Nu le uită. Li se lipește de minte câte o imagine spurcată și nu mai pot scăpa de ea. Parcă a uitat-o, dar când face rugăciune, chiar când e în biserică, în centrul Sfintei Liturghii, îi vine această plăcintă - iertati-mi cuvântul -, această imagine urâtă, îl murdărește și îl spurcă pe dinăuntru.

Asa încât smeritul se roagă să-l scape Dumnezeu de aceste risipiri, de această înstrăinare de Dumnezeu. Cel mândru se complăce în astfel de lucruri; sfatul meu este să nu se mai complacă în asemenea gânduri rusinoase. Eu le spun: "dragă tinere student care ai asemenea imagini spurcate și te desfășează aceste filme erotice și parcă ai sta numai lângă ele, aceasta este o irealitate, este o înșelare, este o imagine mincinoasă acolo, undeva, pe ecran. Gândește-te! Sunt tineri căsătoriti, foarte mulți, care își ating acest scop pe care băiatul sau fata îl urmăresc, acest lucru murdar, într-un fel". Este bine să depărteze asemenea năluciri care-l mânjesc și să se gândească la faptul că, după căsătorie, care este făcută cu binecuvântarea lui Dumnezeu, vor trăi toată viața împreună, bărbat și femeie.

Totusi, dacă fericirea omenească ar consta numai în această legătură trupească, nu s-ar întâmpla atâtea divorțuri în lume, atâtea despărțiri și chiar crime între tinerii care s-au căsătorit. Unde-i "fericirea" după care ai alergat toată viața, până la căsătorie? Unde-i ceea ce

ti s-a spus în film, arătându-ti numai lucruri foarte plăcute si înfloritoare pe dinafară? Erau niste minciuni. Adevărata viață este atunci când te căsătorești, când ai copii, când te rogi, când îți înveți copiii să se roage, să postească si ei, să fie cuviinciosi, sinceri si prietenosi cu cei din jur. De asta are nevoie lumea de astăzi, de această prietenie sinceră, de această dragoste sinceră, pe lângă minciuna si trufia care ne copleșesc.

Cumpătarea

- Cum se poate practica smerenia în căsătorie?

- Foarte usor. În primul rând, sotul si sotia să fie cuviinciosi unul față de altul, să nu se jignească unii pe alții, să fie de acord în creșterea copiilor. Se întâmplă în familii ca tata să-si iubească copiii într-un anumit fel, respectându-le toate gusturile si să-i facă astfel obraznici. Mama caută să-i învețe să se roage, să postească, să nu spună vorbe de rusine. Or, copilul ascultă, e foarte inteligent si foarte atent, primește si privește în jurul lui, iar acest dezacord între mamă si tată este un dezastru pentru el.

Asa încât smerenia înseamnă în primul rând bună-cuviință si respect reciproc între sot si soție; înseamnă lupta împotriva mândriei. Acest lucru trebuie transmis în familie si, dacă se poate, nu numai copiilor. Copiii sunt influențați: ceea ce văd în casă, aceea fac în viața lor.

Mai sunt însă si nepoti, strănepoti, cumnati si cumnate care au nevoie de această virtute dumnezeiască, de această smerenie, care înseamnă, între altele, si buna-cuviință față de celălalt. Să nu spui ceva prin care să-l umilești pe celălalt, să-l rusinezi, ci să încerci să-l ajuti cu adevărat. Dacă îi spui sincer niste lucruri, el simte, te aude si te respectă. Dacă îi spui cu un aer de învățător, atunci te înghite, dar nu respectă ceea ce-i spui. De aceea, sinceritatea si buna-cuviință sunt primele virtuți care întăresc si susțin virtutea smereniei într-o căsnicie.

- Unii Sfinti Părinti consideră că vârful virtutilor ar fi dreapta socoteală. Aceasta si pentru că o smerenie înțeleasă gresit se poate transforma într-o lipsă totală de atitudine. Ce ne puteți spune?

- Sfântul Siluan Athonitul ne îndeamnă să ne apropiem de această idee a Sfintilor Părinti, care se găsește si în Filocalie: aceea a drepte socoteli. Dreapta socoteală sau echilibrul în viața noastră înseamnă a merge pe o cale dumnezeiască, pe calea de mijloc. Acest echilibru al vieții să-l avem totdeauna în fața noastră. Pentru că se întâmplă să fie abateri la stânga sau la dreapta. Cineva care este evlavios si dorește să facă voia lui Dumnezeu si să plinească poruncile se angajează în post, în rugăciune, în milostenie, în asprimea vieții si este foarte bine. Dar să meargă pe o cale echilibrată.

Pentru că sunt unii care postesc, postesc foarte aspru, chiar post negru; si el lucrează într-un mediu toxic si mănâncă, de pildă, fără ulei, acuma în Postul Mare. Masina aceasta omenească are însă nevoie de material pentru întreținerea ei. Dacă asuprim trupul prea tare, ne îmbolnăvim, cerem ajutorul doctorului si el ne dă regim de spital. Din cauza unei asemenea boli pe care o are un postitor exagerat, el trebuie să mănânce mâncăruri în afara postului, mâncăruri de carne si celelalte. Asta fiindcă, în loc să postească două zile pe săptămână, miercurea si vinerea post mai aspru si în celălalt timp al săptămânii să postească normal, cumpătat, el a exagerat. Si atunci în loc să țină asa întregul post, mănâncă de dulce în Vinerea Mare. Aceasta reprezintă nedreapta socoteală, înțelegerea strâmbă a acestei vieți duhovnicești.

Sau în ceea ce privește rugăciunea. Sunt persoane care se roagă foarte mult. Nu știu câte acatiste de-a lungul unei zile, însă uneori uită si ce acatist au citit. Si spune "Tatăl nostru" si, la

un moment dat, îl mai spune încă o dată. Uită că l-a spus. Asa de risipită este mintea lui. Aceasta nu mai este dreaptă socoteală. Dreaptă socoteală este acest echilibru, această observare permanentă a sufletului nostru; înseamnă a ne stăpâni, a avea în mână toată ființa noastră. Când rătăcim, căutăm îndată să ne întoarcem pe calea cea bună. Aceasta ar fi dreapta socoteală la care ne îndeamnă Sfintii Părinți.

Acestia spuneau după cum practicau și ei în viața lor particulară. Sfântul Antonie, care era un maestru duhovnicesc, spunea: Fratilor, am cunoscut mari postitori care, neavând cunostință de pilde duhovnicesci, au postit până când n-au mai putut să trăiască din cauza îmbolnăvirii. Am văzut rugători cu minte risipită, care n-au avut nici un folos din rugăciunile lor. Am văzut oameni milostivi, care și-au risipit toată averea lor dându-o la săraci și mai pe urmă s-au mândrit și-au pierdut tot. Și tot el adaugă că cea mai mare virtute este dreapta socoteală, echilibrul în viața noastră, în fiecare zi din viața noastră.

Să dăm tuturor ceea ce li se cuvine și, în primul rând, nouă, acestui om lăuntric, care are nevoie și el de hrană și hrana noastră, așa cum spune Mântuitorul, nu este numai pâinea, ci este cuvântul lui Dumnezeu. Adică un om are nevoie și de pâinea aceasta pentru viața lui fizică, dar are nevoie și de pâinea cea spre ființă, pe care o cerem în "Tatăl nostru" ca să putem continua o viață cumpătată, în vederea mântuirii.

- Nationalismul creștin poate fi acuzat de lipsă de smerenie?

- Dacă ești sincer, nu. Pentru că suntem datori să iubim pe aproapele nostru. Aproapele nostru, spune Mântuitorul, este oricine, chiar un dușman; dar aproapele nostru este, în primul rând, fratele meu, sora mea de sânge. Iubind pe acești apropiați ai mei, iubesc și neamul meu, poporul meu. Și atunci, dacă iubesc (în sensul profund creștin) poporul meu, mă numesc nationalist. Dacă este sinceră această afirmație, atunci smerenia nu ar trebui să ne lipsească.

La Voronet - cred că ați fost fiecare pe acolo - un perete întreg de sus până jos înfățișează Judecata Viitoare. Și acolo, între altele, sub toate elementele acestei Judecăți, este și învierea neamurilor, venirea neamurilor la Judecata lui Dumnezeu. Vin grupați: evreii, turcii, românii, vin toți la Judecată, pe neamuri.

Atunci ne vom întreba: dacă un conațional de-al meu, fiind călugăr, meserias sau politician, a făcut niste fapte bune, eu de ce n-am putut să fac? Aceleași condiții au fost și pentru mine.

Prin urmare, la Judecata viitoare se va avea în vedere și această grupare pe neamuri. În cadrul acesta al neamului de-a lungul istoriei vom fi fiecare judecați. Neamul românesc are și sfinți foarte mulți, avem și oameni de bună-credință, foarte cuviincioși, avem însă și criminali. Fiecare își va primi răspuns și răsplătă după cum și-a dus viața pământească.

- Papa de la Roma, crezându-se infailibil, are smerenie?

- Eu nu mă gândesc la actualul papă, mă gândesc istoric. Istoric, papalitatea a avut și sfinți. Sfântul Grigore, de pildă, Grigore Dialogul, care a făcut o liturghie ce se slujește numai în Postul Mare. Și a fost sfânt și papă.

Asa că eu nu acord importanță acestei calități politice sau omenesti - că este infailibil, că el nu greșeste niciodată. Asta numai Dumnezeu o poate spune; totuși a nu greși niciodată, omeneste vorbind, este o minciună. Asta nu o spun eu, o spune Sfântul Ioan Evanghelistul în prima sa epistolă: "dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi". Suntem păcătoși, gresim, dar avem și această posibilitate de îndreptare.

Dacă Sfântul Părinte - cum i se spune - nu gresește, Dumnezeu să-l binecuvânteze și să-l ajute să nu greșească, să fie cu adevărat infailibil, adică fără greșală. Însă din câte știm, numai Mântuitorul a fost fără greșală, fără păcat. A avut toate cele omenesti ca și fiecare dintre noi, însă nu a avut păcate. <Cine dintre voi mă vedește de păcat?> spune Domnul Hristos. Foarte mulți dușmani a avut Mântuitorul și puteau să-L arate cu degetul, dar nu găseau nici un păcat la El. Era fără păcat. El era infailibil. De papă nu răspundem.

<Nu deznădăjdui!>

- Părinte arhimandrit, vă rugăm mult să comentați cuvintele pe care le-a auzit Sfântul Siluan: "Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui".

- Nu prea știu să răspund... Ce înseamnă a ține mintea în iad și a nu deznădăjdui? Această expresie n-am mai întâlnit-o la Sfinții Părinți, decât la Sfântul Siluan Athonitul. Pentru mine, mi-am explicat-o așa: în această viață, adeseori iadul este în inima fiecăruia - când avem scandaluri în familie sau la serviciu, viața noastră seamănă atunci cu iadul. Dacă ești într-o asemenea atmosferă, într-o asemenea situație, să nu deznădăjduiești! Dumnezeu este și acolo, Dumnezeu te poate scoate și dintr-un asemenea iad. Dacă nu deznădăjduim, dacă nu ne descurajăm în aceste neputințe omenesti și dacă avem - prin rugăciune - această legătură trainică și permanentă cu Dumnezeu, ne putem mântui.

Dar vă puteți mântui și prin nedelegarea acestei probleme, a acestei întrebări. Vă puteți mântui. Fiți smeriți cu adevărat și veți dobândi dragoste; dragoste smerită să aveți și vă asigurați că veți mântui. Asta cred eu acum și pentru mine.

- Cum ați învățat și cum ați exersat smerenia în iadul închisorilor comuniste?

- În închisorile comuniste, unde am stat câțiva ani, toți cei care erau în celulă cu mine se rugau, se pocăiau, își depăneau păcatele, regretau; erau niște oameni aflați pe calea aceasta, a pocăinței. Erau smeriți, cuviincioși și duceau o viață creștină. Vă spun cinstit că adeseori m-am simțit mai bine în închisoare decât afară. De mic sunt în mănăstire și aici am avut tot ce mi-a trebuit pentru viața trupească și sufletească.

În închisoare era cam aceeași situație; aveam strictul necesar ca să putem trece de la o zi la alta. Era acolo o viață cu preocupări duhovnicești. Se învățau pe de rost texte din Sfânta Scriptură, atunci când în închisoare nu era voie să între o fițuică de hârtie sau un vârf de creion. Pe talpa bocancului, unsă cu spumă de săpun, se scria cu o grifă (care era furată de afară, o dată pe când fusesem scoși la aer curat). Și așa se scria un text din Evanghelia lui Matei, un text din Evanghelia Sfântului Ioan, din epistola Sfântului Iacob. Și cum se aflau aceste texte? Cioc, cioc, cioc, cu alfabetul Morse, prin perete. Erau puscării mai vechi, care apucaseră vremurile când în închisoare intra și Biblia și aceștia au învățat atunci texte din ea; au învățat aceste lucruri sfinte și le transmiteau pe calea auzului, prin alfabetul Morse în perete și așa se puteau învăța. Scriau câte un text scurt învățat pe de rost după ce îl scriau fiecare mai întâi pe tabla inimii și a memoriei. Aceste texte sfinte, cu aceste mijloace foarte sărace.

Era o atmosferă creștină în închisoare. Toate insultele de la anchete erau bobârname pentru a ne curăți de mândrie. Erai smerit de nevoie, dar ni se cere să fim smeriți de bună voie; dacă nu suntem smeriți de bună voie, ne smeresc alții din afară, ne insultă și ne spun fel de fel de cuvinte grele. Așa încât era o atmosferă smerită în închisoare. Smerită de nevoie, dar și de voie, pentru că, în necazurile de acolo, aproape fiecare simțea vie în inima sa pacea lui Iisus.

- Referitor la situatia din închisoare si nu numai, care ar fi diferenta între a fi smerit si a fi umilit?

- Se ajută una pe alta. Dacă, din cauza mândriei, nu ne convine să fim umiliti, e una; si e o suferință, pentru că nu acceptăm, nu acceptăm umilinta. Să mă facă cineva prost si toate celelalte... si eu să nu reactionez, să nu mă apăr. Însă numai în momentul în care acceptăm aceste umilinte din afară am ajuns la smerenie. Dacă nu le accepti, e o suferință pentru tine.

Între umilintă si smerenie este o apropiere, pentru că prin umilintă vine smerenia, dacă umilinta este acceptată din interior. Mântuitorul a fost umilit, a fost umilit de oameni; dar a fost si smerit prin dumnezeirea Lui, izvorul smereniei si al dragostei Lui. Dacă nu este acceptată umilinta, apare o revoltă în noi. Dacă este acceptată umilinta, devine smerenie si atunci e unită si cu rugăciunea si te rogi pentru dusmanul tău care te-a umilit. Dacă ajungi la această stare, ai smerenia si o porti înaintea lui Dumnezeu.

- Părinte, cum putem renunta la orgoliul intelectual?

- Orgoliul intelectual este un fel de nebunie. Pentru că ti se pare că toti se învârtesc în jurul tău, că tu esti stâlpul de lumină pentru toată omenirea, si trecută, si viitoare. Acesta e orgoliul cu gradul cel mai înalt. E o mare prostie, pentru că totdeauna au fost oameni mai învățati decât mine, mai priceputi decât mine, mai frumosi decât mine, mai înțelepti decât mine; multi altii, dintre contemporani si din istorie, au fost în trecut si apar în viitor. Încât a mă face pe mine centrul inteligentei, centrul centrelor, asta este o lipsă de bună-cuviință în primul rând. Si e bine să-si revină o astfel de persoană. Poate că nu de doctor are nevoie, ci este bine să mai postească, să se mai roage lui Dumnezeu, să mai citească niste lucruri duhovnicesti, să-si dea seama pe ce lume este. Si, dacă e sincer în acelasi timp, se vindecă; dar, dacă nu urmează calea lui Dumnezeu, moare nebun.

- Poate gresesc, dar mi se pare că unii oameni au o predispozitie mai mare spre smerenie. Ce părere aveti?

- Sunt de acord cu idea si îi felicit pe oamenii acestia, numai să fie cu adevărat smeriti. Această virtute apropie desăvârșirea sfinteniei. Sfintii au fost cu adevărat mari nevoitori, nu puneau nimic pe seama lor, ci pe seama lui Dumnezeu.

Mie îmi este frică de oamenii care socotesc smerenia lasitate. E o mare demnitate smerenia, o demnitate la care ne îndeamnă si Mântuitorul. Maica Domnului, această ființă pământească, care este mai presus decât toate femeile si decât toate fetele din lume, este cea mai smerită făptură a lui Dumnezeu. Maica Domnului! Iar ea a fost preabinecuvântată de Dumnezeu să nască pe Iisus Hristos, ca să ne aducă adevărata învățătură, adevărata pâine a vietii, prin care să existăm. Deci smerenia aceasta cât de puțină este, numai să fie corectă, e foarte bine venită, ea ne apropie de smerenia si desăvârșirea sfintilor.

- Pentru a-i învăța pe ucenici smerenia, unii bătrâni folosesc asprimea. Este corectă această metodă?

- Sunt niste exceptii. Sunt, de pildă, păcătosi, în Pateric si în viata de toate zilele, care vor să se pocăiască si nu-i lasă cineva dinlăuntru. Si atunci își mai dau niste palme. Când esti acasă singur cu tine, îți aduci aminte de păcatele tale si, ca să nu te pedepsească Dumnezeu, te pedepsesti tu.

În Pateric sunt câteva cazuri dintr-acestea: se pedepsesc bătându-se, autobătându-se. Spre exemplu, un tânăr voia să se poată ruga cu lacrimi. Si le cerea si nu veneau - era împietrit. Si atunci a lăsat cămasa si, cu un servet ud, făcut frânghie, se lovea peste spinare: "Nu vrei să plângi? Îți dau eu tie lacrimi ca să plângi", vorbea el cu sine însusi. Asa că sunt asemenea cazuri, asprimi ale smereniei.

Dacă îți dă Dumnezeu lacrimi, dacă îți dă această căintă pentru păcatele tale, ai căpătat smerenia. Însă trebuie menținută după aceea. E greu si de întreținut smerenia. Dacă nu o cultivi, se stinge. Cine stie ce ispite dau peste tine si rămâi cum ai fost mai înainte! Ca si cu rugăciunea lui Iisus; dacă este spusă continuu, cu smerenie si cu asceză, cu stăpânire de sine, se prinde de inima, de viața noastră, dar dacă nu o mai practicăm, se stinge, încetează.

"Trăim într-o epocă foarte primejdută si de aceea trebuie să fim tari, să fim smeriti"

- Dacă puteti să dati o definiție a smereniei pentru un tânăr... Si care sunt metodele pentru a ajunge la smerenie?

- Definiția smereniei este aceeași si pentru un tânăr, si pentru ceilalți creștini. Din tot ceea ce am spus până acum se poate extrage definiția smereniei. Un tânăr, ca să poată să se smerească, ar trebui să-si facă mai des examen de conștiință, cum făceau creștinii din trecut. În fiecare seară creștinul se gândea, începând de dimineață si până atunci, ce-a făcut bine si ce-a făcut rău si constata că a făcut mai mult rău decât bine. Azi așa, mâine așa, si atunci începea să se cunoască pe sine, să cunoască că în el domină mai mult păcatul si răul decât binele si virtutea. Si atunci, dacă-i om serios acest tânăr, se angajează pe o cale sinceră a binelui.

Pentru că binele, dragi ascultători, binele este necesar si în viața aceasta si e de folos societății, dar si în viața de dincolo. Sfântul Pavel spune că în Împărăția lui Dumnezeu nu intră nimic necurat. Trebuie să ne purificăm, să aruncăm tot noroiul de pe noi, tot balastul acesta al păcatelor, să ne curățim zi de zi ca să ajungem niste oameni, în primul rând. Scris cu O mare: Oameni. Asta vrea să ne facă Scriptura, Dumnezeu: să fim oameni cu adevărat, să avem în noi omenia. Smerenia se poate asemana cu omenia.

Din păcate, în lumea de astăzi este foarte puțină omenie. Fiecare e hrăpăret, trage la sine să fie plin de cât mai multe milioane si altul nu are nici de pâine.

Asa încât, acest tânăr să se gândească si la toate lucrurile pe care le-am spus. A trăi viața zadarnic, a o trăi în patimi, în desfrâuri, în betii, în petreceri fără rost este o pierdere de timp si pierderea vesniciiei, vesnicia fericirii pentru care suntem creați. Domnul nu ne-a făcut pentru iad, ne-a făcut pentru Rai, dar pentru Raiul unde nimic necurat nu intră. Urmează ca în această viață să trăim în așa fel încât să ne pregătim zi de zi pentru zorii vieții vesnice, care e plină de lumină, de bucurie, de sfîntenie si de pacea lui Dumnezeu.

- Părinte, credeti că sunt exagerate afirmațiile care sustin că astăzi sunt destul de evidente semnele vremurilor de pe urmă?

- Poate sunt exagerate într-un fel. E vorba de Antihrist, de numărul lui, de anumite lucruri care vor veni. Mai întâi anul 2000. A trecut un mileniu si vine acum cestălalt, al doilea, iar lumea se așteaptă la un cataclism, la ceva asemănător iadului. Un astfel de cataclism a început astă-noapte în Serbia.

Noi nu stim ce gânduri are Dumnezeu cu acest sfîrsit al lumii. Chiar apostolii l-au întrebat pe

Domnul Iisus Hristos: <Spune-ne nouă când vor fi acestea si care este semnul venirii Tale si al sfârșitului veacului?>; Mântuitorul le-a răspuns: <de ziua aceea si de ceasul acela nimeni nu stie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl>. El ca om, Iisus Hristos ca om, nu stia când va fi sfârșitul lumii. În a doua sa epistolă, Sfântul Apostol Petru scrie că, dacă se amână acest timp al sfârșitului lumii este pentru că Dumnezeu vrea să poată câștiga mai multi credinciosi pentru Împărăția Sa. Printre cei care se zămislesc si care nu sunt ucisi prin avort sau alte mijloace, cine stie ce sfinti ne va rândui Dumnezeu. Asa încât, dacă Mântuitorul nu-si permite să le răspundă apostolilor, cum pot să-mi permit eu? Aceasta este o taină a lui Dumnezeu.

Însă sfârșitul lumii pentru mine si pentru fiecare dintre dumneavoastră este atunci când mor eu si când muriti dumneavoastră. Atunci totul este sfârșit. După moarte nu putem face nici o faptă bună. Murim pentru totdeauna. Cred că acesta este răspunsul. Sfârșitul lumii, de fapt, e sfârșitul nostru. Până atunci însă trebuie să ne pregătim ca să ne facem vrednici cât de cât pentru ce ne asteaptă în vesnicie.

- Legat de întrebarea anterioară, din experienta dumneavoastră ca duhovnic, cum puteti aprecia în momentul de față starea spirituală a românilor sau în general a umanității, comparativ cu alte perioade? Unele afirmatii referitoare la sfârșitul lumii pleacă de fapt si de la felul cum este percepută atmosfera spirituală din zilele noastre.

- Despre Antihrist, de pildă, vorbesc Sfântul Pavel si Sfântul Ioan Evanghelistul. Însă, de-a lungul istoriei, fără îndoială că au fost vremuri mai evlavioase, cu mai multă credință. Mă gândesc la Evul Mediu; între cei de atunci, în mijlocul lor, cresteau multi sfinti, dar erau si multi oameni răi. Proportia însă a celor buni parcă era mai mare decât a celor răi. Diavolul îi vâna si atunci pe crestini, îndemnându-i spre pieire. Dar parcă acum, în vremea noastră, diavolul a căpătat foarte multă putere în constiintele oamenilor lipsite de evlavie si de Dumnezeu.

Am aflat, nu de mult, că în America de pildă, într-un oras, e un templu al diavolului cu sase etaje. Un templu al diavolului! Sunt satanisti - îi stim - în societatea noastră de astăzi, satanisti care au niste jurăminte, un învățământ si un crez al lor cu totul potrivit creștinismului.

În vechime erau păgânii si aveau temple, cum sunt acum, de pildă, templele masonice. Cine a fost în America a văzut că în orice oras e o biserică a Bunei-Vestiri, apoi un templu masonic, o biserică a Înălțării, apoi un templu masonic; există multe temple masonice pe străzile sau pe marile bulevarde ale Americii. Masonii nu sunt prietenii creștinilor, sunt dusmanii lor. Acum sute si sute de ani erau templele păgâne, dar venea creștinismul năvală peste aceste temple. Ori le dărau, ori le pustiau de credinciosii lor, care treceau la creștinism. Acum sunt aceste institutii care vor răul total al creștinilor; si în primul rând este diavolul cu templele lui.

Asa că trăim într-o epocă foarte primejdută si, de aceea, mai ales acum trebuie să fim tari, este foarte necesar să fim smeriti. Diavolul este mândru, pe când Dumnezeu este smerit. Si în numele mândriei diavolul cucerește, pentru că omului îi place să fie mândru, nu să fie smerit. Si atunci trec foarte multi - cu duimul trec - de partea diavolului si se întărește împărăția lui. De aceea trebuie să ne păzim pe noi însine, dar si pe cel de lângă tine să-l păzesti, să-l ajuti să meargă pe calea lui Dumnezeu, care este calea vieții. Cealaltă este calea morții, a întinericului, a nimicniciei. Atât pot să vă spun.

- În mass-media românească ni se spune că masoneria este totusi o organizatie filantropică care dorește binele umanității. Pe cine să credem?

- Ei fac si bine, dar nu stim ce rău se ascunde în acest bine. De pildă... tot la biata Americă mă gândesc. Am fost acolo pentru ochi - sunt bolnav de ochi - si, desi ochii erau bolnavi, am văzut magazine foarte bogate, de câte o sută de metri lungime sau mai lungi, cu de toate: de la ac până la elicopter; într-un magazin american găsesti si bunuri, bucate, fructe, toate bunurile materiale. Tot acolo este însă si templul diavolului, acolo sunt si demonizati sau satanisti, acolo sunt si templele acestor masoni. Asa încât sunt amestecate lucrurile. Bietul peste, săracul, din ape, din ocean, se agată si el de o bucatică de pâine sau de ceea ce e acolo în undită si-o mănâncă cu lăcomie, fiindcă este flămând; si îi rămâne undita în gât si îl trage pescarul afară si îl pune la frigare.

Cam asa sunt aceste bunuri pământesti care ne îmbie. Cine ni le oferă vrea să ne închidă mintea, iar ochii să ne rămână numai la ele. Si sufletul, care este de o valoare extraordinară - "ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său?", întreabă Mântuitorul -, asteaptă ca un cersetor, nu se ocupă nimeni de el, stă ca într-o temniță în acest trup al nostru. Nu e bine ce facem. Să nu ne mărginim numai la bunurile materiale, pentru că acestea hrănesc doar trupul care după aceea devine mâncarea viermilor. Iar sufletul - care va rămâne în vesnicie si se va uni cu trupul înviat - este gol de fapte bune, gol de virtuti, gol de Dumnezeu. De aceea, să nu ne amăgim ca pestele care, pentru o bucatică de hrană, își pierde viața.

Cea mai smerită făptură umană

- Întrucât astăzi este sărbătoarea "Bunei-Vestiri" vă rugăm să ne vorbiti despre smerenia pe care a arătat-o Maica Domnului, atunci când a răspuns Arhanghelului Gavriil: "Fie mie după cuvântul tău".

- Vă răspund, dar văd că vin mereu transporturi de întrebări din sală si lângă mine e o coală întreagă cu alte întrebări. Mă gândesc dacă nu cumva aveti si alt program.

Este aici un părinte din Basarabia care vrea să plece la Iasi si trenul este pe la 9.00; dar, pentru că e vorba de Dumnezeu, de Sfânta Fecioară si de mântuirea noastră, de smerenie, această mare virtute, am să încerc să răspund.

Maica Domnului, cum am mai spus, este făptura umană care a avut sfîntenia vietii si smerenia, în cel mai înalt grad. Sfânta Fecioară a învățat smerenia în templu. Până la vârsta de 14 ani, Maica Domnului a stat în templul din Ierusalim, sub îndrumarea bătrânilor preoti de acolo si a bătrânelor. Asa a dobândit smerenia, teoretic, în primul rând, dar după aceea s-a conformat tuturor rânduielilor si a dobândit smerenia inimii, smerenia cea adevărată.

Când Arhanghelul Gavriil îi spune Maicii Domnului că va naste un fiu, în smerenia ei, spune: "Dar cum se poate asta? Eu nu stiu de bărbat". Iar Arhanghelul îi răspunde: "Duhul Sfânt se va pogori peste tine si puterea Celui Preaînalt te va umbri". Si atunci ea, în umilinta ei, desi avea acest impediment în inima ei sfântă si curată, îi spune acel accept, acel da: "Fie mie după cuvântul tău!". A acceptat acest lucru care era imposibil după toată logica omenească: ca o femeie să nască fără de bărbat. Aici e smerenia ei.

Mai târziu Maica Domnului își dă seama că slujeste lui Dumnezeu si mântuirii oamenilor si rosteste acea cântare de multumire: "Măreste suflète al meu pe Domnul", si cu toate celelalte stihuri care se cântă în Biserică. Stia ce rod va aduce această smerenie a ei, acest accept al ei; stia câtă bucurie va fi pentru lume si câtă smerire va fi pentru ea. A fost si ea huiduită si necăjită toată viața, însă primește cu modestie Vestea cea Bună si aduce pe lume, ca rod al smereniei sale, pe Iisus Hristos, Fiul Tatălui ceresc. Aici este marea smerenie a Maicii Domnului.

- Oare dacă ne gândim vreodată că ne-am smerit, nu ne mândrim atunci?

- Cel care este cu adevărat smerit nu se gândește la aceasta: "Vai, ce smerit sunt!" - râd și curcile de noi. Dacă ești smerit cu adevărat, nu-ți vine acest gând, pur și simplu nu-ți vine.

Sfintii întotdeauna își văd cele mai mici păcate. O bătrână de la țară, la spovedanie, spunea: "Părinte, am un păcat: venea un pui de la closcă lângă mine și am dat așa cu mâna și l-am lovit pe înțăr și tare mă muștră conștiința". Fiindcă a îndepărtat un pui de la closcă și s-a părut că a făcut un păcat. Această femeie era o ființă curată la suflet, smerită cu adevărat. Așa sunt sfintii. Cele mai mici pete de pe conștiința lor sunt pentru ei mari păcate, încât atunci când vine acest gând - "sunt smerit", numai smerit nu ești. Sau sunt frumoasă, sau sunt desteaptă, sau ce haine am eu și se uită în oglindă toată ziua. Astea sunt semnele mândriei acesteia protesti.

- Părinte, vă rog să-mi spuneți cum să mă port cu o persoană care respinge sfaturile pentru credință cu multă agresivitate verbală? E bine să insist sau să tac și să mă rog?

- Să vă rugați pentru el.

- Ce se întâmplă cu cei care spun: "Eu știu că Domnul mă iubeste și mă ajută, căci ori de câte ori am avut nevoie mi-a ajutat" - și nu fac totuși nimic pentru a se apropia de Dumnezeu? Ei cum pot fi ajutați să înțeleagă că drumul către Dumnezeu trece prin smerenie?

- Dacă trăiesc o viață corectă în conștiința lor, se întâlnesc cu smerenia.

- Acum câteva sute de ani, în vremuri grele ca cele de acum, se cerea poporului un plus de pocăință, care ducea la smerenie. De ce nu se mai face așa ceva și astăzi?

- Pentru sărăcia smereniei.

În anul 1947 țara noastră a fost bântuită de o foamete, foamete de jos până sus. Pe atunci era un biet muncitor, chiar la noi la mănăstire - se făceau niste turle acolo la biserica mare -, mos Iacob și se spunea. Căra cu roaba material de construcție. Și-l întreb: "Mos Iacob, ce mai faci?" Și el plângea: "Uite, nu mai pot de foame. Primesc salariu 400.000 de lei - în '47 - și nu-mi ajunge decât pentru un kilogram de mălai. Da' n-am cu ce-l mânca. Și nu pot să-mi fac serviciul meu". Așa sărăcie este și astăzi ca atunci, dar în smerenie. De aceea nu se poate împlini ceea ce dorește întrebătorul.

- Părinte, ce înseamnă smerenia dinlăuntru și smerenia din afară?

- Da, e o mare deosebire; ca între trup și suflet. Smerenia dinlăuntru e smerenia Mântuitorului, smerenia inimii; smerenia din afară sunt plecăciunile acestea false și cuvintele de felicitări false - te felicită în față și pe la spate te înjură: "ce prost e ăsta!" Și când a spus așa, s-a deosebit de smerenia aceasta a inimii, care este statornică. Smerenia inimii e smerenia de totdeauna. Cealaltă, din afară, este foarte falsă, mincinoasă.

- Părinte, vă rugăm să ne spuneți dacă greutatea de a mărturisi păcatele la spovedanie se datorează mândriei sau mai sunt și alte cauze și cum se poate lupta cu această dificultate?

- Cum se poate lupta? Dacă, de pildă, vine un bolnav la doctor și pe el desigur îl doare ficatul, îi spune doar: "Domnule doctor, am niste simple ameteți"; iar doctorul îi dă aspirină. Dar dacă

spune: <Domnule doctor, sunt nenorocit - de pildă, este epileptic - cad fără să-mi dau seama, mă zvârcolesc, mă lovesc, mă doare după aceea; ce să fac?", atunci doctorul îi aplică tratamentul unui epileptic și îl ajută. Dar, dacă este nesincer față de doctor, e nesincer față de propria lui conștiință și nu poate fi ajutat.

La fel se întâmplă și cu cel care merge cu nesinceritate la doctorul de boli sufletești, adică la preotul duhovnic. Faptul că se spovedește este pierdere de timp. La spovedanie trebuie să vii cu lacrimi, să-ți asculți conștiința care este încărcată cu fel de fel de lucruri nedemne de om: fapte urâte, primejdioase pentru aproapele meu, pentru familie, pentru mine însumi, pentru sufletul meu; mă duc la spovedanie încărcat de această căință și mă mărturisesc lui Dumnezeu care e martor atunci lângă duhovnic. Apoi Dumnezeu îl inspiră pe preot ca să spună ce trebuie celui care se spovedește și în acest fel îl ajută pe credincios să se poată vindeca, primind răspunsul potrivit pentru starea lui de moarte.

- Cum să scăpăm de gândurile rele?

- Cu efort personal, adică să le alungi. Cum le alungi? Deschizi o carte, un album, te uiti la un obiect, începi să te gândești la el, să rupi gândul cel păcătos. Nu poți așa ușor, atunci trebuie să te căiești mai mult: "Doamne, sunt înaintea Ta Care le știi pe toate și mă vezi așa cum sunt. Ajută-mă, Doamne, să alung acest nor de gânduri din viața mea". Și se întâmplă ceva atunci. Dar trebuie să fii plin de căință și de voință ca să te scuturi, să te cureți de aceste gânduri nemernice.

- Dacă rugăciunea inimii nu reușește, este bine să continuăm, adică să o spunem mecanic?

- Nu este bine să o spunem mecanic fiindcă asta înseamnă că suntem nesinceri cu noi înșine. În rugăciunea inimii este angajat Iisus Hristos față de noi. Și atunci, deci, este foarte folositor să ne rugăm cu atenție la fiecare cuvânt pe care îl spunem înaintea lui Dumnezeu. Și chiar dacă nu avem răspunsul imediat, trebuie să avem răbdare și trebuie să știm că răspunsul la rugăciunea inimii este acela clasic de coborâre a minții în inimă. Adică ceea ce gândești aceea să și simți.

Dacă spui cu atenție rugăciunea, faptul că chemi numele lui Iisus Hristos în viața ta, aceasta te ajută mult; îți dă spor de credință, spor de evlavie, spor de omenie, spor de întoarcere către tine, umilit, cu căință. Pentru că e vorba de Numele lui Iisus care este un nume plin de putere. Chemat în noi, lucrează. Până să se coboare mintea în inimă este un drum mai lung, dar, chemându-l totuși cu atenție, cu luare-aminte și cu smerenie, acest nume lucrează în noi și ne ajută să sporim duhovnicește.

Conferință ținută în

Aula Universității din București,

25 III 1999

O scurtă meditație

"Nu mă voi teme de mii de popoare,
care împrejur mă împresoară".
(Psalmi 3, 6)

Nu mă voi teme - zice psalmistul - de zeci de mii de noroade, având, Doamne, sprijinul și ajutorul Tău; împresurători, numeste David - literal - pe Abesalom și pe ajutătorii lui care îl dușmăneau, iar anagogic - pe diavoli, căci, după Sfântul Maxim Mărturisitorul, diavolii ne înconjoară în vrăjmășia lor și ne dau război în patru feluri:

- 1) din față, când ne dau nădejdi de norociri și de bunătăți desarte;
- 2) din spate, când vor să ne spurce sufletele cu aducerea-aminte a păcatelor noastre trecute, mai ales a celor trupești;
- 3) din dreapta, când ne ajută pe ascuns a face faptă bună peste măsură cu scopul de a ne arunca în slava desartă;
- 4) din stânga, când ne silesc să facem vreun păcat greu întru cunostință.

Orbirea sufletească

Cum apare orbirea sufletească? - Nu trebuie să uităm de ochii sufletesti! - "Sârguiește dar și te pocăiește"

Frați creștini,

Multe boli și multe suferințe chinuiesc viața oamenilor. Dar cea mai grea suferință pare a fi orbirea. Neputând munci ca să poată trăi, de obicei, orbii cersesc. Dintre toate categoriile de cersetori din lumea aceasta, orbii impresionează în chip deosebit pe cei care trec pe lângă ei. Oricât de zgârcit sau oricât de pornit ar fi cineva împotriva cersetorilor, este cu neputință să nu-l înduioșeze cât de puțin mâna întinsă a unui orb.

Ceva asemănător s-a petrecut cu orbul din Ierihon - al cărui nume era Bartimeu, după cum aflăm din Evanghelia scrisă de Sfântul Marcu. El se așeza jos, la marginea drumului și cerea milostenie. Se așeza lângă drumul care venea din Ierihon și mergea spre Ierusalim. Pe această cale trecea multă lume și cred că erau destui care îl ajutau. Și totuși el continua să rămână un nenorocit, oricâtă milostenie ar fi adunat.

Nenorocirea lui constă în faptul că el nu-l vedea nici pe cel care îi dădea milostenia, nu vedea nici ceea ce-i dădea, nu-și vedea nici propria mână în care i se pune milostenia, nu se vedea nici pe sine însuși. Măcar pentru asemenea pricini putem spune că orbirea trupească este o stare dintre cele mai nenorocite din viața unui om.

Omul are ochi nu numai trupești, ci și ochi sufletesti. Cei trupești sunt asemănători cu ochii altor vietăți de pe pământ: cai, lupi și multe altele. Ochii cei sufletesti însă se aseamănă cu

ochii îngerilor și cu ochii lui Dumnezeu.

Deci, pentru că omul are două feluri de ochi, trupești și sufletești, apoi și orbirea omului poate fi tot de două feluri: trupească și sufletească. Orbirea trupească poate fi din naștere, din pricina unui accident sau din pricina unei boli. Din pricina orbirii trupești nu putem vedea lumea aceasta materială și nici pe noi înșine, nu putem merge fără călăuză și nu ne putem bucura de lumina, de culorile și de toate frumusețile lumii văzute.

Orbirea sufletească este însă cu mult mai primejdioasă decât cea trupească și un asemenea orb este mai nenorocit decât orbul Bartimeu din Sfânta Evanghelie de astăzi. Dacă orbul trupesc nu vede soarele cel fizic, lumina lui, orbul sufletește nu-L vede pe Soarele dreptății și Părintele luminilor, cu strălucirea harului Său. Nu recunoaște pe Cel care îi dă bunătăți nepieritoare: viață, suflet, nemurire și nu se vede nici pe sine însuși așa cum este cu adevărat.

Cum apare orbirea sufletească?

Ne putem întreba: de unde vine această orbire sufletească?

Ne va părea, poate, neplăcut răspunsul, dar acesta este adevărul: orbirea sufletească ne vine, fratilor, prin ochii trupului. Ochii sunt cei doi luminători ai fetei, dar și două puncte prin care păcatul este adus din afară înăuntrul sufletului.

După Sfântul Vasile cel Mare "ochii sunt cele două mâini netrupești întinse înainte, cu care sufletul atingându-se de departe de acelea pe care nu le poate atinge cu mâinile trupului, le cuprinde cu ochii și le aduce la sine". Dacă privirile ochilor sunt nestăpânite, ele îndeamnă sufletul la gânduri urâte și la fapte necuviincioase.

Privind cu patimă la frumusețe străină, chipul acelei frumuseți coboară din minte în inimă și acolo, în camera inimii duhovnicești, unde trebuie să fie neconținut locul lui Dumnezeu și Împărăția Lui, acolo coboară întunericul și se săvârșește păcatul. În această privință Mântuitorul ne învață: "Luminătorul trupului este ochiul; de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat. Iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat" (Matei 6, 22-23). Iar în alt loc ne spune așa: "oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui" (Matei 5, 28). Sau invers, femeia care se uită cu poftă la bărbat a și săvârșit păcatul în inima ei. Și păcatul întunecă ochii cei dinăuntru, iar omul devine înnegurat și orb.

Biblia, această carte de căpătâi a omenirii, ne oferă multe pilde de orbire sufletească încă de la începutul lumii. Voi aminti câteva exemple.

Astfel, în cartea Genezei aflăm că femeia - prima femeie din lume - a văzut că rodul pomului cunostinței binelui și răului era plăcut la vedere și bun la mâncare; și a luat, a mâncat și a dat și bărbatului său (Facere 3, 6). Și cu adevărat li s-au deschis ochii, însă nu ca la îngerii sau ca la Dumnezeu, cum îi amăgise sarpele, ci li s-au deschis ochii ca la cei păcătoși și au văzut că sunt goi (Facere 3, 7). Li s-au deschis ochii, dar li s-a închis Raiul (Facere 3, 24).

Mai departe, tot în cartea Genezei, citim că "fiii lui Dumnezeu, văzând că ficele oamenilor sunt frumoase, și-au ales dintre ele sotii, care pe cine a voit. (♦) Văzând însă Domnul Dumnezeu că răutatea oamenilor s-a mărit pe pământ și că toate cugetele și dorintele inimii lor sunt îndreptate la rău în toate zilele, I-a părut rău și S-a căit Dumnezeu că a făcut pe om pe pământ" (Facere 6; 2, 5-6).

Pentru orbirea sufletească si pentru păcate cumplite, au fost nimicite cu foc cetățile Sodoma si Gomora si acoperite de apa Mării Moarte (Facere 19, 16-26).

Din pricina ochilor trupului a fost orbit Samson care, văzând pe Dalila, a poftit-o si astfel, orbind cu sufletul, a fost biruit de o femeie tocmai el, acela pe care nu-l puteau învinge mii de oameni (Judecători 16).

Orbit a fost Olofern de Iudita, care, cu gătelile ei, i-a luat ochii, cu frumusețea ei i-a robuit inima, iar cu sabia i-a tăiat capul (Iudita 13).

Orbit de pofta ochilor a fost împăratul David văzând pe Batseba, sotia lui Urie si, tot asa, cei doi bătrâni din Babilon, văzând pe Suzana la baie. Orbit a fost Irod privind pe Salomeea, fiica Irodiadei, jucând si chiar înțeleptul Solomon a fost orbit sufleteste de femeile străine si a gresit si el înaintea lui Dumnezeu (III Regi 11, 3-4).

Asemenea exemple sunt foarte multe în Sfânta Scriptură si, fără îndoială, cu mult mai multe în viața oamenilor, de-a lungul istoriei.

Prin aceste ferestre deschise ale ochilor nostri, odată cu ispitele citate din Biblie, intră în noi valuri întregi de alte amăgiri si poște ca: mândria, lăcomia după avere si lux, invidia, mânia, betia, spectacole ce tulbură închipuirea s.a. Pe rând sau toate laolaltă, întunecă lumina cea dinlăuntru a sufletului si zguduie întreaga viață a omului.

Nu trebuie să uităm de ochii sufletesti!

Omul nu este făcut de Dumnezeu numai pentru această lume a pământului. Ci această lume este pentru noi numai un câmp de luptă, un stadion de încercare a puterilor sufletesti si trupesti, din care creștinul - făcând bine si răspândind lumină în jurul lui - încearcă să iasă biruitor pentru ca să merite premiul, adică fericirea vietii viitoare si nesfârșite.

Pentru a ne descurca în această lume, ne sunt dati si ochii acestia trupesti, ca să vedem pe unde mergem, să ne informăm si să cunoaștem realitățile de aici si să ne bucurăm în chip nevinovat de toate lucrurile bune si frumoase care ne înconjoară.

Dar nu numai atât. Acești ochi trupesti ne sunt dati si ca să-i tinem mereu în legătură cu ochii cei luminosi ai sufletului nostru, prin care putem înțelege rostul cel adevărat al existenței si în acest fel să putem cunoaște pe Însusi Stăpânul vietii, pe Cel care a zis: "Eu sunt Calea, Adevărul si Viata".

De aceea, pe lângă multele griji ale vietii noastre pământesti, să nu uităm niciodată de văzul cel dinlăuntru, de ochii cei sufletesti, ca nu cumva să fie umbrîți sau întunecați de patimi, ci să fie curați si luminosi ca ochii pruncilor sau chiar ca ochii îngerilor. Si dacă se spune despre unele lucruri sau fiinte că ne sunt dragi ca lumina ochilor, apoi cu atât mai mult trebuie să ne fie dragă lumina sufletului nostru, partea aceasta din noi care dă sensul si esențialul ființei omenesti.

"Sârguiește dar si te pocăiește"

Mare primejdie este pentru fiecare dintre noi atunci când suntem cu sufletul bolnav, când

suntem orbiti de patimi si nu ne dăm seama că suntem bolnavi.

"Dacă ati fi orbi n-ati avea păcat. Dar acum ziceti: Noi vedem. De aceea păcatul rămâne asupra voastră", le zice Mântuitorul fariseilor (Ioan 9, 41). Cu alte cuvinte, Iisus le spune: "Dacă v-ati recunoaste orbi, n-ati avea păcat, pentru că M-ati ruga să vă vindec. Dar voi pretindeti că vedeti adevărul, când de fapt sunteti orbi si nu voiti să fiti vindecati de Mine".

Când omul își dă seama că este bolnav cere un sfat de la cineva, aleargă la doctor, se roagă lui Dumnezeu - face ceva ca să scape de boala care îi amenintă sănătatea. Dar dacă rămâne nepăsător, boala progresează si într-o bună zi cade la pat si moare. Tot asa se întâmplă si cu boala cea dinlăuntru, cu orbirea sau chiar cu moartea sufletului.

Pentru multi dintre noi se împlineste cuvântul din Apocalipsă, în care Dumnezeu ne spune asa: "Stiu faptele tale, că ai nume, că trăiesti, dar esti mort. Priveghează si întârește ce a mai rămas si era să moară" (Apocalipsă 3, 1-2).

Care sunt aceste fapte ucigătoare pe care le avem si le purtăm cu noi, care ne întunecă sufletul încât ajungem să murim, desi suntem încă în viață? Le-am amintit de curând: trufia, invidia, mânia, betia, desfrâul, lăcomia, lenea, superficialitatea, necredinta, lipsa de dragoste, osândirea pe nedrept a semenilor nostri etc.

Câte familii nu se destramă din pricina patimilor si a încurcăturilor neîngăduite pe care le are unul sau altul dintre sotii?!

Câte sotii nu-si plâng amarul căsniciei când sotul vine acasă târziu si beat, face scandal, îi sperie si îi bate pe ea si pe copii, iar mai apoi își părăseste familia si se încurcă cu alta?!

Câti crestini nu se roagă lui Dumnezeu numai când dă peste ei câte un necaz, iar când le merge bine uită si de Dumnezeu, si de suflet si duc o viață urâtă si străină de orice bine?!

Asemenea fapte, frati crestini, sunt ca niste umbre negre, umbre grele, care învăluie sufletul si constiinta noastră, îmbolnăvind-ne de moarte.

În încheiere am să citez - tot din cartea Apocalipsei - cuvintele lui Dumnezeu care ni se potrivesc, în măsuri diferite, fiecăruia dintre noi:

"Stiu faptele tale; că nu esti nici rece, nici fierbinte. O, de ai fi rece sau fierbinte! Astfel, fiindcă esti căldicel - nici fierbinte, nici rece - am să te vărs din gura Mea. Fiindcă tu zici: Sunt bogat si m-am îmbogățit si de nimic nu am nevoie! Si nu stii că tu esti cel ticălos si vrednic de plâns, si sărac si orb si gol!

Te sfătuiesc să cumperi de la Mine aur lămurit în foc, ca să te îmbogătesti, si vesminte albe ca să te îmbraci si să nu se dea pe față rusinea goliciunii tale, si alifie de ochi, ca să-ti ungi ochii si să vezi.

Eu pe câti îi iubesc îi mustru si îi pedepsesc; sânguieste dar si te pocăieste.

Iată, stau la ușă si bat; de va auzi cineva glasul Meu si va deschide usa, voi intra la el si voi cina cu el si el cu Mine" (Apocalipsă 3, 15-20).

Să ne ajute Bunul Dumnezeu ca să ne vedem propriile păcate, să ne eliberăm si să scăpăm de ele; să-L rugăm să ne dăruiască lacrimi de pocăintă si "alifia" cea duhovnicească a harului

Său, ca să vindece deplin boala ochilor nostri sufletești și să lumineze cu lumina Sa lăuntru nostru întunecat de patimi; Mântuitorul nostru Cel mult dorit să ne dăruiască vesmintele cele albe ale nevinovăției trupesti și sufletești, ca să-L putem cunoaște cu adevărat pe Dumnezeu și să-L putem primi pe marele doctor și tainicul și cerescul oaspete - Iisus Hristos. El asteaptă la usa inimii fiecăruia dintre noi și este gata să ne ajute și să ne vindece de toate neputințele noastre.

Să-L poftim să vină la noi, în viața noastră, în inima noastră, în familia și societatea noastră.

Să-L poftim cu smerenie și dragoste, zicând: Vino, Doamne Iisuse, vino și la noi! Amin!

22 I 1984

Puterea rugăciunii

Rugăciunea curată - Împlinirea și foloasele rugăciunii în Esenta vieții creștine - Rugăciunea inimii este de mare actualitate în viața modernă - Împărăția lui Dumnezeu este în noi - "Unde este comoara voastră, acolo este și inima voastră"

Sărbătorim în chip deosebit ziua de astăzi; păstorul nostru sufletește, Prea Fericitul Părinte Patriarh, împlinește acum zece ani de patriarhat. De dimineată, după ce s-a slujit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală (precum și la Biserica Sfântul Grigorie Palama din Politehnică), s-au ținut mai multe cuvântări importante care au arătat toată truda, tot amarul și toate roadele frumoase apărute în acești zece ani, prin grija, prin echilibrul, prin înțelepciunea Părintelui Patriarh Teoctist. Cu acest prilej, vă rog să închinati un gând și o rugăciune în seara aceasta pentru anii ce vin. Dumnezeu să-l ocrotească și să-l țină în fruntea Bisericii, pentru că este un bun și adevărat părinte sufletește. Să-i urăm cu adevărat, din toată inima, să trăiască întru mulți și fericiți, rodnici ani.

Prea Fericitul Părinte Patriarh înconjurat de tineri

de la filialele ASCOR și ale Ligii Tinerilor Creștini Ortodocși Români, noiembrie 2001

În afara acestei sărbătoriri a Părintelui Patriarh, ziua de 14 noiembrie ne prilejuieste și un alt motiv de bucurie: prăznuirea Sfântului Grigorie Palama, teologul rugăciunii. Într-o vreme foarte grea pentru practicarea rugăciunii lui Iisus - când erau multe nedumeriri și multe critici nedrepte referitoare la o asemenea lucrare - apare acest mare teolog din partea lui Dumnezeu, care, prin înțelepciunea sa, prin harul Sfântului Duh mai ales, a lămurit foarte bine ce reprezintă această rugăciune care duce la unirea omului cu Dumnezeu.

De ce este așezată această pomenire a Sfântului Grigorie Palama la început de post? După cum știți, de mâine dimineată intrăm în postul dinaintea Nasterii Mântuitorului. Și în post avem nevoie de multă rugăciune, la fel cum și rugăciunea este ajutată mult de post. Fără o comuniune între aceste două practici, viața noastră duhovnicească schioapătă.

Asadar astăzi, la invitația fratilor studenți din ASCOR - mi-s frați sufletești -, iată-mă aici, în fața dumneavoastră, încercând să spun câteva cuvinte despre rugăciune.

Onorată asistentă, Sfântul Apostol Pavel vorbind despre importanta rugăciunii ne dă acest sfat: "Rugati-vă neîncetat". După cum stiti, Dumnezeu este duh si este prezentă: "Eu sunt Cel ce sunt", spune Dumnezeu proorocului Moise în fata rugului din Sinai. Si nu există o bucurie mai mare decât această comuniune a noastră cu Dumnezeu Cel Viu, prin rugăciune.

Rugăciunea curată

Ce este rugăciunea? Stim cu totii. Când am început cuvântul de aici, eram deja în rugăciune. Se cânta Paraclisul Maicii Domnului de la mănăstirea Putna. În "Filocalie" citim că rugăciune înseamnă vorbirea mintii noastre cu Dumnezeu.

Când ne rugăm, când Îi spunem păsurile noastre lui Dumnezeu si Îi cerem să ne ajute în necazuri, se cuvine să depărtăm din minte toată grija cea lumească - asa cum se cântă în timpul Liturghiei, la Heruvic - si să cugetăm numai la El. Vorbim cu Însusi Dumnezeu! Nu este bine să ne rugăm doar cu buzele, iar mintea să fie departe de cuvintele rugăciunii. Asta înseamnă necuviință si păcat. "Cum puteti pretinde lui Dumnezeu să ia aminte la rugăciunile voastre - ne întreabă un Sfânt Părinte - dacă voi însivă nu luati aminte la rugăciunile voastre? Nu stiti ce spuneti!"

Rugăciunea făcută cu evlavie, cu inimă curată, cere o anumită pregătire, frati studenti, cere supravegherea simturilor noastre. Moise proorocul n-a putut să se apropie de rugul aprins din Sinai decât după ce si-a depărtat toată încălțăminte din picioarele sale. "Dezleagă toată încălțăminte din picioarele tale - spunea Dumnezeu din rug - pentru că locul pe care te afli este sfânt." Aproape orice loc unde ne rugăm este sfânt, deoarece Dumnezeu e de față într-un chip tainic. De aceea suntem si noi gata ca acest reflector lăuntric al vietii noastre să fie deschis pentru convorbirea mintii cu Dumnezeu. Ne străduim ca, înainte de a începe rugăciunea, să izgonim din inima noastră orice gând pătimas, căci inima noastră este templu al Duhului Sfânt, cum ne spune marele Apostol Pavel.

Este folositor să-i acordăm rugăciunii cinstea cuvenită si astfel să ascultăm pe Mântuitorul care ne îndeamnă: "Iar tu când te rogi, intră în camera ta, închide usa si roagă-L pe Tatăl tău, care este în ascuns". Totdeauna este Dumnezeu de față, însă este ascuns de ochii trupesti. Camera este inima, simturile sunt poarta. De aceea ele trebuie bine zăvorâte, căci prin acestea vine sminteala în timpul rugăciunilor.

Rugăciunea trebuie făcută cu stăruință, după cum avem multe exemple în Sfânta Evanghelie. Să ne aducem aminte de acea femeie păgână, acea canaaneancă care striga disperată în urma Mântuitorului ca să-i vindece fiica îndrăcită. Desi Mântuitorul pare că nu o aude, până la urmă îi vindecă fiica si încă de la distanță. Să ne aducem aminte de Bartimeu, acel orb din Ierihon. Lumea îi cerea să tacă, dar el, dimpotrivă, striga si mai tare. Si Iisus, Care l-a auzit, i-a tămăduit orbirea lui.

Ne putem întreba: când împlineste Dumnezeu mai repede rugăciunile noastre? Răspunsul poate fi dat în mai multe chipuri. O cale sigură este atunci când rugăciunea noastră este însoțită de post, de milostenie si viață fără prihană. Milostenia si postul sunt aripi care înaltă rugăciunea, asa cum am spus la începutul întâlnirii. Aceste trei fapte bune - rugăciunea, postul si milostenia - se întrepătrund si se ajută între ele pentru folosul nostru.

De asemenea rugăciunile noastre sunt foarte repede ascultate când chemăm în ajutor pe Maica Domnului si pe sfinții (prietenii) lui Dumnezeu si când aceste rugăciuni sunt făcute de mai multi credinciosi împreună. Sfântul Apostol Petru a fost închis de Irod în temniță, cu picioarele în butuci, iar rugăciunile neîncetate, făcute de multi credinciosi pentru dânsul

înaintea lui Dumnezeu, au fost atât de puternice încât Dumnezeu a trimis un înger din Cer și în chip minunat l-a eliberat pe Sfântul Petru din temniță. Așa se întâmplă adeseori ca Dumnezeu să răspundă rugăciunilor noastre.

Împlinirea și foloasele rugăciunii

Sunt însă destul de multe cazuri când Dumnezeu nu împlineste rugăciunile noastre. Din ce motiv? Pentru că mulți, așa cum am spus, se roagă numai cu buzele, iar mintea lor colindă pretutindeni. Ne zboară atenția de la cuvintele rugăciunii. Mântuitorul nostru îi muștră pe cei care au o astfel de rugăciune, zicând: "poporul acesta Mă cinstește numai cu buzele, iar inima lui e departe de Mine."

De asemenea, Dumnezeu nu ne ascultă rugăciunile atunci când, fără să constientizăm, cerem ceva care ar putea fi nefolositor pentru propria noastră viață. Astfel, o persoană pe care o cunosc, fiind în închisoare, cerea mereu să fie scoasă la muncă; tot în închisoare, însă la muncă, afară, sub cerul liber. Pentru că viața în celulă devenise foarte grea și insuportabilă. Dumnezeu amâna mereu răspunsul la cererea lui. Mai târziu s-a convins însă de ce nu-i era ascultată rugămintea: unii dintre cei care plecaseră la munca câmpului - sub presiunile închisorii, la munca silnică - au murit acolo, în baltă sau la câmp, sau în deltă. Iar mulți, aproape toți, s-au întors bolnavi la celulele lor din temniță. Așa încât Dumnezeu nu i-a ascultat cererea atunci când se ruga, pentru că putea să moară acolo.

Așa se întâmplă în unele cazuri atunci când îi cerem un lucru lui Dumnezeu și nu-l primim. Dumnezeu, Care știe precis tot cursul vieții noastre de când ne naștem și până murim, știe ce ne trebuie și ce nu ne trebuie, ce ne este de folos și ce nu ne este folositor. De aceea, prin atotștiința și atotînțelepciunea Lui, face așa cum este mai bine pentru viața noastră. Chiar păcătoși cum suntem, Dumnezeu tot ne iubeste și ne vrea binele. Și în anumite împrejurări Dumnezeu vrea să ne ajute, neascultând rugăciunile noastre care sunt păgubitoare pentru suflet.

Ce trebuie să-I cerem lui Dumnezeu în rugăciunile noastre? Pentru că mulți cer lucruri netrebnice. Să-I cerem sănătate trupească și sufletească, să cerem luminarea minții și înțelepciune, pentru a nu gresi calea către Dumnezeu, să-I cerem bunătate sufletească și smerenia inimii. Să-I cerem dreaptă socoteală în tot ce facem și convingerea că atunci când vom muri, vom da seamă înaintea Judecătii lui Dumnezeu de felul cum ne rănduim viața pe pământ. Să cerem râvnă pentru citirea Sfintelor Scripturi, înțelegerea lor și împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Să-I cerem lui Dumnezeu ceea ce vine din El și ceea ce El și numai El ne poate da; adică să-I cerem harul Duhului Sfânt și mântuirea sufletelor noastre. Să-I cerem marele dar de a ne vedea păcatele. Să-I cerem ajutor ca în toată viața noastră să căutăm mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte să ni le adauge nouă. Acestea toate să I le cerem lui Dumnezeu în rugăciunile noastre.

Ce se întâmplă cu cel care nu se roagă? Din păcate sunt mulți oameni care nu se roagă, ei socotesc netrebnică această practică. Cel care nu se roagă se poticnește însă foarte ușor și cade în păcat. Cel care nu se roagă nu este puternic în lupta cu stihiiile vieții. El este ca un ostas fără armă, ca o pasăre fără aripi sau ca o trestie care se pleacă încotro bate vântul, numai către Dumnezeu nu se pleacă să-L întrebe și să-I slujească. "Este ca un peste pe uscat", ne spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

Iar Sfântul Ambrozie al Mediolanului adaugă: "Cel care nu se roagă zace în împărăția materiei, nu este scris în cartea vieții din ceruri și nu are loc în Împărăția lui Dumnezeu. La Judecata lui Dumnezeu, de care nu scapă nimeni, lui i se va spune: Nu te cunosc pe tine! și e

vai de cel ce va primi acest răspuns.>

Care sunt foloasele rugăciunii? Prin rugăciune se poate dobândi de la Dumnezeu orice Îi cerem. Numai să fie vrednice de Dumnezeu rugăciunile noastre. Trebuie ca rugăciunea să fie făcută cu inimă curată, cu stăruință și cu smerenie. Însuși Mântuitorul Iisus Hristos ne făgăduiește împlinirea rugămintilor noastre, atunci când zice: "Toate câte veti cere, rugându-vă cu credință, veti primi". Și iarăși: "Cereți și vi se va da".

Cine se roagă din toată inima, adâncind cuvintele rugăciunii, pe lângă împlinirea cererilor sale, dobândește pacea lăuntrică, pe care nu o poate dăruii lumea - acea pace făgăduită de Domnul Iisus Mântuitorul Care spune: "Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu". Și în acest fel simțim o siguranță, simțim că nu suntem singuri pe lume - numai cu oamenii, ci cu noi este Dumnezeu părintilor nostri Care ne ocrotește și ne apără în viața pământească.

Se întâmplă câteodată ca Dumnezeu să nu împlinească numaidecât rugăciunile noastre, după cum am spus. Sfânta Monica - mama Fericitului Augustin - 18 ani s-a rugat lui Dumnezeu ca să se întoarcă fiul său la credință. Stăruința ei în rugăciune l-a plăcut lui Dumnezeu. Și El a ascultat-o cu adevărat, întorcând pe fiul ei la calea mântuirii, dar nu oricum, ci înzestrat cu toată frumusețea trăirii creștine mlădiate de harul dumnezeiesc. Întrucât nu stim dacă toate cererile noastre ne sunt de folos, totdeauna este bine să încheiem rugăciunea cu aceste cuvinte: ♦ Doamne, Care știi toate, ajută-ne ca rugăciunea pe care o facem înaintea Ta să se împlinească după voia Ta cea sfântă. Doamne, făcă-se voia Ta în viața noastră.

Esenta vietuirii creștine

Onorată asistentă, pe lângă toate aceste probleme despre care am vorbit până acum, mai există un fel de rugăciune de chemare a numelui Domnului, numită rugăciunea lui Iisus, rugăciunea minții sau rugăciunea inimii. Trăirea profundă a acestei rugăciuni este însăși esenta vietuirii creștine.

Este o rugăciune plină de putere - care vine de la Mântuitorul nostru și de la Sfinții Apostoli - și este cuprinsă în aceste cuvinte: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul. Această rugăciune este scurtă și de aceea poate fi spusă oriunde și oricând, stând sau mergând.

Chipul nefăcut de mână al Mântuitorului

În lumea modernă (în această grabă a vieții când nu avem timp de rugăciune îndelungă în camera noastră, în fata icoanei și a candeliei aprinse) putem spune această rugăciune, în orice loc și în orice timp din viața noastră: și la școală, și în magazin, în fabrici, în atelier, putem rosti această rugăciune în taina inimii noastre. Iar Iisus Hristos, Care este prezent în viața noastră totdeauna, ne ascultă această rugăciune care este închinată numelui Lui, plin de putere. Am auzit pe mulți spunând că rugăciunea lui Iisus le este cunoscută. Știu multe persoane, tineri și mai în vârstă, care spun această rugăciune, chiar sunt avansați în această rugăciune. M-am bucurat foarte mult ori de câte ori am aflat că există asemenea credincioși.

În Sfânta Scriptură întâlnim următoarele cuvinte ale Mântuitorului: "Orice veti cere de la Tatăl în numele Meu voi face, ca să se mărească Tatăl în Fiul". Și iarăși: "De veti cere ceva în numele Meu, Eu voi face". Această rugăciune se numește Rugăciunea lui Iisus, pentru că în mijlocul ei este numele Domnului nostru Iisus Hristos, nume plin de putere, așa cum am spus.

Se numeste rugăciunea mintii deoarece, în prima ei fază, se rosteste cu mintea; si a inimii, pentru că, după multă vreme de rostire atentă, rugăciunea se coboară în inimă, în centrul fiintei noastre.

Rugăciunea lui Iisus se poate rosti în două feluri: asa cum vorbim (cum vorbesc eu acum) sau în gând; ori în ritmul respiratiei - când stăm pe un scăunel, avem capul putin aplecat spre stânga si cu două degete de la mâna dreaptă tinute usor peste haină deasupra locului inimii, rostim rugăciunea aceasta, tare, soptit sau în gând.

Rugăciunea de chemare a numelui Domnului se cere a fi rostită neîncetat, ziua si noaptea, în orice loc si în orice lucrare ne-am afla. Practic însă, mai ales pentru începători, este greu a fi rostită neîncetat si de aceea ea poate fi rostită alternativ cu alte rugăciuni din Ceaslov.

Atât pentru călugări, cât si pentru mireni este bine ca rugăciunea mintii să fie rostită de cel putin trei-patru ori pe zi, câte cincisprezece minute de fiecare dată.

Încă un lucru trebuie să avem în vedere: când rostim rugăciunea să fim atenti ca fiecare cuvânt al rugăciunii să cadă pe locul inimii duhovnicesti - aici, unde v-am arătat cu cele două degete, deasupra inimii de carne, deasupra inimii fiziologice. Acest loc ("descoperit" de Sfintii Părinti care erau mari rugători si aveau rugăciunea neîncetată) este centrul duhovnicesc al fiintei noastre si se află putin deasupra inimii carnale.

Rugăciunea lui Iisus se cuvine să fie făcută cu binecuvântarea si sub supravegherea duhovnicului, care, de obicei, o si practică. Ea are menirea să ne ajute să ne curătim mintea si inima de gânduri si de poftes netrebnice; chemarea deasă a numelui Domnului arde ca un foc ceresc toate necurățiile noastre interioare.

Scopul ultim al acestei sfinte rugăciuni este de a coborî mintea în inimă, de a unifica aceste două centre ale fiintei omenesti - mintea si inima - realizând un acord desăvârșit între ele. De obicei omul gândește ceva, dar simte altceva. Când vorbește de bine pe celălalt care stă în fata lui, în mintea, în inima lui, în adâncurile lui îl hulește. Când unim aceste centre - mintea si inima - ele devin o unitate duhovnicească si atunci omul este întreg, asa cum l-a făcut Dumnezeu: om deplin. Prin rugăciunea inimii se realizează acest ideal sfânt al vietii noastre omenesti.

Până să atingem însă acest ultim scop de înnobilare, de sfintire a noastră lăuntrică, de ridicare a fiintei noastre omenesti sfâșiate de patimi, avem nevoie de o severă lucrare de despățimire, de luptă cu noi însine - care nu este deloc usoară - de izgonire a răului din minte si din inimă si de adunare a mintii care se risipește mereu în timpul rugăciunii, cum am mai spus. Dacă nu am fi ajutati de sus în aceste eforturi, lupta noastră cu noi însine ar fi aproape zadarnică. Dar, spre mângâierea si întărirea noastră, avem în ajutor experienta si sfaturile Sfintilor Părinti, aflate în Vietile Sfintilor si în toată această literatură patristică.

Dacă vrem să mergem pe calea despățimirii, vom avea ajutorul Mântuitorului nostru Iisus Hristos, prin chemarea sfântului Său nume, rostind cât mai des, pe drumul vietii noastre, rugăciunea care am spus-o: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieste-mă pe mine, păcătosul.

Si chiar dacă marea bucurie a coborârii mintii în inimă întârzie - aceasta se produce numai cu ajutorul lui Dumnezeu si când vrea Dumnezeu -, strădania noastră sinceră si statornică prin chemarea deasă a numelui Domnului ne este de mare folos; prin această rugăciune - slăbănoagă asa cum este ea - dobândim simțul prezentei lui Dumnezeu în viata noastră.

Simtim că nu suntem singuri, numai cu oamenii, simtim că El este de față, simtim ajutorul Lui real în viața noastră. În răbdarea ispitelor și a necazurilor simtim cum această rugăciune ne întărește în credință, ne sporește dragostea față de Dumnezeu și față de aproapele. Ne luminează mintea să înțelegem, să adâncim, să ne placă Sfintele Scripturi. Ne ajută să simtim că bucuriile cerești sunt infinite mai mari și mai frumoase decât bucuriile pămânesti.

Toate aceste binefaceri cerești sunt ca o arvună pentru intrarea noastră în comuniune cu Mântuitorul Hristos, cu harul lui Dumnezeu, gustând câte puțin în această lume din bucuriile și viața fericită de dincolo, pe cât este cu putință nouă, oamenilor.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să atingem și acest sfânt ideal de unire a minții cu inima, de fapt de unire a noastră cu Dumnezeu. Atunci lupta cu noi înșine se usurează, sfânta rugăciune se rosteste neîncetat în inimă, ziua și noaptea, după cuvântul din Cântarea Cântărilor: "Eu dorm, dar inima mea veghează"; iar bucuriile duhovnicești întrec orice bucurii pămânesti și dragostea lui Dumnezeu față de cine păstrează poruncile și cheamă neîncetat numele său este cu adevărat mare, cu greu de tălmăcit prin cuvinte omenesti. Până atunci însă să rostim cu smerenie, cu stăruință și cu dragoste, cu timp și fără timp, cu încredere în Dumnezeu și cu dor, această sfântă rugăciune: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă, pe mine, păcătosul. Amin.

Rugăciunea minții este de mare actualitate în viața modernă

Multumim părintelui Sofian pentru aceste cuvinte atât de folositoare. Așteptăm întrebările dumneavoastră. Până atunci, o primă întrebare: în "Jurnalul fericirii", părintele Nicolae Steinhardt spune că mulți oameni cred că, atunci când se roagă, se roagă pentru a-i asculta Dumnezeu, dar în realitate este exact invers. Omul când se roagă, începe el să-L asculte pe Dumnezeu. Ce ne puteți spune despre aceste afirmații?

E adevărat că oamenii atunci când se roagă așteaptă ceva de la Dumnezeu, un ajutor pe care nu-l poate da decât El. De multe ori rugămintile, cererile noastre către oameni sunt zadarnice. Însă, dacă începem să ne rugăm, începem și să înțelegem mai bine sfaturile lui Dumnezeu în viața noastră, ceea ce este un mare folos, un adevărat câștig pentru noi. Că Dumnezeu niciodată nu ne învață de rău, ci totdeauna spre folosul nostru.

- Ce ne puteți spune despre puterea de rugăciune pe care au avut-o unii oameni în închisori?

- În închisori eram așa de bine păziți, așa de constrânsi, că nu ne puteam gândi decât în sus, pe verticală, la Dumnezeu. De obicei omul se roagă cu putere când este în necazuri. Și închisorile erau cu adevărat niste mari necazuri. Rugăciunile celor din temnitele comunistilor erau primite de Dumnezeu; cu toată mizeria, cu toată răutatea comandată împotriva sărmanilor deținuți, aveau totuși o seninătate și o bucurie care nu puteau să vină decât de sus, de la Dumnezeu.

Rugăciunile din închisori erau niste rugăciuni asemănătoare cu ale Sfintilor Părinți din pustiu sau cu ale atâtor martiri arși pe rug, care, atunci când focul clocotea sub ei, erau veseli și multumeau lui Dumnezeu pentru această jertfă pe care o aduceau înaintea sfinteniei Sale. Cam așa erau și aceste rugăciuni din închisori, pentru foarte mulți dintre deținuții politici. Pentru noi, cei de acum, zbuciumul lor, modul lor de viață ne sugerează gândul că este bine să ne smerim, să ne ostenim, să ducem o viață ascetică - pe cât e posibil - prin post, prin rugăciune, prin metanii, prin iertarea insultelor pe care le primim în viață, prin răbdare fără cârtire și atunci rugăciunile noastre sunt primite înaintea lui Dumnezeu, așa cum au fost cele din închisorile comuniste.

- În condițiile actuale de viață, cum putem primi darul rugăciunii inimii, știut fiind că împrăștierea minții la creștinii de astăzi este mult mai mare decât a celor de odinioară?

- Este adevărat ce spuneti, așa este; viața de astăzi e zbuciumată, fără astâmpăr, o viață plină de mișcare. Rugăciunile pustnicilor erau niste rugăciuni de toată ziua și noaptea. Spune un sfânt din Filocalie că se ruga de dimineață până seara și când obosea rugându-se, citea toată Sfânta Scriptură. Viața lui era o viață angajată permanent în legătura cu Dumnezeu; el avea o rugăciune statică, o rugăciune care îl obliga să stea pe loc.

Pentru viața modernă, parcă Dumnezeu a rânduit această rugăciune scurtă: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul", cum am spus-o și cum o știți; sau măcar limita rezumatului acesteia: "Iisuse, miluiește-mă". Oricât de grăbiți am fi în viața aceasta de toate zilele - poate suntem la lectii, ascultăm un curs la universitate, sau suntem la atelier, ori în fabrică, sau pe drum, sau comunicăm cu cineva - putem spune totuși din când în când "Iisuse, miluiește-mă". Pe de o parte <Iisuse> - care luminează planul acesta al vieții noastre creștine, Dumnezeu cu toată Împărăția Lui și, pe de altă parte, "miluiește-mă" - starea noastră de jos, starea de mizerie, de nevoie în care ne aflăm adeseori. Măcar aceste cuvinte să le rostim de-a lungul vieții.

În concluzie, putem spune că în viața modernă, cu toată graba ei și cu tot neastâmpărul nostru, ne putem hrăni din această rugăciune într-un chip cu adevărat mulțumitor.

- Vă rugăm să ne spuneti câteva cuvinte despre gruparea duhovnicească de la Mănăstirea Antim care s-a numit <Rugul Aprins> și despre rolul pe care l-a avut rugăciunea inimii pentru cei care au fost acolo.

- Această mișcare duhovnicească a "Rugului Aprins" a luat naștere în timpul stăpânirii comuniste. Pe stradă și în viața de toate zilele era un zbucium și un efort din partea unor puteri vrăjmase pentru a schimba tot ce era vechi, așezat, frumos, statornic, cu o modă nouă, pe care o știm și-am trăit-o.

În acest zbucium, la Mănăstirea Antim, în bibliotecă, se vorbea despre rugăciunea lui Iisus, despre această lucrare launtrică bazată pe Tradiția Sfântă, pe practica Sfinților Părinți, pe toată experiența ascetică de două mii de ani. Timp de vreo șase ani, începând din 1945, s-au organizat conferințe în fiecare duminică.

Această lucrare obstească era foarte plăcută. Din păcate însă, ea se desfășura într-un cerc restrâns, întrucât nu se putea extinde prea mult din cauza zarvei din afara vieții noastre mănăstirești.

Erau mari personalități care ne ocroteau precum părintele Stăniloae, părintele Benedict Ghius, profesorul Alexandru Mironescu, medicul Vasile Voiculescu, scriitorul Ion Marin Sadoveanu.

Participa mult tineret, mulți studenți care după aceea, săracii, au suferit în închisoare. Veneau setosi să afle și ei ceva despre această viață launtrică.

Și plecau foarte bine hrăniți sufletește. După ce conferențiarul își termina cuvântul, erau întrebări din public; fel de fel de întrebări, cum sunt întrebat eu acum. Și răspundeau cei care voiau și puteau să răspundă. Era un dialog, o țesătură de idei, de gânduri și de dorințe

duhovnicești care îi hrăneau foarte mult pe ascultători.

- Este adevărat că toți cei care au participat la <Rugul Aprins> au fost închiși? Care a fost motivul ce s-a invocat pentru a fi băgați la închisoare?

- Există un dicton: "Cine nu este cu noi este împotriva noastră". Cei care ne stăpâneau ne cereau tuturor să fim cu ei. Dar noi, fără să-i contrazicem, nu eram de acord cu marxistii. Erau inteligenți - pentru că diavolul este foarte inteligent - și erau conduși de acest duh al răutății. Și-au dat seama că nu suntem cu ei, că suntem împotriva lor și atunci ne-au adunat de pe unde ne-au găsit și ne-au păzit cu strânsicie mai mulți ani. Nu cumva să fim împotriva lor. Acesta a fost rezultatul acelor serii de lucru.

- Părinte arhimandrit, care ar trebui să fie rânduiala zilnică de rugăciune în cazul unui student?

- După cum Sfântul Vasile cel Mare și Sfântul Grigorie Teologul nu cunosteau în anii studentiei decât drumurile care duceau la școală și la biserică, tot așa ar trebui să-și îndeplinească viața și studenții de astăzi: între studii și rugăciune. Nu știu cum își pot face programul, însă, pe lângă hrana trupească pe care, vrând-nevrând, căutăm să ne-o însușim, avem nevoie și de hrană sufletească, fără de care murim; murim, deși trăim. Murim sufletește, devenim sterpi, împietriți, uscați, nesimțitori, răi, geloși, mândri și așa mai departe.

Rugăciunea - această legătură cu sfîntenia, cu izvorul vieții și al înțelepciunii - ne ajută să învățăm bine, să sfîșiem întunecimile de pe mintea noastră, pentru ca ea să devină luminoasă; ne ajută să sfîșiem învelisurile de pe inima noastră, învelisuri care ne fac nesimțitori în fața lui Dumnezeu. Așa încât să punem accentul pe această apropiere de Dumnezeu și celelalte vin aproape automat. Adică să nu fie goluri în viața noastră, rugăciuni la câte o zi sau câte o clipă și restul vieții petrecut cu celelalte preocupări. Fiecare zi să fie marcată de rugăciune și de celelalte ascultări omenesti, studentesti. Fără această alternanță, viața noastră schioapătă, este o viață bolnavă, o viață insuficientă, o viață stîrbită.

- Cum ne dăm seama care este calea pe care trebuie să mergem: căsătorie sau călugărie?

- Căsătoria este calea normală a vieții. De la începuturile lumii a fost o pereche de oameni: strămoșii noștri, Adam și Eva. Chiar Dumnezeu le-a dat porunca să crească și să se înmulțească. Deci familia este în primul rând la temelia societății omenesti. Prin căsătorie, bărbatul și femeia devin creatori, înmulțind neamul omenesc. Este o chemare generală pentru acest mod de viață, o chemare adresată tuturor oamenilor.

Monahismul este sfat evanghelic și se cere o chemare vie la acest mod de viață. Trebuie o chemare, trebuie îndemn din miezul ființei tânărului pentru a veni la călugărie. Și de aceea este o mare deosebire între un mod și altul de viață; altă misiune are călugărul și altă misiune are familia.

Pe familie se pune accentul într-o viață socială. Viața familiei cu grijile ei, cu problemele ei de fiecare zi, adeseori privește numai în jos sau pe orizontală, nu are prea mult timp să se uite și în sus. Fratele din mănăstire care are chemare pentru acest tel special - apropierea de Dumnezeu - poate interveni să atragă atenția, să lumineze mintea și tendințele oamenilor, spunându-le că mai există și o altă viață, o viață nesfârșită dincolo de lumea pămîntească. Aceasta cred că este misiunea pe care o are în special călugărul, față de cel care duce o viață de familie. Căci agonisim și muncim din zori și până în noapte pentru pâinea de toate zilele și pentru adăpost și petreceri, dar uităm că vom muri într-o bună zi și că vom da seama de orice timp desert folosit în viață, după cum ne spune Însuși Mîntuitorul.

Împărăția lui Dumnezeu este în noi

- Vorbiti-ne de lacrimile la rugăciune. La rugăciune pot veni lacrimi si de la diavol?

- Foarte multe. De la diavol, dar si de la fire. Durerile mari pe care le avem în viața noastră cea de toate zilele se linistesc prin plâns, prin lacrimi. Sunt însă si lacrimi ale isteriei, sau lacrimi de bucurie pentru un succes pământesc. Sunt si lacrimi duhovnicesti care mai greu vin în viața noastră, lacrimi de pocăință; ele sunt foarte bine primite de Dumnezeu si apar atunci când ne pare rău de unele fapte urâte făcute în viață, când ne căim din toată inima pentru ceea ce am făcut. Sunt si lacrimile rugăciunii noastre de credință. Lacrimile duhovnicesti sunt aduse de Dumnezeu. Lacrimile celelalte, omenesti, ne scapă oarecum de această apăsare sufletească, dar sunt doar de folos imediat, nu ajută la rugăciune.

- Ce este rugăciunea fără cuvinte? Dar rugăciunea ca focul, de care vorbește Sfântul Ioan Casian?

- Rugăciunea ca focul sau rugăciunea fără cuvinte este rugăciunea inimii, de care am amintit. Ea apare atunci când inima noastră se roagă fără cuvinte, ziua si noaptea; atunci când harul lui Dumnezeu lucrează asupra noastră în așa măsură încât tot interiorul nostru arde cu un foc asemănător cu Sfânta Lumină de la Ierusalim. Stiti că de sute de ani apare în mod miraculos o lumină sfântă la Ierusalim în timpul Învierii. Această lumină la început nu te arde; poti umbla cu mâna prin ea, poti să-ti dai cu ea pe față si tot nu te arde. Însă este lumină, este flacără, la fel ca flacăra rugului aprins din Sinai care nu mistuia rugul, pomul de acolo. Cam așa este si acest foc al inimii rugătoare despre care vorbește Sfântul Ioan Casian: un foc care nu mistuie, ci arde si luminează așa cum luminează Dumnezeu mintea si inima noastră când dorim ceva dumnezeiesc.

- Rugăciunea poate suplini Sfânta Împărtășanie, așa cum citim în viața unor sihastri?

- Nu poate suplini Sfânta Împărtășanie; aceasta are rolul ei, iar rugăciunea are un rol pregătitor pentru primirea Sfântului Trup si Sfântului Sânge ale lui Iisus Hristos.

Sfânta Maria Egipteanca numai prin rugăciune, fără Sfânta Împărtășanie, după 47 de ani de sihăstrie în pustiu Iordanului, ajunsese ca în timpul rugăciunii să se înalte la un cot mai sus de pământ. Însă cu totii avem nevoie de Sfânta Împărtășanie. Sfântul Zosima - care a venit la ea în pustiu si a împărtășit-o - a pus sigiliu si confirmare pe această vrednicie adusă prin rugăciune, până la acest stadiu de înălțare a trupului; așa de usoară a devenit materia din ea că se ridica prin rugăciune. Însă avea nevoie numaidecât si de Sfânta Euharistie; ea a venit si după aceea sfânta s-a săvârșit. A doua oară când a sosit Sfântul Zosima cu Sfântul Trup si Sânge, nu a mai găsit-o în viață. Își luase portia ei de sfintenție prin prima si ultima cuminecare, după 47 de ani de viață pustnicească. Așa încât rugăciunea are rostul ei, iar Sfânta Împărtășanie este desăvârșirea acestui rost.

- De ce este neapărat nevoie de un duhovnic când se practică rugăciunea inimii?

- Este nevoie de un duhovnic pentru că această rugăciune spusă neîncetat - spusă foarte des, de-a lungul mai multor ani - aduce niste stări speciale pentru cel care o practică. De pildă, apare o căldură aici, în dreptul inimii, mai sus de inima aceasta carnală. Apare un semn si cel care se roagă si nu stie ce rost are această rugăciune, se poate mândri, cine stie ce poate crede despre el însusi. Si duhovnicul îi poate spune că această stare de încălzire este o stare firească:

<Fii linistit, mergi mai departe!>. Adică pot apărea, pe calea aceasta a rugăciunii inimii, niste probleme noi pentru rugător. El nu le cunoaste, nu stie cum să le rezolve si duhovnicul care practică această rugăciune îi poate răspunde precis la frământările lui.

- Ce rol are în deprinderea rugăciunii inimii, rugăciunea rostită cu gura?

- Omul îmbrăcat în rostiri si psalmi, si acatiste, si canoane, își poate rosti cu gura această rugăciune scurtă de care am amintit. Însă când rostesti cu gura, adeseori mintea colindă pe alte coclauri, după cum am mai spus. Si de aceea este bine să facem un efort pentru a ne concentra mai mult. Dacă nu reusim dintr-o dată, putem repeta rugăciunea. S-o repetăm si să ne căim pentru această rătăcire a mintii si să-L rugăm pe Dumnezeu să ne ajute să ne adunăm mintea în noi însine. Asta pentru orice rugăciune am face: cititul psalmilor (psalmii sunt foarte frumoși, foarte puternici), Paraclisul Maicii Domnului, Canonul Îngerului Păzitor, Canonul de Pocăintă, Canoanele Maicii Domnului, foarte frumoase lucruri ♦ Dacă am avea mintea concentrată asupra fiecărui cuvânt de acolo, folosul ar fi foarte mare pentru noi.

Dar pentru că mintea rătăcește, după ce ne rugăm suntem aceiasi oameni ca si înainte de rugăciune; nu se întâmplă nimic înlăuntrul nostru! Mă uit în Biserică la noi: se fac rugăciuni în Biserică, se slujesc liturghii (sfânta liturghie este cea mai mare rugăciune dintre toate rugăciunile Bisericii). Apoi se tine un cuvânt de folos. După ce a încetat slujba si predica, e o hărmălaie, fiecare vorbește cu totul altceva decât ce a auzit până atunci în Biserică. Dovadă că n-a rămas aproape nimic în mintea si în inima celor care au ascultat, fiindcă au fost mereu distrati, au fost risipiti.

De aceea este nevoie ca în rugăciunile noastre spuse cu glas tare, sau în taină, sau în soaptă, să fie această concentrare la fiecare cuvânt. Dacă nu reusim să fim atenti, repetăm rugăciunea o dată, de două, de trei, de patru ori, pentru că rugăciunea spusă fără să fim atenti este nulă, nu are răspuns din partea lui Dumnezeu, deoarece ea este făcută numai cu buzele, iar cu inima este "departe de Mine", după cum spune Mântuitorul. Concentrarea asupra cuvintelor rugăciunii trebuie să fie în asa fel încât să ne conducă spre noi însine, spre acest centru unde Dumnezeu este ascuns în noi.

Mântuitorul ne spune că în noi este Împărăția lui Dumnezeu; iar Sfântul Pavel ne atentionează: "voi sunteti temple ale Duhului Sfânt".

În noi locuieste Duhul Sfânt! Împărăția lui Dumnezeu e în noi! Aici trebuie să tinem rugăciunile si toate invocările când le rostim către Dumnezeu, către Maica Domnului si către ceilalti sfinti. Si dacă mintea este în altă parte, aceste sfaturi si îndemnuri nu se întorc către noi, ci rămân plutind în văzduh, nu ne folosim deloc de ele. Este asa cum ne-am uita într-o vitrină încărcată cu toate bunătățile, dar între noi si vitrină este un geam, nu putem pune mâna pe ele. Asa se întâmplă si cu neatentia - acest geam - care se interpune între noi si rugăciunea noastră. Acest obstacol să nu fie!

- Ce este de făcut când duhovnicul meu, care nu practică rugăciunea mintii, consideră că nu este necesar ca tinerii să o practice, îndemnându-i spre un crestinism social, nu spre un crestinism mistic?

- Pentru mine nu există o viață creștină fără să fie în acelasi timp si mistică, adică tainică, adică legată de Dumnezeu. Nu stiu vreun creștin adevărat care să nu fie în acelasi timp mistic. Mă refer la un creștin care este împărtășit cu Tainele Bisericii si care se spovedeste, care își sfînteste viața sa lăuntrică.

Există o stare mistică, tainică, ascunsă: "Tu însă, când te rogi - ne spune Mântuitorul -, intră în camera ta și, închizând usa, roagă-te Tatălui tău, Care este în ascuns". Cum poți să te rogi fără să te gândești la acest Tată ceresc că e ascuns undeva și vede starea ta lăuntrică? Cum poți fi laic, lumesc, numai pământesc, fără acest duh, fără suflet care, dacă nu este în noi, atunci această mașină foarte perfecționată - trupul nostru - nu-i nimic, se topește și o mănâncă jivinele?

Asa încât în fiecare dintre noi este un centru tainic, mistic. Din acest centru izvorăsc toate relațiile noastre personale: dragostea, bunătatea, mila, smerenia noastră, bună-cuviința, toate sunt legate de acest centru mistic din noi, unde locuiește Dumnezeu și Împărăția Sa.

Asa încât nu știu cum ar putea arăta o viață creștină fără rugăciune, fără acest centru mistic, fără acest loc al lui Dumnezeu din noi.

Viață socială?! Și păgânii aveau o viață socială, se ocupau numai de această orizontală a existenței. Iisus Hristos ne spune însă și acel cuvânt în predica de pe munte: "Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă". Asa încât nu cred că este o piedică pentru a lucra în viața socială dacă ai în lăuntrul tău un izvor nesecat, datorat prezenței lui Dumnezeu.

- Rugăciunile oamenilor care nu s-au spovedit de ani de zile sunt ascultate de Dumnezeu? De asemenea, celor care trăiesc în păcate mari li se ascultă rugăciunile?

- Dacă rugăciunile sunt făcute la fel ca ale vamesului din Evanghelie - cu umilintă, în durerile inimii, neosândind pe altul, cerându-și iertare pentru ticăloșiile de până atunci - Dumnezeu îl ascultă pe oricare dintre oameni. Pentru păcătoși S-a întrupat Dumnezeu. Tâlharul de pe cruce a zis numai câteva cuvinte și s-a mântuit, a fost iertat. Spune Fericitul Augustin despre el și acel cuvânt, pe care poate-l știți unii dintre dumneavoastră: <Fericit tâlhar! Toată viața a furat, iar la urmă a prădat și Raiul".

Asa că Dumnezeu ascultă rugăciunea oricărui făcută cu umilintă, cu căință, cu regret pentru tot ce-a fost rău în viața lui de până atunci, până în clipa când s-a gândit că există un Dumnezeu și că are o răspundere pentru tot ce a făcut în viața pământească.

- Există în rugăciune ispite de-a stânga și ispite de-a dreapta? Ce înseamnă acest lucru?

- Da, sunt ispite de-a stânga și de-a dreapta. De-a stânga sunt foarte cunoscute: betia, lenevia, desfrâul, furtul, răzbunarea, mânia, toate sunt ispite de-a stânga. De-a dreapta poate fi un post exagerat, adică obsedat de amănunte sau cu mult peste puterile trupesti.

De aceea este bună înțelepciunea pe care trebuie să o cerem de la Dumnezeu, ca să ne lumineze drumul vieții pentru a putea fi echilibrați, pentru a nu gresi și pentru a putea să mergem pe calea împărătească, cum o numesc Sfintii Părinți, pe această cale de aur - via aurea. Postul să fie post, cu înțelepciune făcut, abstinenta să fie abținută cu adevărat, paza aceasta a simțurilor să fie cu adevărat pază sinceră, căința să fie sinceră, rugăciunile să fie cât de multe, dar să fie atente, cu umilintă și cu smerenie, și atunci toate merg bine.

Oricât ar fi de lungi rugăciunile, dacă sunt făcute numai cu buzele, nu sunt primite de Dumnezeu. Sunt unii biei creștini care fac acatiste și psalmi - mulți psalmi și multe acatiste - însă își dau seama târziu de tot că le-au făcut numai cu gura. Au fost absenți cu inima și cu mintea de la ceea ce au spus. Aceste rugăciuni ajută foarte puțin. Dumnezeu este prezentă continuă, El ne știe și ne vede, și ne aude în orice clipă am fi în viața noastră și de aceea și noi

trebuie să fim la fel de prezenti și de atenți când vorbim cu El.

- De ce se spune că rugăciunea este un dialog cu Dumnezeu, când în realitate vorbim numai noi?

- Totuși este un dialog întrucât Dumnezeu e Cel care ascultă rugăciunile noastre. Când vorbim cu cineva suntem doi, există și celălalt care ascultă, consimte, aprobă ceea ce spunem noi. Tot așa este și la rugăciune, când Mântuitorul ne ascultă. Poate să fie și un răspuns din partea lui Dumnezeu, sau Dumnezeu ne ascultă rugăciunea și atunci e totuși un dialog, o comunicare, o comuniune cu El.

"Unde este comoara voastră, acolo este și inima voastră"

- Este bine ca un grup de credincioși, de prieteni, să facă rugăciunile de seară și de dimineață împreună - sau un acatist, un paraclis?

- Rugăciunea aceasta făcută în grup este foarte bine primită de Dumnezeu. Vă spuneam că, în momentul când Sfântul Petru a fost înțemnitat, undeva în casă se făceau niste rugăciuni de către mai mulți credincioși. Toti erau îndreptați cu mintile ca niste săgeți, în sus - dacă am putea spune așa - către Dumnezeu. Toti cereau același ajutor, toti se rugau pentru aceeași năzuință: ca Sfântul Petru să fie scăpat de la moarte, întrucât a doua zi trebuia să fie scos din temniță și să fie executat în văzul celor din Ierusalim. Se rugau toti cu același dor, cu aceeași intenție și Dumnezeu le-a ascultat rugăciunea. Când se roagă mai mulți laolaltă, este un lucru frumos; dar cu această condiție: să fie toti atenți la cuvântul rugăciunii.

Rugăciunea particulară e mai bună, mi se pare mie, pentru că, atunci când rătăcesc cu mintea, mă întorc, repet rugăciunea, sunt atent și mă căiesc, și zăbovesc asupra unor pagini. Dacă sunt mai mulți, nu pot să-i opresc pe toti și să iau de la capăt rugăciunea de unde mi-au zburat gândurile. De aceea zic, rugăciunea în grup este foarte bună, când toti sunt cu același gând de rugăciune și atenți la ceea ce se spune, iar dacă se întâmplă cazuri de neatenție, de rătăcire a minții - cum am spus despre mine - e mai bună rugăciunea particulară, fiecare să se roage în parte, în taina vieții lui.

- Unii părinți ne spun că singura rugăciune în comun acceptată de Biserică este cea din timpul slujbelor, altfel riscăm să devenim pietisti. Ce ne puteți spune despre acest lucru și, legat de această problemă, ce este pietismul?

- Pietismul este rugăciunea formală. Rugăciunea în public e foarte necesară în Biserică - slujba Vecerniei, slujba Utreniei, slujba Sfintei Liturghii, nu pot fi făcute de fiecare persoană în parte. Trebuie făcute undeva, într-un lăcas anume, în casa lui Dumnezeu, în public. Unul slujește, iar ceilalți sunt atenți la ceea ce se spune la altar sau la strană. Și atunci e nevoie de această atenție, pentru că și în timpul slujbelor unii credincioși sunt deranjați de alții. Chiar și atunci se găsește cineva să pună o întrebare, când la Sfântul Altar se cântă "Pe Tine te laudăm" - cel mai sfânt moment de rugăciune din Sfânta Liturghie. Pun o întrebare despre - știu eu - cum se pregătește magiunul sau altă întrebare din viața comună. Și, în acest fel, îl întrerupe pe cel de lângă el; acesta, la rândul lui, e atent la ce i se spune, însă pierde harul rugăciunii.

- Sincer, eu mă poticnesc la rugăciunile către Maica Domnului, la expresii precum "singura grabnic folositoare". Cum să înțeleg?

- Maica Domnului este Maica Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Mama întotdeauna este foarte sensibilă față de fiul său, de copilul său. Orice i se întâmplă copilului, maica este foarte ușor sensibilizată. Dacă este într-o cumpănă grea fiul ei, chiar dacă s-a purtat mai rău până atunci cu ea, ea este foarte grabnic plină de griji și nu știe cum l-ar putea ajuta ca să scape din acel impas. Mama pământească! Am întâlnit multe cazuri de acestea în viața mea de preot.

Mama Mântuitorului este o mare excepție, este mama lui Dumnezeu întrupat! Fiind Iisus pe cruce, El a dat pe Maica Domnului în grija Sfântului Ioan, spunându-i: "aceasta este mama ta". Prin încredințarea aceasta din timpul celui mai greu moment al vieții pământești a Domnului Iisus Hristos, Maica Domnului devine mama noastră, a pământenilor. Ea se roagă cu adevărat pentru noi și e mare mijlocitoare a noastră către Dumnezeu.

Maica Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul, acești doi martori ai lui Iisus Hristos, au foarte multă trecere înaintea Mântuitorului. Adresându-ne Maicii Domnului - neavând curajul, din pricina faptelor noastre rele, ca să ne adresăm direct Mântuitorului -, ea atunci mijlocește pentru noi: "Doamne, eu care Te-am purtat în bratele mele, care Te-am crescut în viața Ta pământească, ajută-mă în rugăciunea mea și ajută pe acest om care se roagă mie". În Acatistul Acoperământului Maicii Domnului Sfânta Fecioară spune: "Împărate ceresc primește pe tot omul ce se roagă Tie și cheamă numele meu întru ajutor, ca să nu plece nimeni de la fata mea neajutat și neascultat". Dacă te rogi cu adevărat, rugăciunea Maicii este primită de Fiul său, căci Fiul său e Dumnezeu plin de dragoste.

Mai știu o scurtă întâmplare de la cineva care a stat 20 de ani în închisoare. Într-o anchetă extraordinar de grea, i s-a terminat răbdarea și el și-a pus în gând să găsească un mijloc ca să-și curme viața. Și-a adus însă aminte că, atunci când era liber, bunica îi spunea: Când dai de un necaz mare, să te rogi Maicii Domnului; și el nu înțelegea acest lucru. Și spunea el: <Către Mântuitorul nu aveam curajul să mă rog fiindcă nu stiam dacă înțelegea greselile mele. Pe când la Maica Domnului, care a fost și ea pământească ca și noi, m-am rugat. Scurt, rugăciunea la disperare: "Maica Domnului, nu mai pot suporta durerile și presiunile care mi se fac aici. Ajută-mă"! Se ruga în celulă. Și, peste câteva clipe, a văzut intrând pe usa înaltă a celei o făptură în alb, cu un prunc în brate care i-a spus cu dragoste: "M-ai chemat. O să te ajut. Fii pe pace!". Și a plecat mai departe. După aceea, el nu a mai fost chemat la anchetă; a fost mutat în altă parte, la Polul Nord, undeva. Apoi toată viața lui - a trăit încă foarte mulți ani în închisoare - a avut o liniste în suflet, deși condițiile din afară erau destul de grele, din când în când. Maica Domnului l-a ajutat în momentul următor după rugăciunea sa. Această întâmplare o știu de la cel care-a pățit-o, el mi-a spus-o. Și în închisoare nu se minte. În închisoare spune fiecare ce are curat în inima lui. Mi-a spus bietul om ce-a pățit și cum i s-a rezolvat problema lui.

Asa face Maica Domnului, e grabnic ajutătoare. Însă rugăciunea să fie cu tot dorul, cu toată ființa, cu toată puterea, cu toată încrederea, la disperare făcută și rugăciunea se împlinește în momentul următor. Nu trebuie timp și rugăciuni prea lungi. Uneori e nevoie de rugăciuni lungi ca să ne potolim noi, să ne adunăm ca să ne putem concentra. Alteori, în astfel de momente foarte grele, pe loc, atunci îți răspunde Sfânta Fecioară.

- Părinte arhimandrit, credeți că ar fi necesar ca în calendarul Bisericii Ortodoxe Române să fie trecută o zi pentru pomenirea celor care au murit pentru Hristos în închisorile comuniste? Și legat de aceasta, dacă ați cunoscut în închisori oameni care au trăit rugăciunea, au mers cu adevărat pe calea sfinteniei și dacă puteți să ne descrieți câteva din aceste personalități duhovnicești.

- Mai greu de spus. Multi dintre cei care au trăit o viață duhovnicească în închisori nu mai

sunt printre noi, sunt acolo sus, undeva, în Împărăția lui Dumnezeu. Dar la cealaltă întrebare, dacă e bine să avem o rugăciune în calendar sau o rugăciune în sufletul nostru pentru cei care au murit în închisori, aceasta este o foarte bună faptă creștină. Pentru că nu toți cei care au murit în închisori n-au nevoie de rugăciuni. Numai sfintii n-au nevoie de rugăciunile noastre. Noi ne rugăm ca să mijlocească ei pentru noi în fața lui Dumnezeu. Dar ceilalți, care au trecut prin viața aceasta și sunt acum dincolo, poate încărcati de niste păcate grele și neiertate, rugăciunile Bisericii și ale noastre, personale, sunt foarte bune pentru ei.

- Cum să facem ca, în timpul rugăciunii, să ne scoatem din minte toată grija cea lumească? Ce să fac dacă am inima împietrită și nu simt nimic când spun rugăciunea?

- Să ne căim pentru acest pustiu în care ne aflăm; acolo fiind, în rugăciune. Să ne căim înaintea lui Dumnezeu: Doamne, sunt ca un pământ fără de apă, pustiu și nelucrat. Ajută-mă, coboară harul Tău peste inima mea însetată de Tine. O rugăciune particulară, personală, se poate face atunci, pe loc, în taina inimii tale. Este necesar și un examen de conștiință; sunt anumite necazuri, avem anumite motive pentru care suntem împietriți.

De obicei, păcatele noastre ne împietresc. Am făcut niste lucruri rele, avem niste oameni pe care nu-i putem ierta și astfel peste inima noastră este un învelis gros de împietrire, din cauza acestei uri împotriva aproapelui nostru. Să ne rugăm să sfășie Dumnezeu aceste văluri, să ne deschidă iarăși inima pentru tot ceea ce este folositor în jurul nostru. Atunci vom putea să lepădăm toată grija cea lumească. Această căintă pentru păcatele noastre și această rugăciune tainică către Dumnezeu pot să sfășie vălul de împietrire și de nesimțire de care suntem cuprinși.

- La un moment dat spun rugăciunea mecanic, fără să ajungă la sufletul meu. Parcă ar avea loc o tocare a rugăciunii. Există rutină în rugăciune?

- E bine s-o repetăm, atunci; să repetăm rugăciunea și să facem un efort ca să ne gândim la ceea ce spunem. Să cerem de la Dumnezeu această grabnică proșpetime a rugăciunii - atunci, pe loc. Și se va întâmpla ceva cu noi.

- Părinte, ce spuneti despre cei care practică rugăciunea inimii, dar împărtășesc o învățătură străină de cea ortodoxă, de pildă yoga sau parapsihologie?

- Cred că Dumnezeu nu ascultă rugăciunile lor. Aceste practici sunt străine de neamul nostru, de mentalitatea noastră și nu sunt născute prin Hristos și pentru Hristos. E un fel de fătarnicie a rugăciunii sau o înșelare. Amestecă lucrurile ca să ne pară că yoga, de pildă, e cu stirea lui Iisus. Ca de la cer la pământ este deosebirea dintre acestea.

Există de asemenea vrăjitoare care ghicesc folosindu-se de anumite icoane. Este o înșelare a noastră dacă cerem vreo consultatie de la vrăjitoare. Nu se poate împăca Duhul lui Dumnezeu cu minciuna, cu această fătarnicie. După fapta lor îi veti cunoaște pe acești oameni care amestecă rugăciunea lui Iisus cu yoga. Dacă ne uităm bine și atent la viața lor, vedem că, de obicei, calcă pe alături; viața lor e alta decât cea creștină. Chiar în yoga se întâmplă niste lucruri foarte discutabile, multe necuviinte. Cei care fac yoga știu la ce mă refer.

- Căsătoria poate constitui în vreun fel o piedică în calea rugăciunii inimii?

- Poate constitui o piedică, dar eu cunosc persoane căsătorite care se roagă foarte rodnic cu această rugăciune. Adică eu cred că totuși este posibil ca o persoană să se poată ruga chiar dacă este căsătorită, dacă are familie. Dacă reușește să-și convingă și restul familiei să meargă

pe această cale, atunci viața lor va fi mult mai ușoară și mai frumoasă.

- Și o ultimă întrebare: vă rugăm să comentați versetul biblic "Unde este comoara voastră, acolo este și inima voastră".

- Cred că nu-i nevoie de un comentariu complicat în această privință, dacă ne gândim că, într-adevăr, ce ne pasionează mai mult aceea ne atrage și atenția noastră.

Comoara presupune în primul rând banul sau dolarul. Sunt oameni care n-au altă grijă decât de a se îmbogăți. În vremea noastră sunt vreo trei categorii de oameni: oameni săraci, mijlocii și foarte bogați. Cei foarte bogați cred că adeseori își au inima acolo unde le sunt banii; se gândesc cum să-i adune și să-i pună unul peste altul, ca să-și crească tot mai mult acest venit, această comoară. În timpul rugăciunii, în timpul citirii Sfintei Scripturi, a Filocaliei și a altor texte binecuvântate, atenția lor se împarte între locul comorii și mijloacele de a o spori și ceea ce se spune în textele sfinte; iar adeseori mintea fuge mai mult acolo unde-i comoara materială, decât la locul unde-i comoara spirituală, adică ceea ce citesc pentru sufletul și pentru mântuirea lor. De aceea se spune: <unde este comoara voastră, acolo este și inima voastră>. Asta cred că o poate recunoaște fiecare în propria sa viață.

Sfintii au avut însă o altă gândire: Sfântul Antonie, de pildă, s-a degajat, s-a desprins total de averea aceasta pământească după moartea părinților săi; a împărțit averea la săraci și singur, doar cu o desagă, a plecat la pustnicie. Avea un om care-i aducea din când în când niste pesmeti și puțină apă; iar de la toată cealaltă avere - căci era bogat, de pe urma părinților săi - și-a desprins inima. Și atunci nu avea cum să se mai gândească la această avere, la această comoară. Fiindcă nu mai exista, fusese împărțită la săraci, iar el avea altă în Împărăția lui Dumnezeu. De aceea, unde era adevărata lui comoară, la Dumnezeu - pentru care vânduse tot - acolo era și inima lui.

Așa au făcut totuși acești lepădați de averi, oamenii lui Dumnezeu care tot timpul trăiau în rugăciune și în meditație, cu mintea lipită de această realitate, dincolo de viața pământească, în vesnicie. Aveau inima unde era comoara, unde era Dumnezeu, unde era harul, unde erau Tainele, unde era bucuria pentru vesnicia de după moarte.

Conferință ținută în

Aula Universității din București,

14 XI 1996

Cuvinte la început de post

Postul, în general, este înfrânare și cumpătare. Cumpătare la mâncare, la băutură, la vorba desartă și de prisos; stăpânire de sine și înfrânare de la orice lucru vătămător.

Atât Vechiul, cât și Noul Testament, profeții, apostolii și toți Sfintii Părinți pun foarte mare preț pe practicarea postului trupesc și sufletească, urmărind astfel stăpânirea răutăților din noi.

Practic, nu este deloc ușor a te supraveghea mereu, a rezista ispitelor dinlăuntru și din afară, a-

ti tăia voia, a-ti smeri trupul si sufletul, în dorinta sinceră de a birui răul din tine si de a te modela după voia lui Dumnezeu.

De aceea, truda postului este socotită ca o jertfă a sufletului si a trupului adusă lui Dumnezeu si în acelasi timp este o dovadă că iubim pe Dumnezeu cu adevărat, împlinindu-l si această străveche poruncă dată strămosilor nostri încă de la începuturile lumii.

Postul deplin, postul crestin bine plăcut lui Dumnezeu este însoțit întotdeauna de rugăciune si de milostenie, acestea fiind socotite de Sfintii Părinti ca aripi ale postului.

Accentul trebuie să cadă mai ales pe postul sufletesc. Dacă ne lăsăm robiți de poftă urâtă, de patimi, cu toate că postim cu trupul, alungăm de la noi harul lui Dumnezeu si pierdem răsplata postului.

Căci iată:

Unul posteste, dar se ceartă si se judecă cu fratele său, ca să-i răpească pe nedrept bunurile.

Altul posteste cu trupul, dar se mânia, vorbește de rău, ocărăște si defaimă pe aproapele său.

Celălalt are stomacul gol de hrană, dar inima îi este plină de răutate, de egoism, de invidie si de gânduri spurcate. El nu mănâcă nici carne, nici lapte, dar ucide cinstea si numele bun al confratelui său, prin calomnii, prin minciuni si prin osândiri viclene.

"Nu stiti voi postul care Îmi place?"

"Nu stiti voi postul care Îmi place?", întreabă Domnul prin prorocul Isaia. "Rupeti lanturile nedreptății, dezlegati legăturile jugului, dati drumul celor asupriti si sfărâmati jugul lor. Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăposteste în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l si nu te ascunde de cel de un neam cu tine.

Atunci lumina ta va răsări ca zorile si tămăduirea ta se va grăbi. Dreptatea ta va merge înaintea ta, iar în urma ta slava lui Dumnezeu. Atunci vei striga si Domnul te va auzi; la strigătul tău El va zice: Iată-Mă!" (Isaia 58, 6-9).

Deci, dacă postesti cu adevărat, deschide inima ta egoistă către cel nevoias si, precum înfrânezi gura ta de la bucate, tot asa înfrânează gura ta de la minciună, de la năpăstuire, de la osândire, de la clevetire si de la tot păcatul care intră prin cuvânt.

Sfintii Părinti, marii învățători si asceti ai lumii laudă foarte mult postul si-l recomandă cu stăruință.

Iată câteva din cuvintele lor:

"Postul este sănătate si pace a sufletului si a trupului."

"Postul este stingerea aprinderilor trupesti, eliberarea de vise urâte, curăția rugăciunii, paza mintii, usa umilintei, smerita suspinare pentru păcate, începutul si temeiul a toată lucrarea cea duhovnicească, bineplăcută lui Dumnezeu."

Iar Sfântul Vasile cel Mare adaugă:

"Dacă oamenii ar lua postul ca sfătuitor al faptelor lor, o pace adâncă ar domni în toată lumea. Nu s-ar mai răscula popoarele unele împotriva altora, nu s-ar mai făuri arme, n-ar mai fi tribunale și nici închisori.

Pădurile și pustiurile n-ar mai avea tâlhari și viața oamenilor n-ar mai fi atât de plină de tristete și de lacrimi, pentru că postul i-ar învăța pe oameni să se înfrâneze nu numai de la anumite mâncăruri și băuturi, ci i-ar învăța să izgonească din viața lor: lăcomia, egoismul, destrăbălarea, violența, lenea și orice patimă."

Acestea sunt numai o parte din binefacerile și din roadele postului, roade pe care le putem dobândi și noi cu ajutorul harului dumnezeiesc și cu strădania noastră statornică.

Fericiti sunt creștinii care respectă cu sânguintă rânduiala celor patru posturi de peste an, împreună cu miercurile și vinerile, cum făceau părinții și bunicii noștri, spre înnoirea trupului, luminarea sufletului și schimbarea în bine a întregii noastre vieți. Doamne ajută!

Articol publicat în nr. 2 al revistei "Schimbarea la Fată",

editată de ASCOR București, în noiembrie 1997

Dreapta socoteală

- Experiența rugăciunii inimii
- Părintele Ioan Kulîghin în România. Întâlnirile de la Rugul Aprins
- Capcanele falsei credințe - Însușirile trăirii ortodoxe
- Discernământul. Cum va fi sub domnia Antihristului?
- Importanța duhovnicului - Credința tinerilor - Esențialul

Vă rugăm să ne povestiți câteva lucruri importante despre una sau două mari personalități duhovnicești pe care le-ați cunoscut.

- M-am referi pe scurt la părintele rus Ioan Kulîghin, despre care am mai vorbit cu altă ocazie. L-am cunoscut pe vremea când se retrăgea din Rusia, îndată după război, când rușii - ajutați de americani - au obligat armatele germane să se întoarcă din victoria lor. Părintele Ioan era în acea vreme duhovnicul mitropolitului Nicolae al Rostovului. Avea pe atunci aproximativ 60 de ani.

Părintele a intrat de mic în mănăstirea Optina din nordul Moscovei. Ca frate - după cum spunea el - a trăit mai mult în schitul Optina, care era aproape de mănăstire, lipit de ea.

După Revoluție am avut dorința să văd unde a crescut părintele Ioan Kulîghin și am fost până la mănăstirea Optina. Este la marginea unei păduri. Biserica mare este astăzi restaurată, după ce comunistii au ținut în ea tractoare. Le-am povestit călugărilor de acolo despre părintele Ioan. Ei nu știau nimic despre el, deoarece părintele a fost luat la canal de comunisti când era doar frate de mănăstire. Le-am istorisit despre el, iar ei l-au scris în dipticele lor și acum părintele este din nou acolo, la locul lui.

Experienta rugăciunii inimii

La schitul Optina erau doisprezece frati mai tineri si patru duhovnici. În fiecare zi acesti frati se spovedeau, iar duhovnicii îi ajutau să-si simtă viața foarte luminoasă. Ca niste păsări zburătoare se simteau după spovedania zilnică, ca niste păsărele usoare. Acolo ei practicau si rugăciunea lui Iisus; după un timp nu mai erau niste începători, erau trăitori!

În privinta rugăciunii neîncetate - după cum se stie - o problemă foarte importantă este coborârea mintii în inimă. Acesti tineri, printre care era si părintele Ioan Kulîghin, își însusiseră pentru început doar prima parte a rugăciunii. Se rugau zilnic. Stăruind, până la urmă părintele Ioan si-a însusit această rugăciune cu tot ce are ea mai pretios: unirea mintii cu inima.

Pentru că, până când mintea nu coboară în inimă, omul este dublu: una gândește si alta simte. Niciodată omul nu poate realiza în sufletul său o unitate adevărată. Când ajunge mintea în inimă, atunci omul ce gândește, aceea simte, aceea spune si aceea face. Abia atunci se poate numi omul sincer! Până să ajungă la această înaltă stare duhovnicească, el te poate lăuda cu cuvinte foarte frumoase, pe care le auzi, dar în acelasi timp, pe la spate, te poate înjura sau te poate vorbi de rău. Când a intrat mintea în inimă, atunci omul devine cu adevărat unitar si sincer. Atunci inima devine curată. Cei curati cu inima - spune Fericirea a sasea - vor vedea pe Dumnezeu.

Dumnezeu își are locul în inima de taină a omului. Acolo, în această inimă duhovnicească, este templul Duhului Sfânt din noi. Acolo stă Mântuitorul după botezul nostru. În acest lăcas coboară si mintea rugătorului, care până atunci este de obicei foarte umblăreată si nestatornică.

Părintele Ioan avea această experiență care este greu de agonisit; el si-o însusise deja si asa l-a apucat revolutia rusească, pe când avea 17-18 ani. Atunci comunistii i-au împuscat sau i-au tăiat cu sabia pe toti bătrânii din mănăstire, iar tineretul a fost arestat si trimis la muncă fortată.

Cu această ocazie, părintele Ioan a fost scos din linistea si din bucuria zilnică pe care o trăia la Optina si a fost dus într-un santier revolutionar bolsevic - la un fluviu - unde se făceau fel de fel de lucrări, cum s-au făcut si pe la noi. Acolo erau foarte multi tineri, lume obisnuită, care înjurau si blestemau toată această miscare revolutionară care era în Rusia. Părintele lucra atât de linistit, încât a atras atentia: "De ce esti asa de vesel, ce-ai pătit? Esti un om cu o viață foarte chinuită aici". Iar el răspundea simplu: "Îl am pe Hristos, am totul. N-am nici un fel de tulburare". Hristos era în inima lui si-L simtea prezent acolo. Sigur că multi n-au înțeles, bietii oameni, fiindcă erau oameni tineri pe vremea aceea, cu preocupări ca si cele ale multor tineri de astăzi. Asa a trăit părintele Ioan în acea viață foarte cruntă, foarte grea până când a fost băgat la închisoare.

De la cei întemnitati comunistii aveau prilejul să afle multe lucruri, pentru că omul constrâns în închisoare este silit să spună ce stie si ce nu vrea să spună. Optina fusese un centru duhovnicesc foarte puternic; acolo veneau multi scriitori rusi si, fără îndoială, acestia deveniseră între timp dusmanii revolutiei. De aceea comunistii voiau să afle cât mai multe lucruri de la tinerii care au trăit în Optina. Asa că părintele Ioan a fost stors de tot ce stia el, la vârsta aceea, despre alte persoane care interesau securitatea rusească. După aceea a fost scos afară la muncă, apoi iar băgat în temniță, asa încât a cunoscut foarte bine închisoarea comunistă din acea perioadă.

Când s-a mai slăbit această prigoană bolșevică și s-au folosit alte metode de supraveghere, s-a lăsat libertate mai multă și Bisericii, astfel că și mitropolitul Rostovului (de care se va lega destinul părintelui Ioan) a început să ducă o viață mai activă. Între timp nu mai erau preoți, deoarece majoritatea fuseseră executați; rămăseseră cei care mai ieșeau din închisoare. Și, fără îndoială, că părintele Ioan era unul dintre ei. El și-a păstrat această integritate pentru că, datorită rugăciunii lui Iisus, nu s-a consumat prea mult, cu toate prigoanele și suferințele pe care le-a îndurat cât a fost închis.

Părintele Kulîghin era un om foarte integru și avea o memorie foarte bună. Deoarece era foarte greu ca cineva să scrie și să mai citească pe undeva câteva pagini creștine - masinile de scris și tipărișurile fuseseră cenzurate și strânse, încât nu se găseau cărți duhovnicești - părintele a fost obligat să înmagazineze, să țină minte unele scrieri ale Sfinților Părinți. Cum avea o minte foarte limpede, a reușit să învețe multe lucruri pe de rost. Cita - cum am auzit și pe părintele Cleopa de la noi - cu foarte multă precizie scrieri din Sfinții Părinți filocalici. Și, în același timp, stiti de ce era puternic cuvântul lui? Pentru că el trăia ce scriau Sfinții Părinți. Iar cuvântul lui era un cuvânt care impresiona și atrăgea și asta l-a convins și pe Prea Sfințitul mitropolit Nicolae ca să-l ia ca protopop al lui, deși era necăsătorit. Părintele Ioan era astfel și duhovnic, și protoiereu al mitropolitului.

Părintele Ioan în România. Întâlnirile de la Rugul Aprins

După un timp, balanța războiului părea să se încline spre partea Germaniei care înainta cu rapiditate pe teritoriile Uniunii Sovietice. Însă până la urmă nemții au fost obligați să se retragă, iar mitropolitul Nicolae a fugit din Rusia când a aflat că bolșevicii sunt din nou aproape de Rostov. Erau cu el părintele Ioan, un diacon, sora mitropolitului - care era maică - și o prietenă a acesteia. După ce au ajuns în București, mitropolitul a mers la Patriarhie, cum era și normal. Pe vremea aceea era patriarh Prea Fericitul Nicodim Munteanu, care în tinerețe își făcuse studiile la Kiev, deci știa foarte bine rușește; și s-a înțeles cu mitropolitul Rostovului ca tot acest grup să fie cazat la mănăstirea Cernica, în casa Nifon.

Între timp, părintele Ioan - care era un om duhovnicesc autentic - s-a interesat unde ar putea să mai găsească un loc ca să-și îmbrospăteze viața sufletească. Cineva l-a îndrumat către mănăstirea Antim (pe vremea aceea începuse deja Rugul Aprins).

Într-o bună zi a plecat singur de la Cernica spre București. În oras a întrebat, în tramvai, unde e mănăstirea Antim, iar un tânăr i-a răspuns în rușește: "Știu eu, vă conduc dacă aveți nevoie, mă numesc Leontie, sunt basarabean, știu și rușește, și româneste, așa încât pot să vă ajut". Acel tânăr era un fost soldat din armata sovietică (era îmbrăcat civil atunci, armata fiind în descompunere). În acest fel a apărut părintele Ioan în mănăstirea Antim, pe când eram și eu acolo, în anul 1945.

A venit la Antim într-o duminică seară, înainte de vecernie; și atunci, după slujba vecerniei, se cânta ca și astăzi Paraclisul Maicii Domnului. L-am invitat mai întâi la slujbă în biserică, iar după aceea am început să ne cunoaștem. Era prezent și părintele Benedict Ghiuș, era și fratele Andrei Scrima, ucenicul lui Anton Dumitriu - profesor de logică și filosofie la facultate; era prezent și Sandu Tudor, care, mai târziu, va deveni părintele Daniil Teodorescu (el a fost de fapt inițiatorul Rugului Aprins). Asadar părintele Ioan, într-o duminică seară din octombrie, a făcut cunostință cu acele persoane. A rămas noaptea la noi și după aceea, timp de doi ani, a venit în fiecare sâmbătă seara, ca să fie și la priveghere. Slujea cu noi împreună și, după Sfânta Liturghie de a doua zi, rămânea, iar seara participa la această sedință a Rugului Aprins.

La aceste întâlniri era de obicei mai întâi o conferință despre Rugul Aprins - care este un simbol atât al Maicii Domnului, cât și al rugăciunii neîncetate -, iar după aceea, sub formă de seminar, erau întrebări și desigur răspunsuri. Părintele Ioan era și el prezent.

Conferințele se țineau în biblioteca mănăstirii (în partea dreaptă a incintei); întotdeauna sala și scăările erau ocupate cu auditoriu.

Odată, când a început partea a doua cu întrebările, părintele Ioan a completat un răspuns cu câteva sfaturi referitoare la rugăciunea lui Iisus. După aceea a devenit o persoană foarte importantă și aproape la fiecare sedință din duminicile care au urmat era și el întrebare în chip deosebit. Stia foarte multe lucruri, povestea frumos, în limba rusă bineînțeles, iar fratele Leontie traducea.

Astăzi unii scriu despre Rugul Aprins închipuindu-și fiecare cam ce am discutat, ce probleme au fost abordate la acele conferințe.

Adevărul este că principalele probleme despre care se vorbea - din punct de vedere practic, istoric și mistic - au fost Sfânta Liturghie și viața liturgică din Sfântul Altar, precum și rugăciunea lui Iisus. Asadar, de la Sfântul Altar la altarul inimii. Pentru că, așa cum se spune și în imnul-acatist al Rugului Aprins, "inima este liturghisitorul cel adevărat". Adică în fiecare din noi există și se săvârșeste continuu o liturghie launtrică. Acesta este idealul.

Un ideal ușor de împlinit dacă în inimă există râvnă pentru rugăciunea lui Iisus. Miezul întâlnirilor Rugului Aprins a fost, de fapt, aprofundarea și explicitarea rugăciunii inimii.

Despre Rugul Aprins, după cum stim foarte bine, se istorisește în Sfânta Scriptură. Moise prorocul, fugit din Egipt, a ajuns la muntele Sinai și a văzut acolo, chiar în fața sa, un rug ca un pom, care ardea încontinuu, fără să se mistuie. Acest rug este simbolul Maicii Domnului. Deși foc ceresc era Iisus Hristos, Maica Domnului a rămas nearsă, însă îndumnezeită prin Pruncul Sfânt. Pentru noi, cei care după 1945 ne-am ales acest simbol drept patron sfânt al întâlnirilor de la Mănăstirea Antim, Rugul Aprins era și simbolul rugăciunii neîncetate. Cine se roagă neîncetat se aseamănă cu acel rug care ardea și nu se mistuia. Creștinii care practică cu adevărat rugăciunea inimii își păstrează propria identitate, deși sunt uniți cu Dumnezeu, sunt mereu uniți cu El prin harul, prin focul Lui, prin acea nesfârșită valvătaie de lumină și putere. Cu cât acești rugători ard mai mult pentru rugăciunea lui Iisus, cu atât devin mai luminoși și mai apropiați de Dumnezeu.

În ianuarie 1947 părintele Ioan a fost arestat de armata sovietică la mănăstirea Cernica - împreună cu fratele Leontie - și dus în București la tribunal, judecat și băgat în închisoare. Cu el erau întemnițați și români. Prin acestia părintele ținea legătura cu noi. Unii se eliberau, veneau pe la noi și ne aduceau vesti sau anumite lucruri de la părintele Kulighin. Atunci închisorile erau mai puțin severe decât în perioada ce a urmat; mai târziu, când am fost și noi anchetati și închiși, viața la puscărie și la securitate a devenit foarte aspră.

Părintele Ioan a fost condamnat să aleagă între închisoarea pe viață și pedeapsa cu moartea. Părintele a ales închisoarea pe viață. Spunea că în temnițele comuniste sunt foarte mulți oameni descurajați care cred că totul se termină acolo, în puscărie, iar el poate să-i ajute, să le ridice moralul. Și a preferat închisoarea pe viață. Însă a fost transferat de la București la Odessa, iar acolo, la un moment dat, pentru cumintenia, bătrânețea și trecutul lui, a fost scos din celulă în curtea închisorii, la aer (aerul a contat foarte mult pentru cei care au fost închiși).

Era un fel de parc în acea curte și el se ocupa cu îngrijitul florilor. Părintele Ioan a murit în cele din urmă în temnița de la Odessa. Dumnezeu știe unde este înmormântat acolo, dacă mai există ceva din trupul lui. Aceasta este pe scurt viața unui mare duhovnic pe care l-am cunoscut, părintele Ioan Kulîghin.

- Puteti să mai adăugați și alte lucruri referitoare la portretul interior al părintelui Ioan?

- Era un om foarte luminos la minte. Când îl vedeai, ti se părea că nu dai nici un ban pe el, nu-ți dădeai seama ce valoare duhovnicească are. Era micut, blond, cu ochii albaștri, purta o îmbrăcămintă simplă; era foarte modest. Dar când te apropiai de el și-l întrebai niste lucruri, răspundea magistral, întrucât era plin de acest mare har al rugăciunii neîncetate.

De mai multi ani la părintele Ioan chemarea Domnului coborâse din minte în inimă; el se ruga și când vorbea, și când mânca, și când mergea. Rugăciunea era pentru el ca și respirația. Și în somn se ruga... O știu chiar de la el; eu îl găzduiam în chilia mea de sâmbătă până luni și vorbeam cu el multe lucruri care mi-au fost cu adevărat de mare folos.

Odată l-am ispitit: părintele vorbea foarte aprins cu cineva despre grozăviile pe care le întâlnise în temnițele comuniste din Rusia, iar eu i-am pus mâna pe umăr și l-am întrebat: "Părinte Ioan, acum te rogi?". Și mi-a răspuns simplu: "Da, părinte, mă rog". Până atunci nu întâlnisem un preot sau un mirean care să spună această rugăciune cu adevărat neîncetat.

Cunostea toate volumele din Filocalie, cita texte lungi din ele și, mai ales, era un rugător adevărat; avea această rugăciune neîncetată care se fixase în inima lui. Și nu există o bucurie mai mare pentru o persoană decât aceea pe care o simte atunci când rugăciunea lucrează în inima ei.

- Părinte Sofian, v-ați născut și ați trăit mai multi ani în Basarabia și de aceea poate ne lămuriti mai bine o problemă: din mijlocul poporului rus au ieșit mari personalități duhovnicești, cum ar fi părintele Ioan Kulîghin pe care l-ați cunoscut. Nu mai vorbim de sfinții apreciați astăzi în întreaga lume, precum Sfântul Serafim de Sarov, Sfinții de la Lavra Pecerska sau Sfântul Siluan Athonitul. În același timp însă tot ruși au fost și cei care ne-au furat Basarabia, nordul Bucovinei, tezaurul (iar acum nu vor să ni le mai dea înapoi); tot ruși au fost și cei care au deportat sau au omorât mii de români. Cum se explică faptul că în mijlocul aceluiași popor există simultan aceste două extreme, oameni radical deosebiți?

- Poporul rus este un popor mare, un popor urias, așa încât au loc laolaltă și sfinții, și oamenii fără suflet.

- Puteti să ne mai spuneți câteva cuvinte și despre alți mari duhovnici pe care i-ați cunoscut?

- As mai spune câteva cuvinte despre părintele Gheorghe Rosca, la care m-am spovedit aproximativ zece ani. Și domnul profesor Virgil Cândea s-a spovedit la Prea Cucernicia sa. Părintele Rosca a fost un preot de mir foarte cult. Știa bine rușește și a tradus în limba română mai multe scrieri cu adevărat folositoare, printre care as aminti în primul rând Sbornicul. Era tot basarabean. Cunostea foarte multe lucruri practice și duhovnicești. Și mai ales era un duhovnic foarte priceput, un bun îndrumător al rugăciunii inimii.

Mai amintesc pe părintele Ghelasie (care era un fel de pustnic) și pe părintele Teodosie; la ei m-am spovedit cât timp am făcut seminarul la mănăstirea Cernica (între anii 1932-1940). Înainte de 1945 la mănăstirea Sfântului Calinic a fost o viață duhovnicească înaltă, datorată în special monahilor bătrâni, printre care erau și acești doi sfântuitori foarte buni. Pentru noi,

elevii de atunci, acești părinți erau niște oameni deosebiți.

Un alt mare duhovnic și un om cu un suflet foarte bun a fost părintele Benedict Ghius. Părintele Benedict a primit de la părintele Ioan Kulîghin o binecuvântare specială, egală cu o inițiere în rugăciunea lui Iisus.

Între cei 16 arestați (din noaptea de 13-14 iunie 1958) și condamnați la ani grei de temniță (pentru "activități de uneltire" în cadrul organizației Rugul Aprins), au fost, în primul rând, părintele Daniil Teodorescu și părintele Benedict Ghius - inițiatorii acestei mișcări creștine, care întrețineau flacăra Rugului Aprins, ce ardea și nu se mistuia.

Cu ocazia acestor șase ani de închisoare am reușit să înțeleg mai bine suferința întregului popor românesc, deoarece în viața de temniță am întâlnit oameni din toate categoriile sociale.

Cei care am participat la conferințele de la Antim ne-am revăzut cu toții pentru prima dată de la arestare la proces, în sala de judecată a Tribunalului Militar București, apoi la Jilava. La Aiud nu ne-am văzut decât parțial. Tot parțial ne-am reîntâlnit peste patru ani, în colonia de muncă silnică de la Salcia, aproape de Brăila.

Cât am stat la Jilava - înghesuiți într-o celulă mare, cu pereții înnegriți de păcură -, unde, în afară de noi, mai erau mulți alți oropsiți, părintele Benedict, luminos la chip, s-a impus de la început, prin cuvântul său blând, convingător și înțelept, ca o mare mângâiere pentru toți cei de față - civili, ofițeri, preoți, medici, monahi, tineri și vârstnici - încât uitam cu totul de mizeria în care ne aflam.

După cei patru ani de viață aspră și grea de la Aiud, viață statică, de celulă, în condiții de mizerie și de exterminare, am fost scoși la muncă silnică. În regimul de la Aiud era interzisă orice activitate, cât de neînsemnată. Trebuia să stai fără să faci nimic. Și era foarte greu să nu ai voie să lucrezi. În regimul de muncă silnică, dimpotrivă, trebuia să muncești fără pic de odihnă.

În colonia de muncă silnică de la Salcia ne-am revăzut cu părintele Benedict și cu alți colegi de la Rugul Aprins, timp de mai bine de doi ani. Mai ales duminicile, se formau grupuri în curtea închisorii și în fiecare grup se afla măcar un preot (la Salcia eram în jur de o mie de deținuți, dintre care o sută eram preoți ortodocși). Grupul cel mai mare dintre toate era cel din jurul părintelui Benedict.

Se ruga pentru toți, apoi ne vorbea din Sfânta Scriptură, din Sfintii Părinți, din istorie și din propria sa viață. Ne vorbea din bogăția inepuizabilă a cunostintelor sale și din plinătatea inimii sale stăpânite de har. Cuvintele părintelui pline de lumină și de îmbărbătare mergeau direct la inimă, ca o adevărată hrană duhovnicească, bucurându-ne și întărindu-ne, încât suferințele închisorii le suportam mult mai ușor, sporindu-ne în același timp și încrederea în Dumnezeu, părinților noștri.

- Ce ne puteți spune despre Sandu Tudor, cel care a fost principalul inițiator al mișcării duhovnicești a "Rugului Aprins"?

- Era un om cu un suflet frumos și foarte dinamic, gândea mereu lucruri noi. Era curios, în sensul bun al cuvântului, adică era un vesnic căutător. Sandu Tudor avea un stil direct și nu prea puteai să faci compromisuri cu el. Ti-o spunea direct în față, fără vreun ascunzis. După ce s-a călugărit a devenit și mai direct.

Am fost la el acasă înainte de a se călugări. Avea o bibliotecă impresionantă - pe care i-au risipit-o comunistii - și era foarte cult. Foarte cult! Dacă aveai vreo îndoială, după ce discutai cu el ti-o lămureai. Citea ultimele cărți apărute în special din literatură, chiar și după ce a ajuns la mănăstirea Antim.

Alexandru Mironescu îi spunea odată: "Mă, Sandule - erau prieteni vechi -, tu ești un om de nesuferit, dar ești extraordinar!". Așa era. Trebuia să-i înduri mai multe accente prin care îți spunea că ești un prost și alte asemenea, dar, în același timp, avea un fel de a fi care te făcea să treci peste tot ce-ti spusese și ajungeai în cele din urmă să-l îndrăgești.

După ce s-a călugărit a devenit foarte simplu, în mâncare, în toate. În închisoarea de la Aiud ne-am întâlnit o singură dată; ne-am zămbit unul altuia, dar n-am putut să vorbim nimic. În cele din urmă, părintele Daniil - nume pe care și l-a luat atunci când a îmbrăcat schima cea mare - a devenit martir și s-a dus cu rugăciunea inimii în Împărăția lui Dumnezeu. El a fost ajutat și sfătuit foarte mult în această lucrare a rugăciunii neîncetate de către părintele Ioan. Atât Sandu Tudor, cât și Vasile Voiculescu au căpătat în mod autentic rugăciunea lui Iisus, pentru că au căutat-o și și-au însusit-o din toată inima.

Capcanele falsei credințe

- Părinte arhimandrit, cum să înțelegem cuvântul Sfântului Siluan Athonitul: "Tine mintea în iad și nu deznădăjdui"?

- Sfântul Siluan a scris o carte care i s-a comandat de sus; i s-a poruncit să scrie ceva despre viața duhovnicească. În ea vorbește despre har, despre rugăciune, despre smerenie, despre Maica Domnului... Sunt niste lucruri extraordinar de frumoase. Mi se pare că este o carte cu adevărat inspirată, de o înălțime spirituală aproape egală cu Sfânta Scriptură.

Aici găsim și acest cuvânt despre care ați întrebat. E un cuvânt mai greu.

Eu am aflat - și nu e deloc o noutate - că iadul nu este undeva în afară de pământ, ci este undeva chiar în pământ. Și aceasta am aflat-o din catavasia a sasea a Învierii care spune așa: "Pogorâtu-Te-ai în cele mai de jos ale pământului".

Mântuitorul, după ce trupul Său a fost răstignit pe cruce, a coborât sufletul Său în iad și i-a scos pe toți dreptii care erau acolo, undeva în pământ. Trupul Său a fost prohodit și îngropat, pus sub peceti, iar sufletul Lui a coborât în iad. Există o rugăciune care explică foarte frumos ce s-a întâmplat atunci: "În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, în Rai cu tâlharul și pe scaun împreună cu Tatăl și cu Duhul ai fost, Hristoase, toate umplându-le, Cel ce ești necuprins". Adică Mântuitorul este prezent în aceste locuri după moartea Sa de pe cruce.

Iadul este însă și pe pământ. Deci, există în pământ dar și pe pământ, încât noi suntem obișnuiți cu el. Iadul și-l fac mulți dintre trăitorii acestei lumi atunci când duc o viață fără frică de Dumnezeu, el devine astfel descurajant, devine nimicitor. Dar a suporta iadul pe pământ cu această încredere în Dumnezeu este un lucru foarte necesar pentru viața noastră. Trăim cu această încredere că iadul va avea un sfârșit (și astfel vom fi cu adevărat liberi și vom putea cu adevărat să ne ocupăm de viața noastră launtrică), în ciuda descurajării pe care ne-o aduce diavolul - pentru că el este în iad, dar este și în lume. Este printul lumii care a câștigat foarte mulți pământenii pentru frăția lui.

Pe toți cei care suntem încă în lume, diavolul ne vânează și încearcă să ne acapareze și să ne

atrage în împărăția lui, împărăția întinericului și a morții, pentru a se distra cu noi chinându-ne. Însă, cerând ajutorul lui Dumnezeu, rezistăm și învingem această tendință lăcomă a diavolului de a cuceri făptura lui Dumnezeu.

- Părinte Sofian, pentru un tânăr care dorește să se apropie de Biserică pot apărea diferite capcane spirituale și am dori să ne spuneti câteva cuvinte despre trei dintre acestea. Prima ar fi pietismul. Unii definesc pietismul ca un amestec sentimentalist de superstitii și de exagerări ale unor lucruri neimportante. Ce ne puteți spune despre pietism și cum să ne ferim de el?

- Noi urmărim în viață să ne menținem pe calea ortodoxiei care este lumina credinței noastre, lumina lui Hristos și care știm sigur că ne conduce către Împărăția lui Dumnezeu. Celelalte surrogate ale ortodoxiei nu le luăm în seamă și de aceea le recomand tinerilor să nu alunece în superstitii și în astfel de mișcări cum este pietismul. Pietate, evlavie adevărată, aceasta e cu totul altceva, este calea pe care trebuie să o urmeze un tânăr ce-și dorește mântuirea. Nu ne interesează pietismul, de aceea nici nu vorbesc despre el.

- O altă ispită ar fi intelectualismul în care credința apare mai mult ca o problemă interesantă de cultură și nu, în primul rând, ca un act de trăire.

- Și cultura aceasta, oricât ar fi ea de înaltă, este amestecată cu mândrie; iar mândria este aruncată în lume de duhul minciunii, adică de diavol. El este foarte savant. Diavolul știe foarte multă filosofie, foarte multă teologie și impresionează cu știința lui, însă această știință îl ține mereu rece față de Dumnezeu. Minte lui este încremenită în cunoașterea pe care o are; tot la fel se întâmplă și cu prietenii săi, intelectualii orgoliosi, mai ales ateii. Știu de toate și rămân mai departe închisi în știința lor, fără nici o deschidere către Dumnezeul cel adevărat, cel viu. Sunt morți pentru Dumnezeu și pentru ei înșiși. Rămân închisi în această știință și impresionează pe cei care au aceleași preocupări.

Cu toată această filosofie a lor și cu toată această intelectualitate înaltă, sunt ca o trâmbiță care sună puternic, dar lumea nu este atrasă de asemenea sunete. Nu este o melodie anume, ceva care să placă, este un strigăt adeseori uscat, încât, de multe ori, acest intelectualism - chiar când vine în contact direct cu credința și trăirea creștină - nu se împacă cu învățătura lui Hristos, în general, și cu trăirea creștină, în special; le refuză. Îi convine să rămână într-o uscăciune intelectuală; cei care sunt obișnuiți cu ea sunt mulțumiți să asculte această depănare de cunoștințe și de probleme ale intelectului, ale minții, dar rămân mereu ușcați în această formă de cunoaștere seacă pentru suflet și pentru viața întru Hristos.

Intelectualismul nu are valoare duhovnicească, pentru că cei care suferă de o asemenea insuficiență sunt mereu în afara comuniunii cu Dumnezeu, ca și diavolul, care este foarte savant, însă nu poate face niciodată parte dintre prietenii lui Hristos. Prietenii lui Hristos sunt sfinții care aveau foarte multe cunoștințe duhovnicești, dar în același timp le trăiau și păstrau în suflet bucuria dumnezeiască a harului, care îi făcea fericiți cu adevărat.

- O altă capcană pentru tinerii care doresc să se apropie de Biserică, o capcană mai nouă, este criticismul. Unii susțin că trebuie să criticăm cât mai mult pentru ca lucrurile să fie mai dinamice, altfel ele pot să înlemnească; dacă vom critica, va apărea ceva nou, ceva viu. Cum vedeți Sfântia voastră această problemă?

- Această problemă o văd mai simplu. Pentru mine această critică repetată se confundă adeseori cu judecarea aproapelui. Adică, criticismul este o pornire împotriva poruncii evanghelice de nu a judeca pe aproapele meu.

Între anumite limite poate fi necesară si această critică, însă ea trebuie să fie obiectivă, să fie cinstită. De obicei, judecarea aproapelui se face în lipsa celui judecat si de multe ori este gresită, falsă. Se judecă si se condamnă în lipsă si pentru asta este un păcat. Pentru că, ni se spune în Scriptură: "a Mea este judecata"; adică numai Dumnezeu are această putere si această calitate de a judeca pe fiecare dintre noi, iar judecata Lui este corectă cu adevărat. Dumnezeu este fără greșală si este singurul care stie tot ce se întâmplă cu fiecare persoană si cu tot laolaltă.

Când cineva critică pe altul care nu-i de față, îi spune păcatele lui pe care le stie; dar cel care e socotit vinovat si păcătos are si el conștiință si astfel se poate reabilita înaintea lui Dumnezeu prin pocăință. Cel care judecă nu poate pătrunde mai mult decât ceea ce vede sau aude si de aceea el poate să rămână în greșeala aceasta că l-a osândit, iar cel vinovat se poate îndrepta. Dumnezeu îl primește pe acesta din urmă, iar cel care a judecat este osândit pentru călcarea poruncii de a nu judeca pentru a nu fi judecati (Matei 7, 1).

Însă critica de care ati pomenit la început este si necesară, pentru că un om nu poate mereu să vadă totul în jurul lui. De aceea câteodată sunt necesare mai multe minti pentru a rezolva o problemă, iar o critică cinstită, făcută cu dragoste si sinceritate, poate aduce ceva folositor. Poti critica ce nu-i bun, dar trebuie să aduci în locul acestui element gresit ceva pozitiv. Si atunci se poate colabora pentru a se ajunge la un adevăr întreg, nu un adevăr stirbit sau un adevăr insuficient.

Însusirile trăirii ortodoxe

- Părinte, cum îi convingem pe tineri să vină la Biserică?

- Le propunem să facă o experiență, dacă tinerii sunt sinceri si caută cu adevărat ceva. Pentru că viața obisnuită, viața de plăcere pe care o are un tânăr în jurul lui nu îi este suficientă si simte deseori un gol înlăuntrul lui; asta o simte si fără să-i spun eu. Cum își poate umple acest vid lăuntric? Trebuie să caute ceva. Dacă-i usuratic, va rămâne cu golul acesta până în golul mormântului. Dar dacă este serios în ceea ce caută, va găsi ceva care să-i vindece această neputință sufletească. Deci sinceritatea îi trebuie în constientizarea si rezolvarea acestei insuficiente personale.

De obicei, pe noi ne interesează - constient sau nu - multumirea sufletească, dar nu multumirea aceasta pe care o ai după ce mănânci si bei si petreci si te desfătezi în alte păcate, nu această multumire; tânjim după acea multumire sufletească care să ne însotească permanent în viață. Căutăm ceva care să ne ajute să creștem sufletește. Spre exemplu, poti să cunoști toată știința care există în lume si nu esti totusi multumit si atunci cauti altceva.

Un loc unde se găsește această împlinire sufletească este Biserica, pentru că acolo se spun si se cântă niste adevăruri lăsate special în lume pentru a umple golul nostru lăuntric. De la altar sau de la strană nu se spun niste idei oarecare, ci vorbesc aici trăitori creștini care au aflat această sursă, acest izvor de cunoastere ce îi împlineste, fiindcă le răspunde la problemele lor.

După aceea, bineînțeles că Biserica te îndeamnă să citești cel puțin Noul Testament. Citesti Evangheliile, scrierile Sfintilor Apostoli. Citesti că Sfântul Pavel a fost un rătăcit, a fost dusmanul lui Hristos si s-a întâlnit cu Hristos pe drumul Damascului. Dar anumite persoane care-L caută cu sinceritate pe Dumnezeu se pot întâlni cu El nu numai în Noul Testament, ci si pe un alt drum al Damascului.

Sau tânărul se poate întâlni cu un duhovnic si poate îl îndeamnă Dumnezeu să se spovedească

si atunci - tot în Biserica - găseste calea cea mai profundă prin care poate afla pacea sufletească.

- Cum să înțelegem cuvintele Mântuitorului "milă voiesc, iar nu jertfă"?>

- Jertfa este un act prin care dăruiești din ceea ce ai. Pe vremea aceea, la temple, erau jertfele de animale. Omul avea oricând o pasăre sau un animal pentru jertfă. Mântuitorul ne spune însă că mai scumpă este înaintea lui Dumnezeu dragostea.

Este si foarte greu să dobândești această dragoste, care este de fapt mila. Dumnezeu caută totdeauna ceva viu, ceva personal în jertfă, iar jertfa de animale era un lucru foarte cunoscut, uzat. În multe cazuri aceste jertfe ajunseseră să se facă nu din dragoste, ci din rutină; nu era ceva viu, nu era ceva din inimă, din sufletul credinciosilor. Jertfa în sine este ceva uscat, nu are mare valoare. Dacă jertfa însă este unită cu mila, atunci ea este bine primită de Dumnezeu.

- Dacă ar fi să enumerați principalele însusiri ale ortodoxiei, pe care dintre ele le-ati pune primele?

- Smerenia si dragostea! Cele pe care le recomandă Mântuitorul: "învățați-vă de la Mine, că sunt blând si smerit cu inima si veti găsi odihnă sufletelor voastre". Domnul nostru Iisus Hristos ne îndeamnă aici să încercăm să dobândim smerenia si dragostea, care sunt atributele lui Dumnezeu. De aceea cred că cu aceste două virtuți se poate începe descrierea ortodoxiei.

Discernământul.

Cum va fi sub domnia Antihristului?

- Întrucât trebuie să ne lămurim si să-i lămurim pe cei din jurul nostru asupra anumitor fenomene care au tangență cu viața Bisericii, vă rugăm să ne sfătuiți cum să ne raportăm la unele din acestea. De exemplu, cum să ne raportăm la miscarea legionară?

- Miscarea legionară a apărut în perioada interbelică. Legionarii au arătat o măsură pe care puteau să o arate atunci, crezând în Dumnezeu si apărând credința creștină. Si făcând si fapte creștine. Însă aveau niste greseli: această grabă de a sfinti pe oameni si, dacă unii nu ascultau de acest imperativ al lor, atunci le curmau viața. Cam așa erau si asta a fost o greșeală capitală.

Pentru întoarcerea omului la o viață creștină trebuie si timp, si exemplu. Dacă acestea două nu există, e foarte greu să convertești pe un ateu sau pe un om indiferent. Si de aceea legionarii n-au putut schimba în bine prea multă lume. Au convertit niste fiinte adeseori cu inimi curate si i-au atras la miscarea legionară; însă prea multă lume - cum ar fi o parte din oamenii cu spirit critic, care se gândeau la mai multe aspecte si la anumite adevăruri - nu au putut să convingă.

De aceea trebuie să ai în această problemă o capacitate deosebită care - în limbajul nostru bisericesc - se cheamă dreapta socoteală. Dacă nu avem acest echilibru în gândirea si în viața noastră, facem lucrurile imperfect, adică nu vedem o anumită latură a problemei care poate să fie chiar cea esențială. Dar dacă avem această dreaptă socoteală, vedem lucrurile în ansamblul lor. Si atunci mergem pe o linie pe care pot să meargă si alții cu succes, pentru că e o linie deplină, care mulțumeste pe om din toate punctele de vedere sau din majoritatea acestor puncte de vedere. Altfel, lucrurile grăbite nu prind.

Deși Căpitanul a fost un om echilibrat, după moartea sa au rămas în lume niste principii

nedefinite si netălmăcite. Apoi legionarii au ajuns pentru un timp foarte scurt la conducerea țării; însă atunci au intrat în această grupare niste elemente negative, fără sinceritate, chiar elemente care au vrut să compromită miscarea. Legionarismul a esuat în cele din urmă si a ajuns la ceea ce se stie că a ajuns: o miscare teroristă si periculoasă.

- Ati făcut parte din miscarea legionară?

- Nu! Erau lucruri diferite. În general, legionarii aveau un stil repezit si voiau să schimbe societatea din temelii, iar noi eram într-un cadru duhovnicesc si voiam, în primul rând, să ne schimbăm pe noi însine. Nu se potrivea duhul nostru cu duhul lor.

Miscarea legionară a avut si părți bune, dar si părți discutabile. Din punct de vedere creștin, principala greșeală a legionarilor au fost, din păcate, cele câteva crime pe care le-au comis. Eu cred că spre sfârșitul vieții chiar Codreanu si-a dat seama de acest lucru. El devenise tot mai îngândurat si tot mai spiritualizat. Dacă nu ar fi fost omorât, Căpitanul ar fi încercat să reorienteze miscarea pe o direcție mai smerită, mai creștinească. Cei care au venit după el nu au înțeles însă cu adevărat necesitatea unor asemenea schimbări; dimpotrivă, ei au mers cu violentele mai departe si le-au amplificat.

- Părinte, unii spun că si voievodul Stefan cel Mare, vrând să apere credința si neamul, a comis violente. Si totusi a fost canonizat de Biserica Ortodoxă Română.

- În primul rând Sfântul Stefan a avut o căintă foarte puternică pentru păcatele pe care le-a făcut. O asemenea căintă îl poate conduce pe orice om la sfîntenie. Nu trebuie uitat că voievodul a avut un duhovnic sfânt (pe Cuviosul Daniil Sihastrul) la care se spovedea cu frică de Dumnezeu si cu care se sfătuia tot timpul. De asemenea, Sfântul Stefan a ridicat multe biserici si mănăstiri care au rămas până astăzi. Un lucru foarte important este că el a reusit să apere creștinătatea de pericolul musulman, cu smerenie, cu încredere si cu multe jertfe.

- Cum să ne raportăm la ecumenism, miscarea

ecumenică?

- Nu prea sunt eu convins de această problemă...

Multă lume credincioasă nu este multumită de faptul că la noi în țară se recomandă să se facă slujbe religioase în comun cu neortodocsii, mai ales cu sectantii. Si se întreabă credinciosii nostri cum se poate să se facă o Sfântă Liturghie sau o altă slujbă alături de sectanti care exclud pe Maica Domnului din cultul creștin! Ei resping Sfânta Cruce, icoanele, sfintii, martirii - toti cei care au murit pentru Hristos, toti cei care L-au slujit pe Hristos în viața aceasta si pe care-i numim prietenii lui Hristos, cum îi numeste Însusi Mântuitorul. Cum se poate face o Sfântă Liturghie fără Maica Domnului, sau fără Sfânta Cruce, sau fără sfinti, sau fără Taine, sau fără Sfânta Euharistie? Acesta este un aspect negativ. Suntem obligati să participăm la asemenea slujbe.

Pe de altă parte, ni se spune că ecumenismul este de folos într-un fel pentru cunoasterea ortodoxiei de către celelalte culte.

Ortodoxia este viața integrală a creștinismului. Noi am păstrat si încercăm să respectăm de la început tot ceea ce recomandă Mântuitorul, Sfintii Apostoli si Sfintii Părinti.

Se poate însă si pe alte căi să fie cunoscută credința ortodoxă: prin conferinte sau lucrări

scrise. Dar asa, ca să slujesti cu sinceritate lui Dumnezeu si să vezi în acelasi timp că celălalt se scarpină în cap sau că îi este dor de o tigară...

De aceea în privinta ecumenismului si a miscărilor ecumenice sunt în această stare de nedumerire si astept cu timpul să mă lămuresc...

- Cum să ne raportăm la asa-zisa intrare în Europa, mai ales că acum ni se impune, ca o conditie la această integrare, să legalizăm homosexualitatea?

- Da, aceasta este o problemă foarte spinoasă pentru mine. Si pentru întreaga Europă. Desigur, de la Europa Occidentală avem de învățat si niste lucruri frumoase cu adevărat, dar nu atunci când este vorba să acceptăm niste păcate. Mai ales când sunt în discutie niste patimi despre care Biblia de la început ne spune că sunt atât de periculoase încât, pentru a se pedepsi asemenea spurcăciuni, se coboară îngeri din cer ca să ardă, să desfiinteze niste orase împreună cu locuitorii lor si să se aleagă de ele numai fum de pucioasă... Am fost până la Marea Moartă, am băgat degetul în apă si l-am pus pe limbă; e o apă groasă, amară si pe acolo miroase a sulf. Atât a mai rămas din civilizatia celor două orase (Sodoma si Gomora), despre care ni se povesteste în Vechiul Testament. Vedem astfel cât dispret arată Dumnezeu pentru asemenea păcate.

Pentru nici o altă patimă nu se coboară cineva din cer ca să aducă pedepse. Si tocmai cu astfel de păcate ne cere Europa "civilizată" si mândră ca să ne spurcăm neamul nostru. Au mai făcut oamenii asemenea greseli (că homosexuali au fost si sunt la noi, fără să fie legiferati de Parlament), dar ele sunt probleme de spovedanie, de canon. Dacă însă sunt legalizate aceste patimi, le faci fără grijă, sub acoperirea <Sfântului Parlament>. Politicienii nostri sunt liberi să facă ce vor; iar ei, netinând seama de credinta si spiritualitatea acestui neam, aprobă tot felul de fărâdelegi, pentru a putea să fie prieteni cu asa-zisa Europă.

În concluzie, nu sunt de acord ca pentru niste bunuri pămânesti să primim o pedeapsă dumnezeiască. Dacă atunci s-au coborât îngeri din cer si-au ars Sodoma si Gomora, acum Dumnezeu va trimite din cer niste pedepse asupra țării noastre, prin care să fie sanctionate asemenea păcate legiferaute. Dar ai nostri nu sunt convinsi; ei spun: "astea sunt popesti".

Pe de altă parte, trebuie spus că crestinul este o personalitate bivalentă, care face parte dintr-un stat pământean, dar face parte si dintr-un stat ceresc, este si cetățeanul lui Dumnezeu. El trebuie să pună accentul pe esential; trebuie să stie că este alcătuit din două componente: omul material, pe care-l mănâncă viermii în mormânt si sufletul care merge la judecată după ce se termină viata pământească. Dacă omul cade în acest păcat calcă o poruncă veche, de la creatia lumii si va da socoteală în fata lui Dumnezeu. Când îl face pe om, Dumnezeu îi spune: "Cresteti si vă înmultiti". Cu aprobarea homosexualității această poruncă fundamentală este încălcată, pentru că bărbatul nu poate naste copii si nu se poate continua neamul omenesc asa cum a hotărât Dumnezeu de la început. Când omul se deprinde cu această patimă, ea nu-i dă copii, dar îi dă probleme.

- Ce atitudine ar trebui să avem față de masonerie?

- Să ne facem datoria crestină până la capăt! Masoneria este o miscare universală care are mijloace de a te obliga să taci. Si întrucât nu se mai pot lua măsuri împotriva ei, nu avem altceva de făcut decât să ne păstrăm credinta si să-L mărturisim pe Dumnezeu până în ultima clipă a vietii noastre.

Căci va veni Antihrist si desigur că el va avea libertatea aceasta de a face fel de fel de minuni,

de scamatorii ca să-i însele pe oameni. Multă lume va fi de acord cu el, încât majoritatea celor care vor lua măsuri împotriva acestei mișcări vor fi suprimați. Vor rămâne mai departe doar cei care trăiesc pentru viața aceasta. Căci nu toți vor fi împotriva masoneriei, când va intra ea în acțiune.

Asa încât eu nu mă pot lupta cu lumea ca să fie de acord cu mine. Eu îmi fac datoria de creștin. Că toată lumea știe cum să facă un bine, dar nu-i convine totdeauna acest lucru pentru că asta obligă la niste sacrificii, iar omul este dispus să rezolve cât mai simplu problemele vieții. Dacă masoneria îți va da un număr cu care vei putea cumpăra orice, vei putea să mănânci, vei putea să te îmbraci, să petreci, să călătorești unde vrei, foarte multă lume va fi de acord: "Gata, dragă, multumesc!".

Atunci lumea va fi împărțită: fiecare își va alege ceea ce-l va interesa. Cei care vor alege să sufere orice numai să fie alături de Hristos vor fi o turmă mică, așa cum spune Scriptura. Este un cuvânt în Evanghelie în care Mântuitorul se întreabă dacă va mai fi credință pe pământ...

- <Când va veni Fiul Omului, va mai găsi credință pe pământ>?

- Da, da... Toate aceste probleme vor fi, dar mântuirea, credința și atașamentul față de Mântuitorul vor rămâne la alegerea fiecăruia.

- După 1990 au apărut în limba română două cărți scrise de monahi atoniti: "La apusul libertății" și "Apocalipsa 13". În esență în ele se susține că toate aceste procese de creare a Noului Ordin Mondial sunt de fapt semnele evidente ale instalării treptate a unei dictaturi globale; iar această dictatură va culmina în cele din urmă cu întronarea Antihristului. Cei doi monahi atoniti ne atenționează pe baza unor argumente în general pertinente că lucrurile evoluează spre un control deplin al întregii populații prin tehnicile moderne și sofisticate rețele de supraveghere. Adică ne îndreptăm spre cea mai cumplită și subtilă înrobire a oamenilor care a existat până acum în istorie. Vi se par exagerate asemenea afirmații?

- Nu! Nu mi se par exagerate!

Omenirea, prin felul cum gândește și se comportă astăzi, merge către un sfârșit. Dezordinea care există acum în lume Îl supără pe Bunul Dumnezeu. Mă gândesc în primul rând la necredință, la lepădarea de Dumnezeu în care ne aflăm, ca și la faptele noastre, păcatele noastre înnoite, păcate pe care Biblia le condamnă total și pe care Guvernul le aprobă.

Facem ceea ce nu-I place, sunt sigur că nu-I place lui Dumnezeu. De pildă, să-i spun pe nume unui păcat care acum este foarte întins (și protejat de legi) în mai multe țări: homosexualitatea. Am amintit înainte de cele două cetăți din Vechiul Testament unde acest groaznic păcat era la mare cinste; au fost arse, nu a mai rămas nimic din ele. De aceea, gândindu-mă și la un asemenea fapt istoric, cred că lumea se îndreaptă către acest sfârșit, poate inevitabil.

S-ar mai putea amâna sfârșitul dacă ar începe o mare pocăință și îndreptare, ceea ce însă este mai greu, nu se vede așa ceva.

Eu nu cunosc prea bine toate dedesubturile politice, dar fără îndoială că în lumea de acum, care merge pe calea cea largă a plăcerilor și a patimilor, trebuie să existe cineva, un fel de conducător, care îi antrenează pe oameni la această grabă spre autodistrugere. Există instituții care nu spun pe față că politica lor este distrugerea umanității, fiindcă atunci nu ar mai asculta nimeni de ele. Aceste instituții conduc popoarele către dezastru, dar spun că le conduc spre

libertate (o libertate asa cum o înțeleg unii oameni, nu asa cum este ea în realitate).

Încă o dată spun: lumea s-ar putea reînvia dacă am face un efort să ne pară rău cu adevărat pentru păcatele noastre; dacă ne-am pocăi cu totii, de la rege până la ultima slugă, asa cum s-a întâmplat cu cetatea Ninive din Vechiul Testament.

- Sunt si alte semne care să arate că vremurile de astăzi ar putea fi cele de pe urmă?
- Nu mai este nevoie de alte semne din moment ce există în zilele noastre acest mars către rău. De aceea cred că au dreptate cei care au scris cărțile despre care ati întrebat.
- Cu alte ocazii, la aceleasi întrebări ati dat niste răspunsuri mai rezervate...
- Între timp s-au schimbat mai multe lucruri.

Eu cred că, cu cât vom înainta spre sfârșitul lumii, cu atât Dumnezeu va interveni mai mult în partea aceasta, unde vor rămâne putini cu El. La început or să fie multi habotnici si multi tineri care se vor apropia de El, dar până la urmă vor rămâne foarte putini de partea Domnului Hristos. Cei care vor rămâne creștini până la capăt vor fi putini, dar vor fi mai hotărâți si mai statornici în credință. Va fi multă dispută, multă îndoială, multă nesiguranță si lepădare de Dumnezeu. Multi vor da toate pentru una, adică vor renunța la averi, la masini pentru a-si păstra credința. Ei nu vor mai avea decât atât cât le va trebui ca să supraviețuiască, ca să nu moară de foame; iar altii vor trăi în huzur. Creștinii vor fi scormoniți, iscodiți, ca să se stie totul despre ei. O să fie multă intimidare si multă frică, dar în rândurile celor care-L vor mărturisi pe Hristos până la sfârșit va fi si optimism si mult curaj.

Importanta duhovnicului

- O problemă foarte importantă de care depinde schimbarea vieții noastre lăuntrice este relația cu duhovnicul. Care sunt criteriile pentru alegerea unui preot la care să ne mărturisim?
- N-as putea să vă spun. Aceasta este o problemă care revine celui ce-si caută duhovnic.
- Să zicem că este la început si vrea să-si găsească un preot la care să se spovedească...
- Întreabă pe un cunoscut: <Ce duhovnic ai?>, "Cutare". <Esti multumit?>. Întreabă pe altul care îi recomandă pe altcineva. Se duce la duhovnic. Nu este chiar atât de usor să găsești dintr-o dată un duhovnic care să corespundă cu starea ta, cu problemele tale. Si de aceea rămânem la recomandarea Evangheliei: "caută si vei afla". Întrebând din om în om; bineînțeles că nu întrebi pe fiecare om de pe stradă, ci numai pe cel care este preocupat de viața în Biserică. Atunci când esti la început te poti spovedi o dată sau de două ori la câțiva părinți pentru a putea să te hotărăști asupra unui singur.

Am căutat si eu un duhovnic, dar nu am găsit pe unul de care să mă leg pentru toată viața. Părintele Ioan era insuficient pentru mine întrucât eu nu stiam atâta limbă rusă încât să înțeleg sfatul unui duhovnic rus. Am căutat alt duhovnic pe vremea lui, folosindu-mă de toate mijloacele care pot să ducă la găsirea acestuia. De aceea vă sfătuiesc să întrebați din om în om si până la urmă o să-l găsiți.

- În ce conditii ne putem schimba duhovnicul?
- Există situatiile acestea cunoscute care-ti permit să schimbi duhovnicul: când el este eretic

sau te îndeamnă la păcat, când este foarte bolnav si nu mai poate spovedi sau când te muti într-o altă localitate, ori este un duhovnic foarte aglomerat si tu - din cauza serviciului - nu mai ajungi să te spovedesti decât foarte rar.

Mai există însă si niste cazuri de exceptie: se poate întâmpla să sporească o persoană si duhovnicul să nu-i mai fie suficient. Si atunci caută altul. Acestea sunt însă cazuri rare care apar la cei care vor să aibă un îndrumător pentru rugăciunea inimii. Mai ales în legătură cu problema aceasta a rugăciunii lui Iisus, este greu să ai un povătuitor, este greu să găsești un duhovnic care să fie si trăitor al acestei rugăciuni si să spună ceva adevărat si multumitor.

Însă mai întâi trebuie să fim atenti ca nu cumva să existe în noi niste probleme mari de orgoliu sau de judecare a aproapelui, si atunci, în loc să ne căim, noi să dăm vina pe duhovnic. De aceea este bine să strigăm la Dumnezeu cu sinceritate si insistență, din tot sufletul, si atunci Dumnezeu ne va rândui duhovnicul de care avem nevoie.

Trebuie, de asemenea, să constientizăm foarte limpede că toti preotii au harul, venit de la Mântuitorul, pentru a ierta păcatele.

Oricum, după ce te-ai mărturisit de cel puțin trei-patru ori consecutiv la acelasi duhovnic, trebuie să-i ceri binecuvântare dacă te duci în altă parte la spovedit.

Nu trebuie să fim prea pretentiosi cu preotul la care ne mărturisim. Dacă el este sincer si cu frică de Dumnezeu, ne putem spovedi la el cu toată deschiderea. Este de mult folos pentru noi să avem părere de rău pentru păcatele pe care le-am făcut si le mărturisim. Nu este deloc bine să ne spovedim formal!

Este de asemenea foarte folositor ca toată viața să avem căință pentru păcatele pe care le-am săvârșit, chiar dacă ele au fost iertate la spovedanie si chiar dacă nu le-am mai repetat. Este bine tot timpul să ne păstrăm căința înlăuntrul nostru fără a cădea în deznădejde, ci, dimpotrivă, trebuie să ne păstrăm si încrederea în bunătatea lui Dumnezeu.

- Unii intelectuali sunt foarte pretentiosi atunci când își caută un duhovnic...

- Sunt si oameni pretentiosi. Pe duhovnic îl întrebi sau îi spui problema ta si el îți răspunde deplin sau cât poate să răspundă si te multumeste. A doua oară iarăsi îl întrebi alte probleme care apar prin mintea ta. Sau îi mărturisești greselile tale. El se poate ruga pentru tine, te poate ajuta în felul acesta.

Dacă este un intelectual pretentios care caută un duhovnic deosebit, mai greu o să-l găsească; fiindcă el vrea să vorbească cu un preot care să fie filosof ca si el. Asteaptă răspuns pe limba lui si atunci se poate să întâlnească un duhovnic care nu-i înțelege întrebările lui, vorbele lui, dar stie foarte multă viață duhovnicească de care are nevoie filosoful sau intelectualul. Ei nu se pot înțelege pentru că acesta din urmă e prea pretentios si, adeseori, îmbătat de mândrie datorită stiintei lui. Un asemenea om pretentios e greu să găsească un duhovnic "duhovnicesc". Si rămâne să caute toată viața si în multe cazuri nici nu-l găsește până la urmă. Rămâne cu filosofia lui si cu jumătate de măsură duhovnicească.

- Cât de aspru trebuie să fie duhovnicul în aplicarea unor canoane, tinând cont că în vremurile de astăzi există multi oameni care cad în păcate mari din ignoranță?

- Dacă preotul duhovnic recomandă un canon cu autoritate sau cu nervi, trebuie să fie sigur de la început că nimeni nu-l va respecta. Este bine ca duhovnicul să fie blând, să fie linistit si să

încerce să-l convingă pe credincios, cu dragoste, că îi este de mult folos canonul pe care vrea să i-l dea.

Înainte de toate, penitentul trebuie pregătit pentru a-si da seama că năravul care este îndătinat în el este cel mai mare rău. Procedând astfel, credinciosul se va deprinde mai ușor să împlinească orice canon, oricât de greu. Dacă impunem direct canonul, oamenii nu-l vor respecta, pentru că de obicei acestia nu constientizează primejdia unui păcat și faptul că-si pot pierde vesnicia din cauza patimilor. Nici nu au o idee foarte clară despre ce înseamnă vesnicia. Sunt străini de asemenea lucruri. Așa că este foarte necesar să-i pregătim sufleteste pentru a înțelege că patima lor e așa de mare încât trebuie să scape de ea cu orice pret, cu orice pret trebuie alungată.

Este bine să ne purtăm frumos cu credinciosii care vin la spovedit. Dacă le poruncim și dacă este greu canonul și îi surprinde, nu-l vor face. Pleacă de la tine și își văd de treburile lor; se întâmplă și așa ceva. De aceea am spus că nu trebuie impus canonul; căci poate e un canon pe care nu-l poate face. Atunci penitentul va dori să scape de el și chiar dacă îi mai spunem noi niste lucruri folositoare, el le va refuza interior.

În concluzie, lucrul cel mai important este ca duhovnicul să se gândească foarte bine la penitent și să-l sfătuiască în așa fel încât acesta din urmă - dacă vrea cu adevărat să se schimbe - să constientizeze gravitatea păcatului în care a căzut și să-si dorească sincer să scape de orice patimă.

- Până unde merge ascultarea față de duhovnic? Fiindcă pot exista două extreme: una prin care duhovnicul este văzut ca un fel de functionar care iartă la nesfârșit păcatele, iar alta în care duhovnicul este idolatrizat de către fiii săi duhovnicești și nu mai încapă în mintea lor nimic altceva în afară de ceea ce spune acesta în general, nu neapărat în timpul tainei Spovedaniei.

- Aici, cred că și într-o parte, și în alta, sunt niste greseli. Ce nu știe duhovnicul știe Dumnezeu; un om care este duhovnic nu poate să știe tot. De aceea, pentru ce nu știm, îi trimitem pe credincioși să citească din Sfântul Ioan Scărarul, Sfântul Ioan Gură de Aur (care a fost un mare duhovnic), Sfântul Vasile cel Mare și fiecare își poate culege ceea ce are nevoie de la acești Sfânti Părinți.

Oamenii nu pot să cunoască în întregime toate problemele vieții duhovnicești; așa încât duhovnicul nu poate să spună ceva definitiv, nu poate spune totul. Sunt însă anumite lucruri pe care le poate zice: cum să te păzești de patimi, ce să faci ca să scapi de ele; să scapi, de pildă, de desfrânare, care este o patimă des întâlnită în rândul tinerilor. Sau cum să scapi de patima fumatului (că și asta este o patimă și aduce multe neplăceri și scandaluri în familie). Duhovnicul poate să-ti dea niste sfaturi pe care, dacă le pui în aplicare, scapi de aceste păcate. Dar prea departe nu mergem și atunci îi trimitem pe asemenea credincioși la anumite cărți, să citească și să se documenteze și să înțeleagă mai mult decât se poate înțelege de la un om care este de obicei mărginit.

- Un părinte contemporan spunea la un moment dat că vor veni vremuri de prigoană împotriva Bisericii și atunci mirenii vor avea un rol foarte important, iar preotii nu vor mai putea face mare lucru. Cum apreciați această idee?

- Se va întâmpla, probabil, cum s-a întâmplat în timpul revoluției sovietice, chiar de la începutul ei, când clerul și mai ales duhovnicii erau trecuți prin ascuțitul sabiei. Și atunci nu se mai găseau duhovnici; pur și simplu nu mai existau preoți la care să te spovedești.

Să ne gândim la ce se întâmplă astăzi în America. Acolo nu există decât foarte puțini duhovnici, în rest sunt psihiatri. Si un mare păcătos merge la psihiatru ca să fie ajutat. Psihiatrul de acolo, din America - ca si psihiatrii din vremea prigoanei care va veni - îi poate da sfaturi cu duiumul, dar nu-l poate ierta, căci nu are harul acesta. Nu noi, preotii, iertăm păcatele, ci, la spovedanie, întotdeauna, în orice împrejurare, este si Hristos de față si ascultă spovedania si El iartă; eu, ca preot, rostesc numai formula de dezlegare.

Când se va ajunge să nu mai existe duhovnici si să fie numai laici care vor avea o foarte mare importanță - cum ati spus dumneavoastră - atunci oamenii se vor liniști, se vor mulțumi cu niste sfaturi de la acești medici (pricepuți oarecum în cele sufletesti), dar vor rămâne încărcati de aceleasi patimi pe care le-au avut până atunci.

Păcatele mărturisite sunt iertate deplin dacă se respectă canonul pe care îl dă duhovnicul. Canonul este un fel de medicament, asemănător celui pe care îl dă doctorul unui bolnav. Dacă respecti cu smerenie canonul si cu această convingere că ti se iartă păcatele, ele chiar se iartă si te vindeci treptat de bolile sufletului. Dar dacă, în timpul canonului, faci alte prostii, atunci păcatele vechi si cele noi nu sunt iertate si te încarci mereu.

Prin urmare, duhovnicul, cu ajutorul harului preotiei pe care l-a primit prin succesiunea apostolică, are această calitate de a ierta păcatele în numele lui Iisus Hristos. Iar un psihiatru îți dă numai ceea ce are el personal, din știință.

Medicul psihiatru care nu este un creștin practicant (prin asta înțeleg si faptul că nu dă prioritate învățăturilor inspirate ale Scripturii si ale Sfinților Părinți, în fața oricăror altor scrieri) îți poate oferi niste îndrumări neîndestulătoare pentru suflet pe care le poti lua în serios atunci când îți lipsesc sfaturile venite de la Dumnezeu prin duhovnic. Mai târziu, însă, uiti aceste îndrumări si îți duci viața ta amărâtă mai departe.

Credința tinerilor

- Care credeți că a fost rolul pe care l-a avut ASCOR-ul după 1990 până acum si ce le-ati recomanda să facă în continuare tinerilor care fac parte din această organizatie?

- ASCOR-ul a încercat după 1990 să împlinească o lucrare foarte necesară: să răspândească învățătura lui Dumnezeu în facultăți, printre studenți. S-au făcut lucruri frumoase, însă insuficiente în comparație cu nevoile sufletesti ale studenților. Poate că ascor-istii ar trebui ajutați mai mult pentru a-si putea îmbogăți activitățile. Eu sunt tare bucuros că, în timpurile acestea atât de tulburi pe care le trăim, există si tineri cu preocupări creștinești care s-au grupat într-o asemenea asociatie.

Este bine că tinerii din ASCOR au fost uniți si porniți să realizeze ceva atunci când Biserica a fost confruntată cu niste probleme. ASCOR-ul a fost de părerea Bisericii si a apărut poziția ei.

În timp s-a mai maturizat această organizatie. Ascor-istii capătă experiență unii de la alții; pe de o parte sunt cei care termină studiile si se retrag în viața lor, la posturile lor, iar pe de altă parte sunt ceilalți, care vin si încep aceleasi cale. Totuși cei tineri beneficiază de experiența celor mai vechi si pot astfel să facă si altceva mai îndrăzneț.

Sfatul meu este ca membrii ASCOR să se asocieze cât mai mult cu viața Bisericii, să colaboreze cu Biserica în problemele ei.

De asemenea, trebuie să ne dăm seama că sunt o sumedenie de lucruri pe care poporul nu le știe, iar ascor-istii sunt niște tineri învățați, abia ieșiți de pe băncile universităților. Dacă un tânăr absolvent de facultate ar sta de vorbă, de pildă, cu un țaran, i-ar putea transmite acestuia din urmă multe cunoștințe. Că ASCOR-istii nu sunt numai teologi, sunt și de la alte facultăți. Ar trebui să existe aceste dialoguri între un tânăr și unul sau mai mulți cetățeni simpli, întrucât este destulă neștiință în popor, nu numai în ceea ce privește religia.

Apoi, acești studenți care fac parte din organizație, fiecare dintre ei, bineînțeles că trebuie să aibă curaj și să fie puțin mai organizați. Sunt probleme sociale grave față de care este bine să se ia atitudine, ca de pildă aceste noutăți urâte - încercarea de a legaliza homosexualitatea și prostituția. Ascor-istii nu trebuie să fie numai teologi, ci oameni cu bun simț, tineri de la diverse facultăți - psihologie de pildă - care ar putea să aibă un cuvânt împotriva acestor hotărâri, arătând că nu-i necesar să se legalizeze asemenea păcate. Există un imperiu al răului și un print al răului care se cheamă și diavol; el oricum legiferează răul prin practica la care te îndeamnă cu foarte multe vicisitudini, așa încât nu-i nevoie să se mai asocieze și autoritatea de stat la această lucrare malefică.

- Cum ar trebui să fie relațiile dintre tinerii care fac parte din ASCOR? Cum ar trebui să fie atmosfera în această asociație?

- Ar trebui să fie o atmosferă creștină, o atmosferă de familie, de familie ideală. O familie în care toți membri se respectă și trăiesc sub acest har al Duhului Sfânt. Chiar dacă sunt unii care se mai abat de la această cale dumnezeiască, majoritatea însă așa trebuie să fie. Să se ajute unul pe altul, să fie modeste, să colaboreze în bine și - pe cât se poate - să fie uniți în îndepărtarea răului, să nu-l încurajeze și să nu-l practice.

- Cum trebuie să se poarte un student care este interesat de viața creștină, atunci când se află în mijlocul colegilor lui care nu sunt aproape deloc atrași de Biserică?

- Te orientezi după bunul simț; adică să nu se facă numai de caz de creștinism, de post și de alte practici religioase, care de obicei displac tinerilor și îi descurajează. Este bine ca studentul creștin să fie smerit, să fie un adevărat model; iar creștinismul să nu-l afirme ostentativ, ci el să apară de la sine prin tot ceea ce face și gândește tânărul respectiv.

Deci îi trebuie bunul simț care îl îndeamnă să fie un om cuminte, conștiințios și cinstit sufletește.

- O problemă actuală pentru tineri este cea a libertății. Suntem educați de mici că trebuie să fim liberi, că trebuie să ne cerem drepturi. În acest context, vă rugăm să ne învățați cum să-i convingem pe colegii noștri de adevărul cuvintelor Scripturii: "Dacă Fiul vă va face liberi, liberi veți fi într-adevăr"?

- Răspunsul este greu de dat. E mai ușor să întrebi, cum întreabă copiii niște lucruri la care se răspunde foarte greu. Hai să luăm tot de la Mântuitorul răspunsul: păcatul este cel care ne face robi și trebuie să luptăm împotriva lui ca să fim cu adevărat liberi. Căci omul a fost creat liber la început.

Pe tineri îi putem sfătui să ducă o viață curată. În ce fel? De pildă, sunt mulți tineri care, înainte de căsătorie, calcă o poruncă, porunca aceea foarte delicată; vor să facă niște căsătorii de probă. Să trăiască el viața respectivă cu fata cu care se va căsători; să-și trăiască propria lui dorință, să-și satisfacă dorința trupească prin acest păcat al desfrânării. Dacă face așa, de la începutul vieții lui mature devine rob, devine neliber, devine prietenul patimii și prietenul

diavolului. Si apoi este foarte greu de convins cineva, care-i împătimit, să trăiască o viață curată.

O viață curată înseamnă o viață luminoasă - mintea lui este luminoasă, cugetarea lui este corectă, adeseori si viața lui în totalitate este întreagă. Un flăcău sau o fată - în adevăratul înțeles al cuvântului - sunt niste oameni întregi, oameni de omenie; un sfat, un cuvânt al lor poate să aibă putere. Un om care este ticălosit în viața aceasta trupească are timiditate, nesiguranță în ceea ce spune, iar cu Dumnezeu (Care este izvorul înțelepciunii si al sfânteniei) este certat. De aceea, un tânăr care vrea să ajungă cineva trebuie să-si păstreze această curăție trupească, să si-o păzească.

Ca să vorbești astăzi despre propunerea mea, cred că multi ar râde, ar face semne cu ochii si ar spune: "Ăsta-i un prostănac!". Asemenea sfaturi să dai astăzi, când părintele îndeamnă pe copil: "Du-te, caută-ti o fată si fă așa...!?" Din păcate cunosc astfel de cazuri. De la păcat este foarte greu să-l oprești pe tânăr astăzi. Așa încât eu rămân la această metodă de a-l îndruma pe tânăr - care este încă abia ajuns în pragul vieții de majorat - să-si păstreze această stare trupească si suflească, așa cum recomandă Dumnezeu.

Sunt însă si multi tineri astăzi care vor să asculte acest sfat, chiar fără voia sau acordul părintilor. Părintele îl îndeamnă să-si caute drum deschis, cum a trăit si el la vremea lui. Sunt persoane, oameni înaintati în vârstă, care încă nu s-au cununat si nu s-au spovedit de 20 sau 30 de ani. Si mor așa. Si atunci ce educație dă el tânărului care vrea să ducă o viață creștină? Tânărul (sau tânăra) se retrage într-o cameră si citește niste rugăciuni de seară sau psalmii. Mama se uită pe gaura cheii si, când vede că citește o rugăciune, atunci deschide usa cu brutalitate si îi spune: "Nu mai citi, nu te mai ruga așa, că ai să înnebunesti!". Ce să aleagă tânărul sau tânăra, care simte niste bucurii când se roagă si îi spune mama așa ceva? Mama nu se roagă, trăiește în păcat, necununată si cu fel de fel de avorturi si fel de fel de păcate care o covârșesc si o întunecă si este de acord cu diavolul, fără să-si dea seama. Si îndeamnă pe fiica sau pe fiul ei să fie la fel ca si ea. Atunci tânărul își ia libertatea să-si trăiască viața cum a înțeles-o el acum, la vârsta lui. Se întâmplă astăzi multe cazuri de acestea, pe care le aflu si eu la spovedanie.

Din păcate multi dintre bătrânii si adultii de astăzi au un fel de împietrire în necredință. În schimb, există acum si multi tineri care se orientează după calea luminoasă a credinței. Este regretabil că părintii nu pot să sfătuiască pe copiii lor - care pot să ajungă sfinți -, așa cum ne îndeamnă Dumnezeu.

Viața este lăsată pentru fiecare dintre noi ca să ne străduim să adunăm un capital de fapte bune si de viață creștină care va fi foarte folositor pentru vesnicie, la lumină. Toti trebuie să trăim în această perspectivă a vieții viitoare; să nu trăim ca animalele doar pentru viața aceasta pământească. Mănânci, bei, te înmulțești si te distrezi cum se distrează animalele, în felul lor! Viața noastră omenească are un alt ideal si un alt scop mult mai înalt. De la Mântuitorul stim că viața omenească are în viitor această perspectivă a vesniciei si a libertății totale întru Hristos; pentru ea trăim.

În concluzie, pe linia aceasta, a neascultării de Dumnezeu, se poate spune că păcatul este o piedică împotriva libertății fiecărui om.

- Pentru multi dintre tinerii credinciosi care trăiesc sau studiază în marile orase, o problemă importantă este că nu-si pot găsi pacea interioară, întrucât sunt risipiti în prea multe probleme. Ce-i sfătuit să facă?

- Să-si facă un program pentru suflet. Golul si această nemulțumire a lor este în ei însisi. Să-si facă deci program si să umplă acest gol sufletesc cu rugăciunea si cu viața în Dumnezeu.

- Care sunt principalele motive pentru care se ajunge la certuri în cuplurile tinerilor si cum pot fi depășite acestea?

- Foarte greu pot fi depășite, pentru că, de obicei, atracțiile între un tânăr si o tânără se mărginesc la formele anatomice si la plăcerile trupești. Rari sunt tinerii care se gândesc să discute înainte de căsătorie despre cum înțelege unul sau altul viața, scopul vieții. Este important să se stie dacă au amândoi un scop creștin în viață, adică să nu aibă în vedere numai îmbogățirea. Dacă el sau ea au masină, gata - li se pare unora - e un avantaj si un motiv de căsătorie; dacă are niste bani pusi în bancă, atunci gata, s-a aranjat înțelegerea si căsătoria. Dacă însă tinerii se mărginesc numai la acest aspect material, atunci de la început este compromisă căsătoria.

În afară de aceste probleme materiale, pământesti - masină, pământ, avere - mai sunt si niste conditii de ordin sufletesc. De pildă, dacă acestor tineri - care vor să se asocieze într-o familie - le place credința, dacă găsesc satisfacție în credință, în problemele religioase. Căci, dacă unul este creștin si altul este ateu sau îi e scârbă de credință, recomand cu toată energia să nu îndrăznească să se căsătorească, pentru că el sau ea este frumos sau frumoasă si nu stiu ce alte lucruri omenesti; toate acestea la un moment dat se deteriorează si tinerii rămân într-o situație destul de tristă si își continuă viața în probleme, în durere. Așa încât credința si acordul în credință sunt conditii foarte importante pentru întemeierea unei familii.

Dacă părinții sunt credinciosi, atunci își cresc copiii în credință si în cumințenie, în această viață de respect si comuniune cu ceilalți oameni. Dacă numai unul dintre părinți este credincios, pentru el viața este un adevărat chin. Ea merge la biserică si el la petrecere, sau la teatru, sau la cinematograf, sau la alte distracții. El ajunge beat acasă, iar ea vine de la Biserică. Si atunci ce asociere, ce comuniune, ce discuții să aibă ei împreună? De aceea am spus că credința este un element esențial într-o familie. Măcar aceste două lucruri să fie: un acord în sinceritate si credință. Pentru că unii promit la început ca să se vadă căsătoriți, iar după aceea schimbă placa si încep o viață sinceră în rău, care duce la nefericirea si nenorocirea ambilor soți pentru întreaga viață. Am cunoscut fel de fel de familii si de aceea o spun cu multă convingere.

Mai sunt si alte aspecte. De pildă, se căsătorește un tânăr ortodox cu o catolică. Am întâlnit niste cazuri de acestea. Ea, de pildă, își are cercul ei catolic, prietenele ei, colegii, colegele ei, sărbătorile lor, Pastele lor; cealaltă parte, bărbatul care este ortodox are si el prietenii lui, slujbele la biserică si celelalte. Ea merge la Biserică pentru a sărbători Pastele catolic (atunci când noi prăznuim Floriile) si mănâncă ouă roșii. El mănâncă de post si a doua zi începe Săptămâna Patimilor. El posteste mai aspru, iar ea mănâncă de dulce. Parcă n-ar fi așa de important, dar este destul de tristă si o asemenea asociere. De la început e bine ca tinerii să fie prudenți si să-si aranjeze un climat care să le fie de folos pentru toată viața.

Esentialul

- În ce măsură monahismul este o chemare de la Dumnezeu si în ce măsură este un act al alegerii personale?

- Bineînțeles când este o lucrare de la Dumnezeu, atunci este o chemare: cutare este chemat de Dumnezeu în monahism ca, prin acest mod de existență, să-si pregătească o viață plăcută lui Dumnezeu.

Există și cazuri când cineva pleacă la mănăstire așa, de la sine, fără să aibă o chemare de la Dumnezeu, spunând că îi place viața monahală. Cu mulți ani în urmă, am cunoscut un astfel de caz, în viața femeilor. Unei tinere îi plăcea să ajungă călugărită, dar eu îi spuneam: <Domnisoară, termină-ți mai întâi studiile - era studentă la medicină - și după aceea ai să vezi ce mai gândești>. Ea mă asculta, iar apoi făcea tot ce-i dicta inima ei. Stiu că se îmbrăca în haine de călugărită, se uita în oglindă să vadă cum îi stă. Până la urmă eu am plecat din țară pentru un timp și când am revenit, am aflat că fata a fost pe la niste mănăstiri și nu i-a plăcut acolo și s-a întors din nou în viața obisnuită. Medicina nu a făcut-o mai departe întrucât nu-i plăcea marxismul la care era obligată să asiste și să răspundă, bineînțeles.

Mai târziu am aflat că a plecat undeva, prin Africa. S-a încurcat cu cineva de acolo și s-a căsătorit. După un alt timp am aflat că s-a întors în țară pentru părinți. Tatăl ei era avocat și mama sa casnică. A plecat apoi într-o țară nordică, Suedia sau Norvegia, cu acest tânăr și aveau și o fetiță. Asta mi-a dovedit că pentru viața călugărească trebuie să ai cât de cât o chemare de la Dumnezeu, altfel te încurci pe parcurs, cum s-a încurcat și ea, sărmana. Și, culmea culmilor, într-o bună zi vine ea cu sotul la mine, la mănăstirea Antim. Ce-a fost și ce-a ajuns ideala călugărită!

Dacă nu este chemare de la Dumnezeu, să nu intri în această viață călugărească. Desi păcatele sunt comune tuturor oamenilor, dacă esti chemat de Dumnezeu în mănăstire, chiar dacă gresești cumva, ai această posibilitate de a te pocăi. Având biserica în curtea mănăstirii, având toaca, având clopotele care te trezesc în orice zi pentru a-ți întări dorul către Dumnezeu, dacă ai răbdare, cu toate patimile care te cercetează, la un moment dat reușești să le biruiesti. Căci Dumnezeu ne ajută în mod sigur, mai ales atunci când ne rugăm.

Cine însă nu are nici un fel de chemare sufletească pentru viața monahală și colcăie în el sângele - patima aceasta trupească sub diferitele ei forme -, acela trebuie să asculte glasul sângelui și să urmeze calea tradițională a familiei; și își face o viață de familie. Cine are însă o înclinație către rugăciune, către niste idealuri duhovnicești mai înalte, către Sfântii Părinți, cine se simte impresionat de un cuvânt al Sfântului Ioan Damaschin sau al Sfântului Grigorie Palama sau al Sfântului Vasile, al Sfântului Ioan și suspină după niste gânduri bune, Dumnezeu îl ajută și el progresează în viața monahală.

Chiar când un gând de viață monahală apare fără să existe și o chemare specială, dacă fratele are cât de cât început bun, intră în problemele călugărești, dă de izvor, din când în când scade, dă în niste patimi, Dumnezeu nu-l lasă, îngerul păzitor îl ajută și el sporește și se adâncește în viața mănăstirească și poate să ajungă un om foarte util pentru ceilalți.

Dar, dacă este îndeosebi chemat, atunci are și mai mult succes, mai mult har. Pentru că harului îi place să găsească un teren curat. Acolo se adăposteste harul lui Dumnezeu. Sfintenia e ceva foarte fin, foarte delicat, foarte albăstriu, foarte greu de obținut așa, într-o viață obisnuită. Sfintenia are ceva dumnezeiesc în ea. Când harul cuprinde un asemenea trup omenesc, îl saltă, îl ajută să crească uimitor de frumos față de ceilalți oameni.

- Care credeți că este principalul lucru care ar trebui îndreptat în monahismul românesc de astăzi?

- Să trăim călugărește, așa cum trăiau tinerii și bătrânii din trecut. Învățăture sunt tare multe. Noi să trăim mai bine zis cele trei voturi: sărăcia neconditionată, curăția (fecioria) sufletească și trupească, precum și ascultarea.

Este bine ca monahul să asculte de conducătorul mănăstirii. Pentru că tuturor staretilor le place să fie ordine în mănăstire; ei vor ca monahii să trăiască o adevărată viață călugărească și să fie de folos atât lor înșilor, cât și credincioșilor care vin la mănăstire ca să se învioreze sufletește.

Pelerinii, atunci când poposesc într-o atmosferă călugărească, când participă la slujbe, când se spovedesc sau când prind putere de la exemplul monahului, atunci ei se îndreaptă sufletește și merg acasă mai întăriți. Acesta este rolul mănăstirii: mântuirea viitorilor ei și a celor care o vizitează.

- Ne apropiem de sfârșitul acestui foarte folositor interviu. Părinte staret, din ce cauză cei mai mulți dintre noi nu reușim să practicăm rugăciunea inimii?

- De ce? Pentru că rugăciunea inimii presupune stăruință în chemarea numelui Domnului. Stăruință cu multă luare-aminte și într-un duh smerit. Cei care se angajează la această rugăciune, auzind multe lucruri despre ea, vor să și-o însusească, dar nu au cu ei și mijloacele ajutoare.

Adică, în primul rând nu au răbdare să o zică continuu. Se cheamă rugăciunea neîncetată, așa îi spune Sfântul Apostol Pavel. În viața noastră obisnuită sunt fel de fel de preocupări care ne atrag; suntem risipiti și această rugăciune se întrerupe foarte des. Nu avem continuitate duhovnicească, nu putem să ne păstrăm în duh de rugăciune când chemăm numele Domnului. Minte noastră zboară chiar în momentul când spunem: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul. Minte noastră deseori rătăcește, se întâlnește cu fel de fel de alte probleme străine de rugăciune. Și, de fapt, nu ne rugăm încontinuu, iar asta dăunează foarte mult.

Pe urmă, atunci când ne rugăm avem de obicei înăuntrul nostru niste rămășițe de ură. Suntem certati cu cineva, dar nu băgăm de seamă. Însă, când suntem certati cu cineva, nu prinde rugăciunea; nu se prinde, ne rugăm ca la un obiect. E o trâncăneală din gură. Și desigur că în asemenea condiții nici rugăciunea inimii nu o putem dobândi.

Mai este această smerenie în care trebuie să fie rostită rugăciunea. Smerenia! Suntem străini de ea! Dacă prinde puțin rugăciunea în noi, avem un fel de fericire proprie: <iată unde am ajuns eu!>. Și atunci o luăm din nou de la început și batem pasul pe loc. Dar în rugăciunea inimii, chiar dacă nu ajungem la punctul ei culminant, faptul că chemăm numele Domnului ne este de mare folos. Unde este Dumnezeu toate lucrurile se linistesc și devin favorabile pentru interiorul nostru. Se strică mândria și toate relele se îndepărtează.

Foarte importante sunt și raporturile noastre cu Maica Domnului. Sfânta Fecioară este cea mai mare mijlocitoare pentru rugăciunea aceasta și îi ajută pe cei care au cultul întreg și cinstirea întreagă pentru ea. Sfântul Siluan a dobândit rugăciunea inimii după nu știu câte săptămâni de cerere și mijlociri către Maica Domnului. Mântuitorul și Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu cunosc exact starea noastră launtrică și răspund exact la această cerere. Unde știe Dumnezeu că smerenia va continua și cultul către Maica Domnului va fi păstrat în continuare, iar cinstirea către Mântuitorul, către Dumnezeu - că El este cel chemat - va dura, îi dăruiește rugăciunea inimii mai repede. Ațor foarte greu sau niciodată nu li se dă acest dar; că, oricum, această rugăciune este un dar. Oamenii caută să-și însusească rugăciunea inimii și sunt mulțimi care o spun cu bucurie și cu folos, însă nu atât de mulți cât ar trebui, din cauza nestatorniciei noastre.

- Părinte Sofian, ai cunoscut de-a lungul timpului diverși credincioși care practicau

rugăciunea inimii. Unii s-au format în linistea schiturilor, alții trăiau în aglomeratia marilor orase. De aceea vă întrebăm care este legătura între mediul în care trăim și practica rugăciunii neîncetate?

- Mediul pentru rugăciunea inimii este stăruința cu care ne angajăm într-o asemenea lucrare. Acesta este "mediul" cel mai prielnic. Trebuie să stăruim în a rosti rugăciunea lui Iisus cu seriozitate, adică cu atenție și cu multă pocăință.

- În încheiere, vă rugăm să ne explicați afirmația Sfântului Apostol Pavel: "Și acum rămân acestea trei: credința, nădejdea, dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea".

- Dragostea este mai mare pentru că Dumnezeu este însăși dragostea. De aceea iubirea adevărată e mai mare și de aceea rămâne în veșnicie.

De o anumită credință și o anumită nădejde este nevoie și pentru a rezolva niste lucruri practice. Pentru o asemenea credință trebuie numaidecât ca să te agăți de ceva aici, pe pământ. Dacă vrei, spre exemplu, să-ți construiești un bloc și să faci acolo un garaj, niste magazine, trebuie să ai credința că așa cum ești tu - cu averile și puterile pe care le ai - poți să duci la bun sfârșit această lucrare. Trebuie să ai și nădejde, adică statornicie în credință și încredere în ce te așteaptă.

Dragostea însă este nevoie să o ai în special pentru ca să te poți apropia de Dumnezeu. Trăind în dragoste, trăiești în Dumnezeu. Atunci le ai pe toate, cu ajutorul lui Dumnezeu. Dar dacă nu ai dragoste, nici credința și nici nădejdea nu au statornicie în tine. Căci le lipsește esența: Însuși Dumnezeu. Să ne străduim să avem această dragoste și după aceea o să mai vorbim.

- Vă mulțumim foarte mult și să vă dea Dumnezeu putere și sănătate în continuare.

- La întrebările care mi s-au pus, eu am răspuns în felul meu. Însă, dacă vreți să vă însușiți mai multe daruri decât v-ați imaginat, osteniți-vă, faceți propria experiență! Numai din ascultarea unor vorbe nu iese nimic. Căci noi știm deja foarte multe lucruri pentru viața noastră.

De aceea vă îndemn, pe cei care citiți aceste cuvinte (spuse cu neputințele care sunt și se văd în ele): dacă vreți să aveți folos dintr-un cuvânt duhovnicesc, trăiți-l. Fără a-l trăi, nu puteți gusta cu adevărat din miezul lui și nu puteți aduce rod. Ca să rodească, trebuie să fie trăit. Domnul nostru Iisus Hristos spune și aceste cuvinte: "Cel ce va face și va învăța, acesta mare se va chema în Împărăția Cerurilor". Faceți și Dumnezeu vă va ajuta să crească în sufletul vostru toate învățăturile mântuitoare. Amin.

Interviul a fost realizat în primăvara anului 2000

și a fost revizuit și completat în perioada martie-aprilie 2002

Prezenta Sfântului Duh

În capitolul doi din Faptele Apostolilor ni se istorisește că Pogorârea Duhului Sfânt a fost precedată de un "vuiet" și de apariția unor "limbi ca de foc" care au sezut pe fiecare dintre apostoli. Aceste semne nu constituie însă Coborârea Duhului Sfânt, ci ele sunt numai niste simboluri. Momentul Cincizecimii este un mister, ca tot ceea ce este divin. Dumnezeu este

cea mai mare Taină și acțiunile Lui sunt tot tainice.

După felul cum se raportează la acest fapt biblic, credincioșii se pot împărți în trei categorii:

- 1) Unii creștini se îndoiesc de asemenea evenimente istorice și le socotesc invenții sau mituri.
- 2) Alții sunt formalisții religioși, care reduc întreaga credință la forme și care afirmă că în viața lor n-au simțit vreodată cum se pogoară Duhul Sfânt.
- 3) Alții cred și afirmă cu putere adevărul relatat în Sfânta Scriptură, însă nu toți cunosc și învățătura Sfinților Părinți care ne ajută foarte mult la înțelegerea Bibliei.

De la început trebuie să spunem un mare adevăr: nu este posibilă o viață creștină complet lipsită de Duhul Sfânt. Fiecare creștin a primit măcar o dată Duhul Sfânt, la Botez.

Trebuie de asemenea spus că o bună parte din minunile și semnele văzute de la începuturile creștinismului s-au produs atunci și au fost necesare pentru acele vremuri. Unii sectanți (pentecostalii) încearcă și azi să reproducă - exact ca atunci - anumite manifestări materiale. Felul cum acționează este o blasfemie, denaturându-se adevărul, căci o singură dată în istorie s-au produs semnele materiale de la Rusalii.

Substanța evenimentului Cincizecimii - adică Pogorârea Sfântului Duh în ființa umană - există dintotdeauna în Biserică, iar creștinii au datoria de a fi căutători și păstrători ai Duhului Sfânt, însă nu toți reușesc acest lucru.

În istoria Bisericii există perioade când Duhul Sfânt se revărsă în viața oamenilor mai mult sau mai puțin. În zilele noastre, se resimte o criză a Duhului Sfânt în viața creștinilor. A avea Duh Sfânt înseamnă a trăi în Dumnezeu, a fi unit cu Dumnezeu, a avea dragostea lui Dumnezeu. În Biserica văzută, în comunitatea socială, se resimte lipsa Duhului Sfânt.

Mărturia pentru Hristos

Problema este următoarea: ce atitudine avem față de Duhul Sfânt? Suntem plini sau nu de puterea Lui?

Ca să putem răspunde corect la aceste întrebări, este bine să cercetăm cu atenție ce s-a întâmplat cu Sfântul Apostol Petru la zece zile după Înălțarea Domnului.

După Coborârea Duhului Sfânt Apostolul Petru a ținut prima predică. Îl cunoaștem pe Sfântul Petru în diferite ipostaze: curajos, uneori iluminat făcând mărturisiri fundamentale, alteori sovăitor, plin de gânduri omenesti, înfricosându-se și lepădându-se de Hristos în curtea arhiereului.

După Pogorârea Sfântului Duh, Apostolul Petru este un om cu totul nou, cu un curaj infinit, este ca un monolit de granit, cu o puternică lumină interioară. El predică Evanghelia simplu, fără talent oratoric, face numai unele muștrări cu scopul de a îndrepta pe cei păcătoși. Predica lui însă are un efect formidabil, căci se convertesc 3000 de suflete.

Datorită Duhului Sfânt, Apostolul Petru este dispus la orice sacrificiu. La fel au fost toți sfinții, căci prezenta Duhului Sfânt se vedește în roade. Predica Sfântului Petru a trezit conștiințele și a trezit credința puternică (ce se naște din pocăință). În fond nu este o predică, ci o mărturie pentru Domnul Iisus Hristos.

De 2000 de ani în lume se dezbate procesul deschis de satana împotriva Mântuitorului Iisus. Stăpânitorul acestei lumi (Ioan 12, 31) nu vrea să se lipsească de supusii săi.

De 2000 de ani Biserica este prigonită pe pământ, adeseori chiar de cei dinlăuntrul ei. Fiecare generație și fiecare membru al Bisericii trebuie să depună mărturie în acest proces care depășește orice timp și orice spațiu. Pe cei care Îl mărturisesc pe Hristos, Domnul Iisus îi va recunoaște în fața Tatălui Său.

La capătul acestui proces se va învedera tuturor cum L-am cunoscut pe Domnul și cât de mult am simțit puterea Duhului Sfânt în viața noastră, cât de mult ne-am căit de păcate, cât de mult Duhul Sfânt a străpuns inimile noastre. Asadar, ne sunt de neapărată trebuință pocăința, spovedania și apoi - ca rezultat - viața nouă în această lume, viață trăită în Dumnezeu.

Adevărul că Dumnezeu există, că Dumnezeu este Iubire, nu trebuie mărturisit prin tomuri de predici, ci prin viața celor care cred. Credința este viață.

Nu de rău să ne plângem, ci de lipsa binelui. Lipsesc martorii lui Hristos în lume! Lipsesc Duhul Sfânt în viața noastră. Nu bomba atomică trebuie să ne înspăimânte, ci bomba mâniei lui Dumnezeu care apare pentru păcatele noastre grele și pentru lipsa noastră de pocăință!

Să ne întoarcem la viața în Dumnezeu, ceea ce depinde numai de noi. Să chemăm Duhul Sfânt în toate împrejurările, în orice gând sau faptă, și atunci când El va fi prezent în viața noastră vom merita să ne chemăm creștini.

1958, înainte de arestare

SCHIMBAREA

Mai poate fi schimbată societatea? - Treptele rugăciunii inimii

Ne puteți spune un cuvânt de folos?

- Sunteți lacomi să strângeți de la mine ceva foarte pretios, dar eu - așa cum sunt acum, bolnav - sunt mai puțin dărnici cu asemenea sfaturi. Vă arunc câte o vorbă, câte un îndemn care nu sunt atât pretioase, dar faceți-le măcar pe acestea.

Să vă rugați! Să nu rămâneți fără rugăciune! Dumnezeu este prezent în fiecare clipă, la îndemâna noastră, e prezent pretutindeni. Oricând, în orice zi, măcar cât de puțin, rugați-vă cu mare atenție, nu așa, cu superficialitate. Rugați-vă de pildă cu un Tatăl nostru, spus încet, concentrat, măcar o dată, de două ori pe zi.

Chiar dacă sunteți studenți și aveți de învățat, este totuși bine să fiți activi, să faceți ceva pentru aproapele vostru. Ne putem mântui și ne putem valorifica numai prin ceea ce lucrăm pentru cel de lângă noi. În fiecare zi este bine să facem măcar o faptă de milostenie.

Sfântul Ierarh Mucenic Antim Ivireanul,

icoană pe lemn de la Sfânta Mănăstire Antim (1991-1992)

Uitati-vă la Sfântul Antim Ivireanul care lăuda foarte mult fapta bună; desi era un străin pentru noi, a făcut multe lucruri bune în cei peste douăzeci si cinci de ani cât a trăit în Tara Românească.

Pe lângă alte îndatoriri pe care le împliniti, nu uitati să cercetati si bolnavii; ajutati-i cum si cât puteti. Un bolnav are nevoie întotdeauna de un ban sau de un medicament.

În concluzie, să încercăm să facem în fiecare zi o faptă bună, cât de mică. Mântuitorul ne spune că si pentru un pahar de apă pe care l-am dat unui însetat, nu ne vom pierde plata.

Mai poate fi schimbată societatea?

- După 1990 până astăzi cum vi se pare că a evoluat la români raportul dintre situatia materială si starea spirituală?

- Omul progresează din punctul de vedere al credintei atunci când este mai strâmtorat material.

După Revolutie foarte multi au sperat că o să fie mult mai bine, cel putin din punct de vedere material. Însă, în general, cei care au avut posibilități s-au îmbogățit în continuare, iar cei care au fost mai puțin smecheri si poate mai cinstiti au rămas în starea lor de mai înainte si au continuat să fie săraci mai departe.

Unii săraci s-au apropiat de Dumnezeu, altii înjură si blestemă pe cei bogati.

Observăm cu totii că există mai multă libertate exterioară decât în comunism; dar din păcate există si chemările sectante care vin tot de la cei bogati si care îi nenorocesc, le strică credinta crestinilor nostri.

După 1990 era de asteptat să fie o întoarcere la credință, la o viață bună, armonioasă si, dimpotrivă, vedem că este un fel de viață amară. Unii huzuresc, nu au ce face cu banii, iar altii, săracii, aproape că mor de foame. Vin la poartă aici si cer o pâine. Această cerseală nu este normală pentru că tara este bogată, pământul produce ca si până acum, numai că gospodarii nu sunt cinstiti. Cei care au parte de avere nu sunt mai deschisi, mai darnici, mai credinciosi cu adevărat.

În privinta aceasta, Mântuitorul, Care este Stăpânul universului si este prezent în viata noastră, a fiecăruia, coboară până acolo încât apare în persoana unui sărac si îți cere să-L ajuti. Iar tu, dacă-l vezi mai tânăr, îi strigi: "La muncă!"; nu-ti dai seama că de fapt nu L-ai ajutat pe Hristos. Sunt oameni care termină totul si nu mai au ce să mănânce. Este foarte greu de rezistat în asemenea conditii, mai ales când trebuie să aibă grijă si de niste copii. Atunci, dacă noi îi ajutăm, ei ne rămân recunoscători si ne ajută apoi chiar ei când devin mai avuti; si astfel viata merge normal.

Este bine ca cel sărac să se spovedească cu maximă sinceritate si să ierte din inimă pe toti cei cu care este în supărare, de multe ori din cauza unor simple mofturi (sau măcar să se roage

zilnic pentru ei); iar dacă el nu cârteste și nu se revoltă împotriva celor care au și nu vor să-i dea, la timpul critic, când nu mai poate cu adevărat, este ajutat de Dumnezeu. Dacă în loc să se roage lui Dumnezeu, el înjură și blestemă pe cei care au, atunci pe lângă sărăcia materială, o are și pe cea duhovnicească și este pierdut și el pentru Dumnezeu. Nu toți săracii se mântuiesc, ci doar cei care au bunătate, care au o trăire duhovnicească.

Există de asemenea milionari și miliardari. Aceștia trebuie să fie conștienți de faptul că, dacă nu sunt milostivi în această viață, se vor duce acolo unde nu vor avea nimic. Iar cei care nu au nimic aici, dar respectă rânduiala creștină, vor avea dincolo totul. Dacă eu strâng bani și nu-i dau la nimeni, asta arată că trăiesc într-o minciună continuă. Când însă îl ajut pe aproapele meu să ducă o viață decentă, ne putem mântui mai ușor cu toții.

- Părinte, unii ne spun că, întrucât suntem o asociație studențească, trebuie să luptăm pentru schimbarea societății. Ce să le răspundem?

- Vă sfătuiesc să nu luați niciodată în serios asemenea îndemnuri: că voi, tinerii din ASCOR, sunteți chemați să schimbați societatea. O să fiți desființați cu totul. Trebuie doar ca noi să ne facem niște creștini buni, niște oameni sociabili. Declamatori și organizatori de paradă sunt sectanții.

Este foarte greu acum să schimbi societatea. Ea merge înainte pe drumul pe care a apucat-o. Ceea ce putem face astăzi este să ne schimbăm pe noi înșine și să devenim o lumină pentru cei din jur, fie că suntem acasă, fie că suntem la serviciu.

Apoi gândiți-vă și la faptul că există securitate chiar pe vremea Mântuitorului, ca și astăzi. Și atunci - ca și acum - erau unii care notau fiecare cuvânt pe care îl spunea Domnul Iisus Hristos pentru ca să-L poată prinde cu ceva. Iar bietii credincioși - ca în toate vremurile ce au urmat până acum - alergau după Cuvântul lui Dumnezeu, după Adevăr...

Asa încât ASCOR-ul să-și propună să fie în pace cu Dumnezeu, iar fiecare membru din asociație să fie un fiu al lui Dumnezeu; acestea sunt lucrurile plăcute cu adevărat lui Dumnezeu. Pentru asta S-a întrupat Fiul Cel Vesnic, pentru asta a murit pe cruce, ca să ne apropie, să ne împăce cu Dumnezeu.

Foarte important pentru voi este să nu vă mândriți. Dacă vă trufiți, nu aveți nici un spor duhovnicesc. Fiți cuviincioși, fiți modesti. Nu te mândri, pentru că tot ceea ce avem noi ne este dat ori de la Dumnezeu, ori de la profesorii noștri, ori de la oamenii mai vechi decât noi. Totul ne este dat.

Eu vă urez ca Dumnezeu să vă ajute să sporiti în tot ceea ce este bun și valoros și să terminați examenele și studiile universitare în care sunteți angajați. Când le veți termina să vă spuneți cuvintele pe care i le spunea un tată fiului său ce tocmai luase bacalaureatul: <Dragul meu, abia de acum încep studiile tale>. Și eu am urmat două facultăți: pictura și teologia. Iar după ce le-am terminat am învățat în continuare. Încât... vă urez să învățați bine, fiindcă lumea pune pret pe un licențiat, pe un cărturar.

Știți că Sfântul Pavel spune că în Împărăția lui Dumnezeu nu intră nimic necurat. De aceea este bine să păstrați această sfîntenie a vieții. Să spui adevărul! Dumnezeu este Adevăr!

Să căutați deci apropierea de Dumnezeu și de voi înșivă, și de cinstea sufletească. Păstrați această sinceritate în inimă, curăția aceasta, cinstea față de ceilalți, că mincinosi avem destui. Să fiți curăți! Dumnezeu să vă dea sănătate!

- Un tânăr care a lucrat mai multi ani în mass-media spunea că, pe zi ce trece, televizorul devine cel mai mare dusman văzut al vietii spirituale a omului. Cum vi se pare această afirmatie?

- Foarte adevărată! Din ceea ce aud si eu în special de la tineri, cred că afirmatia este foarte adevărată. Acestia îmi povestesc despre dezgustul, despre golul pe care îl lasă în sufletul lor televizorul. Si nu este vorba numai de acest gol, ci de niste spurcăciuni care pătrund în mintile lor. Mai ales sunt unele programe de după miezul noptii care pur si simplu îi pervertesc pe tineri, îi mânjesc, îi spurcă!

Eu nu am televizor, dar aud si eu cum se plânge lumea. De aceea nici n-am vrut să-mi cumpăr. Odată cineva mi-a dăruit un televizor, însă l-am refuzat. Televizorul îți ia ochii, e un fel de a te orbi, iar apoi îți transmite niste lucruri care te spurcă. Apoi televizorul îți fură timpul în care ai putea să citești o carte, să te rogi, să meditezi, să te odihnesti. Dar tu, dacă te concentrezi să fii atent la emisiune ca să nu scapi ceva si să pierzi legătura cu restul filmului, atunci televizorul ajunge în cele din urmă să te prelucreze în asa fel încât iesi păgubit sufletește.

Treptele rugăciunii inimii

- Lucrarea specifică a ASCOR-ului este propovăduirea credinței în mediul studentesc. Ce sfaturi ne puteti da, ca să putem îndeplini cât mai bine această misiune?

- Accentul trebuie pus pe rugăciune, având constiinta faptului că nu noi facem o lucrare pozitivă, ci Dumnezeu Însusi.

- Părinte staret, eu sunt student la Teologie. Aici ni se predau multe lucruri, însă este greu să cuprinzi totul. Ce ar trebui să punem pe primul plan?

- Concentrati-vă în primul rând asupra Sfintei Scripturi. Aici este principalul izvor al învățaturii lui Dumnezeu.

- Ce sfaturi doriti să le dati profesorilor si studentilor din facultățile de teologie?

- Nu pot să le dau sfaturi acestor profesori întrucât ei sunt mai pregătiti decât mine. Cum să-i sfătuiesc eu pe doctorii în teologie? Eu nu sunt doctor. Ei cunosc deja aceste sfaturi pe care le-as putea da eu. Încât să facă ei însisi ceea ce stiu că cere Domnul Iisus Hristos de la dânsii.

Eu o să amintesc doar de această virtute a dragostei. Mântuitorul ne-a învățat să ne iubim între noi, să iubim adevărul si pe Dumnezeu.

Apoi accentul trebuie întotdeauna pus pe faptă. Domnul Iisus Hristos spune: "Cel ce va face si va învăța, acesta mare se va chema în Împărăția Cerurilor" (Matei 5, 19). Profesorii îi învăț pe tinerii care intră în scolile teologice să ducă o viață creștină. Iar viața creștină este o viață dumnezeiască. Creștinismul s-a impus prin practica vietii, nu prin abstractiuni. Aceasta lipsea în lumea păgână. Creștinismul a adus modelul sfinteniei după chipul lui Dumnezeu.

Toti acesti profesori stiu mai bine decât mine ce înseamnă sfintenia, ce înseamnă o viață trăită în sfintenie...

- De unde își dă seama un credincios că în el este harul dumnezeiesc și că nu este o înșelăciune?

- Își dă seama după acea liniste interioară pe care o are cel în care se sălăsluiește harul dumnezeiesc. Omul care nu are har în primul rând este frământat, nu are pace, orice ar spune, nu are pace. Lumea de astăzi este războită, este tulburată din cauza patimilor și de aceea avem cu toții nevoie de această pace - pacea lăuntrică; ea se poate obține atunci când cerem ajutorul lui Dumnezeu și când facem eforturi pentru a birui îndemnul la păcat.

- La ce se referă Mântuitorul atunci când spune: "Foc am venit să aduc pe pământ și cât as vrea să fie aprins!"?

- Acest foc este râvna pentru Dumnezeu. Mântuitorul dorește ca toți să avem o râvnă puternică pentru cele dumnezeiești, așa cum aveau creștinii primelor veacuri.

- Care sunt treptele rugăciunii inimii?

- Prima treaptă este rugăciunea făcută cu buzele. O spunem (atunci când suntem singuri), așa cum vorbim, simplu sau în ritmul unei respirații prelungite.

Treapta a doua este rugăciunea mentală. Adică o rostim nu numai cu buzele, ci și cu mintea. Cu multă atenție, în primul rând. Aici intervine lupta noastră cu mintea. Când vezi că mintea ți-a alunecat în altă parte, nu te lași. Te umilești și te lupți să te rogi cu multă luare-aminte. Ne muștrăm pe noi înșine, căci desigur ne aflăm în fața lui Dumnezeu, gândurile noastre sunt spurcate sau mintea noastră este departe de El. Și ne silim pe noi înșine, până când mintea se umilește și se îndreaptă, curată, către Dumnezeu.

Mai ales să-I cerem Mântuitorului să ne scape El de bântuiala vrăjmasului diavol care vine asupra noastră în timpul rugăciunii. Dacă mintea umblă pe la birou în timp ce te rogi sau se ceartă cu dușmanii, te ostenești în zadar; mintea nu se poate hrăni atunci cu Duhul Sfânt.

Iar vrăjmasul așa face: tocmai în timpul rugăciunii te bântuie cu gânduri necurate și imagini care îți spurcă inima și mintea și îți spurcă astfel rugăciunea. Sau îți trimite altfel de gânduri: <ai de spălat cămăși>, <ai uitat să uzi florile> și câte și mai câte. Dar dacă te silești pe tine și strigi cu mare dor către Dumnezeu, atunci slăbesc sau chiar se sting aceste puteri ale întinericului; și atunci ne putem ruga cu mintea curată, adică toată luarea-aminte a noastră se îndreaptă către Dumnezeu.

Treapta a treia este rugăciunea inimii. Mintea și inima se unesc laolaltă și atenția noastră este concentrată în lăuntrul inimii. Acolo se săvârșește rugăciunea. Mintea coboară în inimă și acolo, în adâncul inimii, începe să se roage. Este ceea ce spune psalmistul: <Dintru adâncuri am strigat către Tine: Doamne, Doamne, auzi glasul meu>. La această treaptă rugăciunea noastră tâsnește dintru adâncul inimii. Nu este vorba de inima aceasta carnală, ci de inima duhovnicească, centrul ființei omenești, care este detectat de Sfântii Părinți puțin mai sus - cu două degete - de sânul stâng.

Când se uneste mintea cu inima duhovnicească, abia atunci devenim integri, ființe curate. Pentru că noi, de obicei, una gândim și alta spunem... De câte ori nu ne-am surprins pe noi înșine în această stare de falsitate profundă. Spui cuiva <te iert>, dar n-ai vindecat rana din lăuntrul tău, n-ai sters vina lui din inima ta, îți aduci mereu aminte de ea. Nu ne putem pune de acord cu noi înșine. Rugăciunea lui Iisus este singura rugăciune care are acest dar, această putere de a uni cele două centre ale ființei noastre într-unul singur, făcându-ne oameni

integri, duhovnicești.

Celor care practică rugăciunea inimii li se întâmplă adeseori, trezindu-se din somn, să simtă cum rugăciunea se rosteste singură înăuntrul lor, așa cum auzim bătăile inimii, fără controlul sau comanda noastră. La fel se săvârșeste această rugăciune neîncetat când mintea coboară în inimă... Și se produce acolo o mare bucurie, o năvală de lumină duhovnicească și se trezesc creștinii cântând Sfinte Dumnezeule sau Apărătoare Doamnă și încep să se nască în ei gânduri frumoase, gânduri cu adevărat dumnezeiești și simt pe deplin harul care se revarsă în ei. Iar pe ultima treaptă a rugăciunii, această stare este însoțită de vederea luminii dumnezeiești.

Roadele acestei rugăciuni sunt de necrezut. Dar aceste lucruri cu adevărat dumnezeiești rămân ca un ideal, ca o țară foarte îndepărtată. Noi, pentru început, să chemăm simplu numele lui Iisus, rostind de multe ori această rugăciune, cu multă atenție asupra fiecărui cuvânt. Este foarte folositor să avem conștiința că invocăm pe Cineva, că ne adresăm Cuiva. Este bine să ne dăm seama că suntem slăbănogi și neajutorati, iar acest "miluieste-mă" cuprinde într-un singur cuvânt toate rugăciunile Bisericii și tot strigătul nostru după Dumnezeu. Să începem simplu, rostind aceste cuvinte peste tot, oriunde ne aflăm, dar cu foarte multă atenție. Și, în același timp, cu grijă să lepădăm de la noi toate patimile și gândurile cele spurcate.

Și încet-încet, pe măsura umilintei noastre, se luminează acest lăuntru al nostru și simțim că nu suntem singuri, simțim că este Cineva cu noi în fiecare clipă și ne poartă de grijă. Totodată crește râvna noastră pentru cele sfinte (fată de care în mod obisnuit suntem foarte îndărătnici și nepăsători). Poate ai observat și dumneavoastră că seara, când vrei să te rogi, adormi cu capul pe ceaslov - din oboseală sau din plictiseală; dacă însă ar trebui să faci ceva care îți place (în afară de rugăciune), ai putea să veghezi ușor toată noaptea...

Părinții Bisericii ne spun că atunci când rugăciunea se lipește de noi (cu ajutorul lui Dumnezeu și prin chemarea numelui lui Iisus), atunci lăsăm toate celelalte și este o adevărată bucurie numai gândul la rugăciune. Parcă ne mistuie dorul de rugăciune. Simțim ca un glas, ca o muștrare înăuntrul nostru; e ceva care ne îndeamnă mereu: Nu te rogi? Roagă-te! Însăși rugăciunea ne învață să ne rugăm și mai apoi ea se rosteste singură în inima noastră, chiar noaptea. Dar, pentru ca să ajungem la aceste roade, trebuie multă strădanie, multă stăruință, multă răbdare și mai ales multă smerenie. Și încet-încet, cu mila lui Dumnezeu, rugăciunea începe să curgă în noi.

La început e greu, mintea fuge peste tot, dar ne ajută harul lui Dumnezeu. Așa spun Sfintii Părinți: <Dă-i pe Doamne Iisuse acestei minți nestătornice>. Rugăciunea inimii este o adevărată hrană duhovnicească. Uneori este scurtată la două cuvinte: <Iisuse, miluieste-mă!> Din rugăciunea lui Iisus a izvorât acest <Doamne, miluieste> cu care ne rugăm de obicei la slujbe; din această chemare a numelui Domnului, cel plin de putere...

Rugăciunea minții ne ajută foarte mult să ne curățim pe dinăuntru, să înșământăm în noi dragostea pentru ceea ce este cu adevărat frumos și înălțător în viață, nu pentru lucrurile acestea mărunte, în care ne încurcăm cu atâta nechibzuință.

De aceea, dimineata, dacă n-ai avut timp să te rogi cu răgaz în fața icoanei, spune măcar pe stradă, pe drumul pe care mergi, spune <Doamne Iisuse> în taina inimii tale. Pentru că mintea noastră, oricum, nu stă degeaba. Se ceartă, amenință... Așa că mai bine să chemăm numele Domnului, care ne poate ocroti și sfinti cu adevărat. Mântuitorul spune: <Cereți și vi se va da>. Prin toate faptele bune putem câștiga dragostea pentru Dumnezeu, dar prin nici una ca prin rugăciune. De aceea trebuie pusă cât mai des și cu cât mai multă atenție.

De altfel este si o mare jignire, o adevărată blasfemie adusă lui Dumnezeu, această lipsă a atenției atunci când stăm în fața Lui. Dumnezeu este foarte bun si foarte atent cu viața fiecăruia dintre noi. Dacă nici firul de păr si nici gâza cea mai neînsemnată nu sunt trecute cu vederea în ochii Lui, cu atât mai mult se îndreaptă această atenție a lui Dumnezeu spre ființa omenească. Numai noi suntem absenti de la această întâlnire cu El. De aceea Dumnezeu așteaptă de la noi nu o rugăciune formală, ci o rugăciune constientă, vie. Să ai constiinta aceasta că Îl chemi pe Dumnezeu în viața ta si că El Îți răspunde si te poate ajuta... Rugăciunea atrage această ocrotire din partea lui Dumnezeu asupra ta si cu atât mai mult se întâmplă acest lucru atunci când spui rugăciunea inimii.

Există si acea rugăciune numită mai mult vedere duhovnicească sau rugăciune contemplativă; când creștinul ajunge la această treaptă, el este pătruns de Duhul Sfânt si vede si înțelege niste lucruri care îl umplu de uimire, acea uimire de care vorbește Sfântul Pavel: <Si-l stiu pe un astfel de om - fie în trup, fie în afară de trup, nu stiu, Dumnezeu stie - că a fost răpit în Rai si a auzit cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască> (II Cor. 12, 3-4).

Noi nu am ajuns până acolo. Să o luăm însă de jos. Să începem prin această luptă cu gândurile care ne vin în timpul rugăciunii si cu grijile vieții care ne ocupă mintea zi si noapte. Să răpim cât mai multe clipe din timpul nostru si să le închinăm lui Dumnezeu rugându-ne. Să ne tinem tari, cu toată energia, împotriva vrăjmasului care vrea să ne fure această picătură de timp închinată lui Dumnezeu. Si încet-încet, cu ajutorul Bunului Dumnezeu, vom urca si noi spre rugăciunea cea curată.

Decembrie 2001

Iubirea duhovnicească

Pune în sufletul meu sporirea dragostei către Tine.
Fă-mă să înțeleg smerenia Ta, în care ai trăit pe pământ.

Există o iubire duhovnicească. După cum este o hrană trupească si una duhovnicească, o băutură după trup si alta după duh, așa există o dragoste a cărnii care vine de la Satan si o altă dragoste a Duhului, la Dumnezeu avându-si începutul; nimeni nu poate fi stăpânit de amândouă aceste iubiri. Dacă esti iubitor al trupului, dragostea Duhului nu o poti cuprinde.

Dacă pe toate cele trupești le-ai disprețuit - nu spun numai carnea si sângele, argintul si averile, dar si pământul însusi si chiar cerul, pentru că toate acestea vor trece - si dacă de nici una din ele nu-i legat sufletul tău, dacă nu esti rob de nici o iubire de patimi, vei putea atunci si iubirea duhovnicească să o înțelegi.

Sfântul Apostol Ioan, Teologul Iubirii

2. Cine se abține de la vorbăria desartă si de la patimile de tot felul, de la plăcerile trecătoare - nu din dispreț față de oameni si de viață, ci din focul unei prea mari iubiri față de Dumnezeu -, un asemenea om, dacă nu fuge el după oameni, fug acestia după el. Unde e flacăra mare în suflet, acolo se adună oamenii să-si încălzească sufletele lor reci.

3. Gânditi-vă la "Tatăl nostru". Dacă esti certat cu cineva, chemarea acestui Tată sfânt se prefăce în blestem: "nu mă ierta, Doamne, precum nici eu nu pot să iert". Contradicția dintre ceea ce spunem și ceea ce facem anulează rugăciunile noastre.

Iertarea noastră de către Dumnezeu depinde de iertarea noastră față de aproapele. Aici nu e vorbă goală, e nenorocire. Cine nu iartă nu iubeste. Cine nu iartă și cine nu-l iubeste pe om nici pe Dumnezeu nu-l iubeste.

În viața de toate zilele ne întepăm unul pe altul, ne mâhnim și fără îndoială ne tulburăm, ne răzvrătim. Vin aici, la noi, cei care au niste dusmani și încep să se roage: "să-i trăsnească Dumnezeu", "să-i facă praf și pulbere"... Uităm că avem de împlinit niste porunci dumnezeiesti, că trebuie să ne rugăm pentru dusmanii nostri.

Poate că cea mai mare virtute este iubirea de vrăjmasi; sau măcar să te rogi pentru ei, sau măcar să nu te răzbuni pe ei. Lasă-L pe Dumnezeu să facă dreptate. Nu judeca, slugă străină! "A Mea este răzbunarea" - zice Domnul. Este bine să fim constienți că există o pronie dumnezeiască și că nimic nu se întâmplă în lumea aceasta fără ca să nu știe Dumnezeu.

4. Cea mai importantă armă împotriva răului care vine asupra noastră este smerita cugetare. Să-L rugăm cu umilintă pe Dumnezeu să potolească acest rău și să ne acopere cu harul și iubirea Sa.

5. Fiecare are relația lui personală cu Dumnezeu. Nu există un sablon prin care să se mântuiască toți oamenii.

Este necesar să avem din când în când această întoarcere către sine, pentru că toți suntem în lipsă față de ceea ce ar trebui să fim. Să ne căim cu această constatare sinceră că suntem nevrednici. Iar Dumnezeu Care nu ne face procese - așa cum ne fac oamenii -, ne va primi cu toată dragostea Lui. Dragostea lui Dumnezeu este mai presus de orice dragoste omenească. În orice stadiu de viață am fi, să ne cerem în mod profund iertare, cu lacrimi, cu căință.

6. Niciodată nu suntem singuri, totdeauna suntem cu Dumnezeu. El este cu atât mai prezent în viața ta cu cât Îl chemi mai des.

Există o rugăciune pe care trebuie să o spună monahul, o rugăciune de invocare a numelui lui Dumnezeu: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul. Această rugăciune suntem datori - după rânduială - să o spunem mereu. Și încet-încet, această datorie se transformă într-o chemare de dragoste.

Dacă această rugăciune e făcută stăruitor, mai mult timp, rezultatele ei sunt deosebite. Se produce o căldură duhovnicească în inima rugătorului, îi sporește credința și dragostea pentru Dumnezeu, pentru oameni și pentru întreaga creație. Este pătruns de acest sentiment de trăire în Dumnezeu. Așa cum trăiește peștele în apă, așa trăiește monahul în Dumnezeu, în această atmosferă în care te simți deplin în Dumnezeu.

Mă refer la monahii care vietuiesc după rânduiala lui Dumnezeu. Căci și peste noi năpădesc tot felul de curenți ale vieții pământești; practic nu suntem deloc ființe cerești, deși am vrea să fim. Ne străduim ca prin chemarea lui Dumnezeu în viața noastră să devenim ființe nesingure. Dacă reușim să-I facem loc lui Dumnezeu în noi, cu atât mai bine pentru noi, dar și pentru alții...

7. Sfintenia sau desăvârșirea nu presupune numaidecât semne și minuni, așa cum suntem obișnuiți să credem. Nu toți sfintii au făcut minuni în viața aceasta.

Mântuitorul ne-a spus niste cuvinte care pe mulți ar trebui să-i pună pe gânduri: "Multi Îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am proorocit și nu în numele Tău am scos demoni și nu în numele Tău minuni multe am făcut? Și atunci voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei ce lucrați fărădelegea" (Matei 7, 22-23). Minuni care pot să uimească pe oameni ajung să facă și vrăjitorii, ajutați de puterile întinericului; dar sfintenia nu pot să o dobândească decât cei blânzi și smeriți cu inima, cei plini de dragoste pentru Dumnezeu și pentru aproapele lor.

8. Unii oameni se nasc cu o putere mai mare de a primi și a dăruia iubire. Alții primesc darul dragostei după ce se ostenesc mai mult timp pentru a duce o viață deplină în Dumnezeu. Căci ascultarea și supunerea față de Dumnezeu îl ajută pe om să intre într-o bucurie a iubirii dumnezeiești.

9. Iubirea de Mamă a Sfintei Fecioare o îndeamnă să sară imediat în ajutor acolo unde este chemat și cinstit Prea Sfântul Nume al Fiului ei Cel Unul Născut și acolo unde fiii ei după har - credincioșii râvnitori - o cinstesc și pe ea ca pe o adevărată Maică a Domnului.

Asadar, când suntem tulburati de necazuri, bântuiti și arși de patimi, să ne îndreptăm cu încredere mai ales către Maica Domnului, care este și Mama noastră, a pământenilor, știind că rugăciunea mamei mult poate înaintea Fiului ei. Să ne rugăm cu umilință, zicând către Dânsa așa:

Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, care ai adus pe pământ Lumina întregii zidiri, luminează întinericul minții și al inimilor noastre, ca să ne cunoaștem păcatele, să ne căim pentru ele și ca să nu le mai săvârșim.

Maica Domnului - simbolul Bisericii

Tu, care ai născut cu trup pe Împăratul păcii, sădeste în noi pacea Fiului tău și goneste din sufletele noastre viforul patimilor.

Tu, care ești izvor nesecat de vindecări, tămăduiește neputințele noastre și ne alină durerile, că toate le poți câte le volesti, ca o Maică a Celui Atotputernic. Amin.

10. Nu cunosc un cuvânt mai dulce, auzit din gura Domnului, decât acela pe care îl adresează poporului Său prin profetul Maleahi:

"Iubitu-v-am pe voi..."

Și în același timp nu știu un cuvânt mai aspru și mai nedrept, decât răspunsul acestui popor:

"Cum ne-ai iubit Tu?..."

Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac și al lui Iacov îi scosese din robia Egiptului, îi adusese într-o țară bogată unde curgea miere și lapte, îi călăuzise prin profeții Săi; iar El rezuma toate acestea prin: "Iubitu-v-am pe voi..."

11. Nu te măsoară cu cei mai slabi dintre oameni, ci mai degrabă cu cei înaintați în iubire, adică în virtute.

12. Cununia este Taina Dragostei pentru că la temelia ei stă Dumnezeu, Care este dragoste. Într-o căsnicie adevărată există mai ales iubirea jertfelnică, despre care vorbește Sfântul Apostol Pavel în imnul de la I Corinteni 13. Dragostea jertfelnică este singura care nu se stinge dincolo de moarte.

Nu există un obstacol între ascultare și dragoste în viața de familie. Dragostea sfărâmă toate piedicile și atunci soții se ascultă unul pe altul și ascultă unul de altul, dar capul familiei rămâne bărbatul. Este bine ca cei doi tineri căsătoriti să aibă un același duhovnic la care să se mărturisească.

Și în viața de mănăstire, atunci când există iubire te deschizi și asculti, iar ceea ce faci în ascultare este bine primit înaintea lui Dumnezeu. Dacă monahul simte că nu are dragoste față de staret sau în general față de oameni, atunci trebuie să-L roage pe Dumnezeu cu stăruință să-i dăruiască smerenia și dragostea, așa cum făcea Sfântul Siluan.

Călugărul în fata Dreptei Judecări

Suntem cu adevărat constienți de Ziua Judecării? - Cum apare călugărul în fata Judecării Viitoare? - "Acum este Judecata acestei lumi"

Nu fără un simțământ de îngrijorare îmi rostesc cuvântul din seara aceasta. Cu toții cred că ne dăm seama de puterea cu care ne angajează propriile cuvinte - rostite sau scrise -, precum și de răspunderea ce o avem față de ele. E atât de adevărat lucrul acesta, încât Însuși Cuvântul lui Dumnezeu, făcut trup, a tinut să-l arate cu desăvârșită limpezime, atunci când a zis: "Vă spun că pentru orice cuvânt desert, pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în Ziua Judecării. Căci din cuvintele tale vei fi găsit drept, și din cuvintele tale vei fi osândit" (Matei 12, 36-37).

Gândindu-ne numai la aceste spuse ale Mântuitorului, înțelegem cât de mult se expune unei îndoite judecări - din partea lui Dumnezeu și a ascultătorilor săi - cel care îndrăznește să vorbească despre ceea ce știe foarte bine că stă deasupra oricăror cuvinte, adică despre Dreapta Judecată a Domnului nostru Iisus Hristos. În fata Acestor ne vom găsi la un moment dat fiecare dintre noi pentru a ne câștiga dreptul la vesnicie, în funcție și de felul cum am știut să ne chivernisim propriile cuvinte în cursul vieții pământești.

Să realizăm, asadar, cu câtă atenție va fi judecat un cuvânt pe care l-am spus despre Judecata Universală. Cu ce grijă trebuie să ne apropiem de înțeleșurile acestei înfricosate clipe de taină, ce va pecetlui pentru totdeauna viața noastră și așa destul de tainică! Unei evidente nevrednicii personale vine să i se adauge în acest caz și o anumită dificultate în sine a subiectului anunțat.

A vorbi despre "Călugărul în fata Dreptei Judecări" înseamnă mai puțin a rezolva o problemă, cât mai ales a o formula just. Căci descoperirea deplină a adevăratei așezări sufletești pe care a avut-o monahul față de realitatea Judecării Viitoare nu se va săvârși - obsteste - decât numai la sfârșitul acestui veac. Până atunci simțirea prezentei aieș, vii, a Zilei Judecării este păstrată doar câtorva aleși, numai acelor uriași ai Duhului, care - chiar în măsurile acestui veac fiind - se învrednicesc totuși să vadă Împărăția lui Dumnezeu venind cu putere în taina inimii lor, celei mai dinlăuntru, după însăși făgăduința Domnului.

Oprindu-ne asadar asupra temei anuntate, putem deslusi trei idei esentiale. Mai întâi este firesc să zăbovim o clipă asupra înțelesului notiunii de Dreapta Judecată și a rostului ei în viața noastră. În al doilea rând va trebui să cercetăm poziția aparte pe care o va avea călugărul în fața acestei supreme instanțe. În sfârșit, într-un al treilea moment, vom încerca să desprindem unele concluzii practice (valabile în condițiile concrete ale vieții noastre de toate zilele), care ne descoperă faptul că noi suntem încă de pe acum într-o legătură efectivă - și de cele mai multe ori neabătută - cu Dreapta Judecată a lui Dumnezeu.

Suntem cu adevărat conștienți de Ziua Judecării?

Ne găsim, prin urmare, în fața acestei prime întrebări. Ce înțeles și ce rost se cuvine să deslăsim pentru noi înșine în notiunea de Dreaptă Judecată a lui Dumnezeu? Nu e vorba să analizăm aici învățătura dogmatică a Bisericii, ci - întemeiați pe descoperirile neclintite ale Scripturii și ale Sfinților Părinți - vom încerca să limpezim funcțiunea pe care trebuie să o aibă pentru noi, ființe trăitoare încă în lăuntru acestui veac, gândul și realitatea Judecării Viitoare.

Trebuie să recunoaștem încă de la început că rare sunt lucrurile care să se bucure mai puțin de atenția noastră serioasă și trează, decât gândul la Judecata ce va să fie.

S-a înrădăcinat în deprinderile noastre de fapte zămislite în păcat obiceiul să ne gândim aproape tot timpul la scopurile imediate ale vieții acesteia. Fiecare căutăm să ne orânduim existența pe intervale mici dar sigure (credem noi) și pentru aceasta luptăm din toate puterile spre a dobândi niste mijloace de trai care devin ele însele - printr-o vinovată răsturnare de adevăr - scopurile vieții noastre pe pământ. În felul acesta telurile mărunte ne leagă de ele. Pe nesimțite ne plecăm din ce în ce mai jos și cădem - fără să ne dăm seama - afară din viața autentică; uităm cu desăvârșire că pretul adevărat al vieții acesteia este dincolo de ea și nu în lăuntru ei. Într-o asemenea situație gândul sfârșitului se șterge din cugetarea noastră; cel mult dacă mai stăruie ca o amintire vagă și neputincioasă, când în realitate el este chemat să fie una din pârgurile principale ale înnoirii continue din noi înșine.

Când omul pierde din vedere finalitatea spre care se îndreaptă vremelnica sa petrecere în această lume, el își organizează o viață plată, cenusie, o viață doar cu doar două dimensiuni. El nu mai știe să privească spre înălțimi sau spre adâncuri, ci se interesează doar de ceea ce este imediat în jurul său, întocmai ca o vietate care se mișcă doar pe lungime și pe lățime. Dar existența duhovnicească ne cere, după cuvântul Apostolului Pavel, să înțelegem "împreună cu toți sfinții care este lărgimea și lungimea și înălțimea și adâncimea" (Efeseni 3, 18).

Datorită faptului că există un sfârșit al sălășuirii noastre pe pământ și o Judecată care va măsura, va cântări și va pretui până și cele mai mici fapte petrecute în cursul vieții de aici, întreaga existență dobândește înțelesuri neabătute de adânci.

Pentru cel care-și luminează traiul cu gândul la pîșcurile Dreptei Judecări, lumea se schimbă la față: ea nu mai este întâmplătoare, nu mai este supusă nimicirii vesnice sau bunului nostru plac, ci într-însa se manifestă intențiile și hotărârile lui Dumnezeu ce se vor vădi la un timp anume. Cugetarea la Dreapta Judecată transformă de pe acum lumea într-un loc sfânt. Faptul că Stăpânul întregii zidiri îți va cere la un moment dat socoteală de felul cum te-ai comportat în ea te obligă să te porți cu atenție, să-ți dai și mai bine seama de valoarea lucrului mâinilor lui Dumnezeu. Realitatea Judecării Viitoare devine astfel cel mai puternic temei pentru o justă apreciere, pentru o revalorificare a lumii în perspectiva dimensiunii eternității.

Gândul la Judecata Universală rodeste în viața noastră și în alt chip. Pentru a înțelege despre ce este vorba, să medităm asupra următorului fapt biblic: căderea omului s-a produs sub pomul cunostinței binelui și răului, atunci când protopărinții nostri au uitat că nu le este permis totul. Și astăzi rădăcina păcatului continuă să stea pentru om în același gând: nu cumva ne este permis totul? Nu cumva ne este îngăduit orice? Chiar dacă legile omenesci din afară îmi pun oarecare piedici, nu pot eu, oare, știut numai de mine însumi, să fac ce-mi place?

Dacă fiecare am zăbovi cu sinceritate asupra vieții personale, ar trebui să recunoaștem că toate căderile noastre duhovnicești vin din faptul că ne transformăm în propriii noștri judecători (și bineînțeles în niste judecători foarte îngăduitori). Iată însă că realitatea de netăgăduit a Judecății vine și ne spune: Nu, nu ne este permis totul!

Există limite pentru cele îngăduite omului, limite puse nu din bunul plac al lui Dumnezeu, ci ele există chiar prin legile profunde ale vieții; trecând peste acestea devenim propriii noștri călăi.

Faptul că vom trece printr-o Judecată Finală ne ajută de pe acum să înțelegem că omul e încadrat într-o ordine, într-o rânduială, de păstrarea căreia este răspunzător. Eu sunt dator să mă port cu cei din jurul meu nu după voia mea, adesea rătăcită datorită păcatelor, ci după o rânduială de peste noi ce mă ocrotește deopotrivă și pe mine, și pe ei.

Dreapta Judecată devine astfel - pentru cel care îi înțelege rostul - un adevărat temei de comuniune socială. În numele ei suntem chemați să realizăm încă de pe acum o nemincinoasă împreună-trăire, o vietuire obstească într-un duh de dragoste și de îngăduință. Omenirea în ceasul Judecății va apărea ca un singur trup de obste și atunci ni se va cere fiecăruia socoteală de ceea ce am făcut cu fratele nostru, care este un mădular al aceluiași trup obstesc. De aceea, frica și cutremurul pe care în mod firesc trebuie să le trezească în noi amintirea Judecății din urmă nu sunt nicidecum niste simțăminte josnice și oarbe, ci ele se nasc, dimpotrivă, din înaltul sentiment al responsabilității față de cei din jur și față de mine însumi.

Prin faptul că vom fi chemați să răspundem de noi însine în fața lui Dumnezeu se vădește pentru mine încredințarea că eu am o misiune de îndeplinit pe acest pământ, sunt răspunzător de mine însumi, reprezint deci o valoare în ochii Domnului meu. De aceea, trebuie să mă port cu grijă duhovnicească nu numai față de cei din jur, ci și față de mine însumi (aceasta însemnând cu totul altceva decât egoismul).

În sfârșit, o altă împlinire de sine, prilejuită în acest veac de așteptarea trezvitoare a Judecății Viitoare, este îndepărtarea credinciosului de la judecățile dinainte de vreme, adică de la clewetirea și osândirea aproapelui. De-abia la confruntarea finală a lumii cu Dumnezeu se va descoperi cu adevărat distincția dintre bine și rău. Binele și răul nu sunt cu adevărat limpede deosebite decât în ochii Celui Atoateștiutor; de aceea, Lui singur I se cuvine să facă despărțirea absolută, definitivă, între ele, la sfârșitul veacului. Căci numai Dumnezeu singur cunoaște planul de ansamblu și intenția ultimă a întregii Sale Creații.

Noi, făpturile Lui mărginite, trăind o existență limitată, având posibilități restrânse de cunoaștere, nu putem să ne dăm seama de adevăratele urmări și semnificații ale actelor semenilor noștri. Pentru aceasta, oricine judecă pe aproapele său se substituie lui Dumnezeu și se asază singur sub osânda Judecății care este nemilostivă celor ce judecă. În virtutea marii întrebări de la sfârșitul veacului, viața noastră se cere trăită în duhul osândirii de sine și nu de aproapele, singura cale prin care nu avem nimic de pierdut, ci numai de câștigat.

Cum apare călugărul în fata Judecării Viitoare?

Am spus mai înainte că, stiut sau nestiut de noi, adevăratul sens al lumii acesteia stă dincolo de ea, anume la capătul său, în Ziua Judecării. Atunci va fi ceasul deplinelor și surprinzătoarelor descoperiri de noi înșine și de alții, în fata întregii zidiri adunate laolaltă. Până atunci nimeni dintre noi nu apare cu adevărat așa cum este: căci în această viață putem înșela pe alții, ne putem înșela pe noi înșine, dar nu vom putea înșela Dreapta Judecată a lui Dumnezeu. În fata ei fiecare dintre noi va sta conform propriei așezări sufletești pentru care s-a ostenit.

Care va fi deci poziția specifică a călugărului la Judecata din urmă? Ce i se va cere și ce va răspunde el atunci, deosebit de ceilalți semenii săi? Căci într-adevăr starea monahului la acest prag al vesniciei va fi cu totul aparte față de starea celorlalți oameni.

Este îngăduit pentru alții să se îndeletnicească - desigur, în chip cuviincios - cu treburile acestei lumi și să-și pregătească, indirect, răspunsul la Dreapta Judecată și după felul cum își chivernisesc viața pământească. De la călugăr însă se așteaptă să-și așeze conștiința și organizat întreaga sa trăire, sub lumina Judecării din urmă.

Este firesc pentru credincioșii din lume ca să poarte grijă de înfățișările și problemele felurite pe care le pune această viață. Călugărului însă, ca unuia ce a murit lumii acesteia, îi este firesc să poarte grija, în primul rând, de problemele vieții celeilalte și să se ferească de ispitele celei de aici. Altfel spus, în măsura în care un viitor din lume este dator să nu uite că trăiește în ea și de aceea trebuie să se poarte cuviincios, după întocmirile ei, în aceeași măsură un călugăr este obligat să-și amintească pururi că el este chemat să trăiască (încă de pe acum) viața veacului viitor, adică el are menirea să se poarte după rânduielile acesteia. Aici stă taina și pretul de nespus al vieții călugărești.

Cinul monahicesc a fost lăsat de Dumnezeu în mijlocul acestui veac ca o solie, o înainte-vestire a Împărăției Ceresti ce va să fie. Așa au înțeles și au trăit Părinții viața călugărească: ca o pârgă de transformare a lumii după chipul vieții nestricăcioase de după Judecata Universală, astfel ca oamenii - după chiar cuvântul Mântuitorului - să nu vină la Judecată, ci să se mute din moarte la viață.

Adevăratul monah trăiește, se mișcă și respiră mereu în văzduhul clipei celei înfricosate a Dreptei Judecări și în acest fel - după cuvântul Sfântului Isaac Sirul - poate pune pe pământ "începutul Împărăției Cerurilor". Gândul la Înfricosătoarea Judecată îi devine temeiul cel mai puternic al biruinței și al desăvârșirii de sine.

"Biserica a harului - spune Sfântul Grigorie Teologul - este cel care s-a pierdut pe sine în Dumnezeu și trăiește cu grijă de Judecata Lui.

Dar cum este cel care s-a pierdut în Dumnezeu? Și ce este grija de Judecată? Ce altă decât să cauți pururi odihna Lui, să fii mereu cu grijă și să te întristezi în tot timpul întrucât nu poți să ajungi la desăvârșire din pricina neputinței firii tale?! Și astfel se sălășluiește Dumnezeu în suflet, căci Îl ai mereu prezent în tine prin aducerea-aminte".

Faptul că monahul realizează prin viața lui o anticipare, o înainte-săvârșire a Dreptei Judecări, are un neasemuit pret duhovnicesc pentru întreaga umanitate. Monahismul devine astfel centrul spiritual al lumii acesteia, dincolo de conștiința sau vrednicia călugărilor. Acestia - ca unii ce trăiesc în lume, dar sunt încă de pe acum dincolo de ea - pun în fata omenirii modelul bun de urmat al întregii vieți creștinești. Fără îndoială, nu toți oamenii sunt chemați să

devină călugări. Viata monahală dăruiește însă tuturor celor din afara ei un criteriu, un semn vesnic și neclintit al desăvârșirii creștine. "Cele trei lepădări - spune Sfântul Ioan Scărarul - sunt semnele de biruință ale călugărilor și lumea nu le poate cuprinde pe acestea; căci dacă le-ar cuprinde, atunci n-ar mai fi nevoie de monahism și de fuga din lume".

Trebuie subliniat și faptul că răspunderea cu care monahul va veni încărcat în fața Dreptei Judecări va fi nespus mai mare decât a oricărui alt om! Cel care nu avea pe pământ nimic deasupra lui care să-l depășească - fiindcă monahul este un înger în trup - va trebui atunci să dea socoteală în fața Celui Atoateștiutor de felul cum și-a chivernisit viața spre a fi un îndreptar pentru cei din jurul său. O sarcină uriasă apasă pe umerii monahului ce se înfățișează înaintea Nefătarnicului Judecător. Ne spune Sfântul Ioan în "Scara": "Lumini pentru monahi sunt îngerii, iar lumina pentru toți oamenii este vietea monahală. De aceea, monahii să se nevoiască să fie pildă bună întru toate, fără să dea poticnire cuiva în ceva, nici prin fapte, nici prin cuvinte. Iar dacă lumina aceasta e întuneric, apoi întunericul acela - adică cele ce se petrec în lume - cu atât mai mult se întunecă".

În fața Judecării de Apoi călugărul va descoperi un lucru poate nebanuit adesea în această viață: deși lepădat de lume, deși ieșit din ea - sau mai bine zis tocmai de aceea -, el nu rămâne rupt de soarta duhovnicească a omenirii. Dimpotrivă, am putea spune că de-abia acum el intră mai adânc în viață și într-o legătură vie cu semenii săi.

De grumajii celui mai umil dintre monahi, de felul cum înțelege și se străduiește să-și poarte crucea răscumpărătoare a făgăduintelor lui, atârnă mântuirea unei părți a semenilor săi. În fața Dreptei Judecări, călugărul își va da seama cât de apropiată trebuia să fie viața lui de a Apostolilor și de a Mântuitorului, Care a purtat în chip pilduitor jugul păcatelor omenirii. Este adevărat că nu poate fi pentru un om o chemare mai grea decât călugăria, dar nici nu există o altă chemare mai înaltă.

"Un monah neagonisitor - ne spune tot Sfântul Ioan Scărarul - este stăpânul lumii care a încredințat lui Dumnezeu grija despre sine, iar prin credință îi are robi (duhovnicești) pe toți". Călugărul se leapădă de grija lumii și de grija sa proprie, nu printr-o tăgăduire a vieții, ci, dimpotrivă, din dragoste față de ea. El fuge nu de lume, ci de lumesc, adică de aspectul păcătos, corupt al creaturii, aspect care îl împiedică să se apropie duhovnicește de ea. Depărtându-se de lume și de sine însuși (adică de omul vechi), monahul rămâne liber pentru slujirea lui Dumnezeu și a vicarului Său: aproapele nostru (căci, într-un anume fel, aproapele nostru este locuitorul permanent al lui Dumnezeu pe pământ).

În Ziua Înfricosatei Judecări Fiul Omului va împărți neamul omenesc în două cete, după cum a fost sau nu slujit cu dragoste într-unul din frații săi mai mici. Călugărul va fi în chip deosebit chemat să dea socoteală atât pentru cele trei jurăminte pe care le-a făcut, cât și pentru felul cum a îngrijit - prin faptă, rugăciune și întreaga sa viață - de cei lipsiți duhovnicește ai lumii acesteia, sub chipul cărora se ascundea Însuși Hristos.

Pentru că el este un stăpân duhovnicesc al vieții de aici, va fi întrebat pentru a răspunde dacă a hrănit cu cuvântul lui Dumnezeu pe cel flămând și dacă a dat de băut din apa vieții (a darurilor Duhului Sfânt) celui însetat. Va fi întrebat dacă a primit cu dragoste pe cel străin de Hristos, dacă a îmbrăcat cu puterea credinței pe cel gol de ea, dacă a căutat cu leacul iubirii de aproape pe cel bolnav sufletește și dacă a cercetat cu răbdare și pogorământ pe cel aflat în temnița păcatului (Matei 25, 35-36).

În măsura în care monahul va căuta cu seriozitate la propria sa mântuire, în aceeași măsură va fi pus în situația de a avea grijă, într-un fel sau altul, de mântuirea aproapelui.

Este într-adevăr un lucru cutremurător să fii chemat să răspunzi în fata lui Dumnezeu, ca unul ce ai îmbrățișat de bunăvoie, total, cauza Lui și ai făgăduit să întemeiezi în mijlocul lumii o vițuire după chipul Său. A trăi după chipul lui Dumnezeu înseamnă să trăiești în primul rând pentru altul și nu pentru tine; înseamnă să trăiești pentru lucrurile mari și serioase ale vieții, iar nu pentru cele neimportante, cât și pentru înțelegerea celor vesnice și nestricăcioase, iar nu pentru stăpânirea celor pământești și stricăcioase.

Pentru călugărul ce și-a orânduit întreaga sa viață cu temere față de Ziua Judecării, se vor împlini aievea spusele Mântuitorului: "Adevărat, adevărat zic vouă: Cel ce ascultă cuvântul Meu și crede în Cel ce M-a trimis are viață veșnică și la Judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață" (Ioan 5, 24).

Poate că nimeni nu este mai întemeiat decât adevăratul monah să înțeleagă frica sfântă - nu oarbă - ce trebuie să-o avem cu toții în fata realității Judecării. Făptura omenească e mai mult sau mai puțin pregătită pentru o multime de nenorociri care pot veni asupra ei. Cutremur, foc, revărsare de ape, boli, năvăliri de popoare, diferite alte necazuri sunt intrate de mult timp în gândirea umanității și de aceea ni le putem reprezenta cu destulă ușurință. Pentru cele ce vor fi la Dreapta Judecată, ca și pentru stările sufletești prin care vom trece atunci, nu putem însă avea cu adevărat cunostință culegând date din lumea de aici. Pentru aceasta viața monahală cere de la cel care o îmbrățișează să-și facă o îndeletnicire de căpetenie din crearea unei sensibilități, a unei putințe de a simți lăuntric - încă de pe acum - teama suprafirească ce ne va stăpâni atunci.

În istoria Bisericii au existat chipuri de călugări care își umpleau întreaga lor viață cu meditații asupra Judecării, vădite și prin suspinurile: "Ce-o să fie! Ce-o să fie!"; acestea îi fereau de păcat și îi păstrau curăți pentru ceasul din urmă, care într-un fel ajunsese pentru ei familiar.

Tocmai intimitatea lui cu Judecata din urmă îl face pe monahul râvnitor să-și dea seama de gravitatea cumplită a acelei clipe și să-și simtă sufletul împărțit între teamă și bucurie, între duhovnicească deznădăjduire și încredere, între cutremur și fericire. În fata Dreptei Judecări, călugărul - fie el cel mai sfânt și cel mai iscusit - va apărea cu ființa sfâșiată de aceste stări, ca răstignit pururi pe o cruce de gând. Și poate că acesta nu va fi cel mai mic temei al învierii sale, biruitoare, la viața veșnică, de către Cel care a frânt cu răstignirea Sa pe cruce, puterea morții.

"Acum este Judecata acestei lumi"

Ajunși aici, este momentul să încercăm ca să desprindem - din cele spuse până acum - unele înțelesuri cât mai apropiate de trăirea noastră concretă și să culegem astfel eventuale îndemnuri valabile pentru viața practică în care ne găsim.

Un gând care ne-a călăuzit de la început a fost evidența adevărului că noi suntem încă de pe acum într-o legătură reală și vie cu Judecata Finală. Rămâne numai să devenim conștienți de acest fapt. Desigur, în iconomia istoriei lumii Ziua Judecării de Apoi are un rost deosebit, un rost unic, pe care nimic nu-l poate înlocui. Însă aceasta nu înseamnă că până atunci faptele noastre nu sunt mereu prezente înaintea divanului Dreptului și Vesnicului Judecător, că nu sunt nepărtinitor cântărite de El. Însuși Cuvântul întrupat al lui Dumnezeu face să răsună în urechile noastre pururea: "Acum este Judecata acestei lumi; acum stăpânitorul lumii acesteia va fi aruncat afară" (Ioan 12, 31).

În orice timp creștinul - și cu atât mai mult călugărul - este dator să se simtă cu adevărat sub Judecata scrutătoare și nemincinoasă a Domnului său și să izgonească din inima lui pe stăpânitorul acestui veac. Iar la momentul Judecării de Obște vom înțelege cu toții limpede că de fapt noi am stat mereu în fața tronului dumnezeirii ascuns în adâncul inimii noastre; iar atunci când am uitat acest lucru, ne-am osândit singuri.

Devenind conștienți de Ziua Judecării, ne facem vrednici de cuvântul atât de frumos al Sfinților Părinți: "Nu te teme de moarte, căci iată Dumnezeu poate să te ridice mai presus de ea".

Dacă toate cele care s-au spus până aici nu ar fi de ajuns ca să ne pecetluiească cugetul nostru, însăși Biserica vine să ne aducă aminte de Dreapta Judecată, prin rânduiala anului liturgic. Ne găsim în săptămâna premergătoare marelui post. Intrăm într-un timp mai sfânt, mai duhovnicesc decât cel obisnuit. Această săptămână de răscruce este cuprinsă între Duminică Înfricosatei Judecări și Duminică Izgonirii lui Adam din Rai.

Se ascunde fără îndoială în această rânduire un înțeles duhovnicesc, asupra căruia se cade să zăbovim o clipă. Judecata din urmă va fi cea mai mare și ultima sărbătoare duhovnicească a lumii noastre. Ea va fi cu adevărat și de-a dreptul praznicul lui Dumnezeu, ziua Fiului Omului, cu care se va sfârși istoria.

Dimpotrivă, duminică ce vine pomeneste izgonirea lui Adam din Rai, prima zi a omenirii de sub păcat, începutul istoriei ce ne cuprinde încă. Întâi ni se pune înaintea sfârșitul lumii, pentru că stă în firea vieții duhovnicești să se îngrijească mai mult de acest capăt al vremilor, de unde începe odihna vesnică în Dumnezeu. Apoi ni se aminteste începutul nostru, păcatul și neascultarea ce ne-a izgonit din Rai, ca să ne aducem aminte că cele pe care le vedem sunt trecătoare și că rostul omului este să răscumpere păcatul firii și să lupte pentru restabilirea zidirii în prima ei stare, paradisiacă.

Între aceste două stări duhovnicești - pedeapsa izgonirii din Rai și înfățișarea la Înfricosătoarea Judecată - se desfășoară toată lupta pentru izbăvirea noastră. Timpul dintre ele ne-a fost dat ca să ne ridicăm iarăși de unde am căzut și să ne reîntoarcem în Dumnezeu, de unde ne-am desprins. Chezăsia acestor adevăruri este tocmai Învierea Domnului, ce ne asteaptă la capătul Păresimilor.

Vremea sfântului și marelui post ni se deschide astfel ca o suprafirească prescurtare a celor mai înalte înțelesuri și fapte duhovnicești. Gândul la Judecata Viitoare ca și semnificatia următoarelor duminici ale Triodului ne aduc aminte de singura cale a mântuirii: de la căderea celui dintâi Adam, părintele omului, trebuie să ne ridicăm la Învierea Celui de-al doilea Adam, Hristos Dumnezeu, Fiul Omului.

Dacă orice creștin este dator să urmeze Mântuitorului în toată viața lui, cu atât mai mult monahul - și mai cu seamă în acest timp al Păresimilor - e obligat să înțeleagă și să ia asupra sa crucea mântuitoare a Domnului Iisus Hristos. Este obligat să înțeleagă că întreg sensul creștinismului și toată slujirea monahismului constă în aceste trei fapte: să iei asupra ta răul care este în lume, să mori cu acest rău prin despățimirea de sine și să reînviezi în curăție. Pentru toate aceste slujiri este cu deosebire prielnic răstimpul de pocăință și de cunoaștere de sine al marelui post.

Toate învățăturile prezentate în seara aceasta - pe care cu nevrednicie le-am adunat din scrierile Bisericii - sunt foarte greu de împlinit pentru noi, monahii vremurilor de acum. Să-I cerem însă cu umilintă ajutorul Bunului Dumnezeu, iar El ne va întări ca să putem fi cât mai

aproape de trăirea acestor frumoase învățăminte si ca să ne putem însusi chemarea de foc - înfricosată si mântuitoare - cu care fiul tunetului pecetluiește deopotrivă Sfânta Scriptură si inimile noastre:

"Amin! Vino, Doamne Iisuse!".

1946, conferință ținută la întâlnirile Rugului Aprins

Sapte îndemnuri pentru a găsi calea adevărului

Mai întâi suntem datori a ne aminti pururea de Domnul Dumnezeu, ca să ne bucurăm de nădejdea în El, urmând fericitului David care zicea despre sine: "Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu si m-am cutre- murat" (Psalmi 76, 3).

Al doilea lucru la care suntem chemati să medităm sunt patimile lui Hristos, pentru ca si noi să suferim toate cu bunăvoință pentru El. Este bine să ne gândim cu seriozitate cum Fiul cel vesnic al lui Dumnezeu S-a coborât din înălțimile ceresti, S-a întrupat, iar în cele din urmă a fost înălțat pe cruce în acest Trup Sfânt. Prin toate acestea ne-a deschis cu pace Împărăția de Sus. Si-a vărsat prea scump Sângele Său pe pământ si ne-a deschis prin această jertfă cale spre Muntele lui Dumnezeu, spre a fi acolo împreună-locuitori cu îngerii.

Este foarte important de asemenea să avem o cugetare smerită si să ne recunoastem propriile patimi. În acest fel vom dobândi ajutorul lui Dumnezeu pentru a ne putea îndrepta.

Căci, după cuvântul Părintilor Bisericii, "cine își simte păcatele este mai bun decât unul care, prin arătarea sa, este de folos lumii întregi. Si cine s-a învrednicit să se vadă pe sine asa cum este, e mai bun decât unul care s-a învrednicit să vadă îngerii".

În al patrulea rând, este bine să cugetăm la ceasul sfârșitului nostru, ca să fim totdeauna pregătiți pentru el. Toată înțelepciunea omului stă în gândul la moarte. De această zi s-au cutremurat si se cutremură chiar si marii învățați ai tuturor timpurilor.

Apoi, este folositor să avem tot timpul în față Ziua Judecătii. Atunci cerul si acest pământ vor trece si vor iesi mortii din morminte si toate faptele oamenilor se vor învedera. Toti vor sta la fel înaintea judecătii lui Hristos, "căci nimic nu este acoperit care să nu iasă la iveală si nimic ascuns care să nu ajungă cunoscut" (Matei 10, 26). Numai păcatele curățite mai înainte prin pocăință si spovedanie le va acoperi Domnul la această judecată.

Al saselea cuget pe care îl găsim des exprimat în Sfânta Scriptură si în scrierile Sfinților Părinti este teama de chinurile iadului. Despre acestea proorocul Isaia spune: "viermele lor nu va muri si focul lor nu se va stinge" (Isaia 66, 24). Viermele este constiinta celor ajunsi în iad, căci cei osânditi în acest loc vor cunoaste că suferă asemenea chinuri pentru faptele lor.

În al șaptelea rând este bine să avem pururea în minte viața vesnică, ca să dorim a ajunge acolo unde sfinții mostenesc bucuria întru Hristos, fericirea de unde a fugit suferinta si frica.

Cu aceste sapte cugetări sufletul celui drept se apără de diavol si cu ele poate să-l învingă pe vrăjmasul mântuirii noastre. Neconținută amintire a acestora si mai ales cugetarea la Dumnezeu ne fac să-L iubim mai mult decât toate. Iar prin ajutorul si puterea Sa, după veacul acesta, Îl vom putea iubi în veci cu îngerii, cu arhanghelii si cu toti sfintii. Amin.

Învierea

Într-un an, de Paști, fiind în închisoare am simțit bucuria Învierii si a rugăciunii mai profund decât în libertate.

La sărbătoarea Învierii timpul parcă se opreste si credinciosii au alte chipuri, sunt mai luminoși. Atunci poti trăi aproape deplin această năvală a dragostei. Toată natura este plină de harul Învierii. Dacă suntem cu adevărat pregătiti pentru acest praznic al praznicelor, firea noastră se deschide si simțim cum Dumnezeu este deschis total către noi prin iubirea Sa.

*"Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu,
Cel ale Cărui urme se văd pe plaja
stelelor*

*La tărmul lui Dumnezeu
A venit într-un grăunte si acolo
între pustiul mic si pustiul apei sub
măslini
a fost răstignit.*

Lumea nu are decât o singură justificare - Învierea!"

Fragment din Învierea, de Daniel Turcea

Prima grupare studențească creștină

(...) Gruparea studenților creștini din Atena s-a făcut cunoscută nu numai în Atena si Grecia, ci în tot Imperiul Roman. Faima lor se răspândise pretutindeni. Studentii care veneau aici din toate părțile Imperiului vorbeau, mergând în locurile lor natale, despre activitatea grupării.

Desigur, gruparea studenților creștini s-a făcut atât de cunoscută datorită lui Vasile si Grigorie (este vorba de Sfântul Vasile cel Mare si Sfântul Grigorie de Nazianz în anii de studenție din a doua jumătate a secolului al IV-lea - n.red.). Acestia i-au dat putere spirituală si strălucire. Datorită celor doi, toti si-au întors privirile asupra grupării, unii pentru a o admira - creștinii -, altii pentru a o invidia - păgânii.

Atât de mult i-au impresionat Grigorie si Vasile pe profesorii si colegii lor, încât cei doi au

dobândit în lume o faimă asemănătoare celor mai vestiți profesori din Atena.

Constituirea grupării studenților creștini a avut efecte binefăcătoare asupra membrilor acesteia. Tinerii studenți creștini ajunseseră într-un oraș care rămăsese centrul idolatriei. Nici un oraș nu mai păstra atât de puternică viața idolatră ca Atena. Oriunde ar fi ieșit cineva în Atena, se afla într-o pădure de statui ale zeilor și demonilor. Orice grupare socială ar fi cunoscut, întâlnea distracții și desfătări materiale.

Viața aceasta își găsea sprijinul și în profesorii păgâni, care adeseori se aflau în primele locuri la ritualurile păgâne în temple sau în locuri deschise, chiar și pe drumuri. Cu alte cuvinte, mulți profesori erau inițiați ai zeilor și ai religiilor păgâne. Viața socială constituia iarăși, pentru studenții noi, o permanentă provocare spre libertinaj, spre o viață ușoară. Studenții creștini încercau să se opună atracției păgânismului și a imoralității. Se întruneau, discutau și înaintau în cele duhovnicești. Pentru a evita modul de viață imoral, trebuia să cultive un alt mod de viață, plăcut și virtuos. (...)

Prietenia dintre Vasile și Grigorie era admirată de întreaga comunitate academică ateniană. Drumurile lor erau două: cel care conducea la putinele biserici creștine și cel care ducea la școală.

Stelianos Papadopoulos,

Vulturul rănit - Viața Sfântului Grigorie Teologul

Postfată

<Să nu uitați, oameni buni, că am plecat cu sufletul curat și că am murit din prea multă dragoste! Să nu credeți cumva că n-am știut ce fac; totuși am știut! Și, câteodată, când călcați mai apăsător, amintiți-vă că pământul acesta se sprijină pe piepturile noastre.>

- sora martirului Dragos Mladinovici

(20 de ani, omorât în decembrie 1989) ,

vorbind în numele lui -

În toamna anului 2001, câțiva tineri i-am făcut o vizită domnului academician Virgil Cândea. Cu această ocazie i-am relatat despre intenția noastră de a edita o carte care să reunească o bună parte din cuvintele de folos pe care părintele arhimandrit Sofian Boghiu le-a adresat tinerilor în cadrul întâlnirilor organizate de Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români (ASCOR). Domnul profesor ne-a sfătuit atunci să adăugăm la cuprinsul acestei scrieri și o mărturie referitoare la experiența pe care au acumulat-o în acest mediu misionar studentesc unii dintre membrii reprezentativi ai asociației.

Domnia sa a accentuat faptul că o astfel de mărturie nu trebuie să se piardă, ea putând să devină - peste mulți ani - foarte utilă. Părintele Sofian, aflând despre o asemenea propunere, a încuviințat să scriem o postfată care, plecând de la problemele cu care ne-am confruntat în

ASCOR, să prezinte niste concluzii cât mai practice pentru tinerii ce doresc să se apropie de Biserică.

Vă întrebați, probabil, care este legătura dintre sfaturile părintelui staret și frământările ascoriștilor. Răspunsul este simplu: părintele Sofian Boghiu a fost până în 1998 unul dintre cei mai importanți povătuitori duhovnicești ai tinerilor din ASCOR București. În această postfață vom prezenta felul în care am încercat să aplicăm în viața asociației îndemnurile părintelui, precum și problemele de care ne-am lovit în acest demers.

Putem spune că această carte ne prezintă, poate, cel mai bine calea pe care au dorit să se mențină tinerii din ASCOR, după 1990.

În acea stare de har, de efervescență spirituală care predomina în societatea românească imediat după 1989, năzuim cu toții să continuăm, într-un duh de sinceritate și jertfă, lucrarea începută de tinerii martiri din decembrie. Fără sfatul permanent al părintelui Sofian, credem că nu am fi încercat să ne asumăm - la nivelul nostru, studentesc - această linie de echilibru și deschidere duhovnicească, ce îmbină armonios credința practică cu aprofundarea învățăturii bisericești, fapta cu rugăciunea și care își are originea în <veacul de aur al ortodoxiei românești>, cum numea Nichifor Crainic epoca Sfântului Paisie Velicikovski.

Ca un fir neîntrerupt, influența paisiană a ajuns la mănăstirea Optina din Rusia, iar de aici s-a reîntors pe pământul românesc prin ieromonahul Ioan Kulighin, duhovnicul atât de iubit al părintelui Sofian. În acest fel ne-am împărtășit și noi, după putință, din duhul care a însufletit reînnoirea isihastă românească din secolul al XVIII-lea. Abia mult mai târziu însă aveam să constientizăm importanța acestei filiații duhovnicești.

Filocalia în mediul studentesc

Una dintre problemele foarte importante care s-au pus în ASCOR, începând cu 1994 - când au avut loc primele întâlniri la nivel național -, a fost cum s-ar putea sintetiza cel mai bine orientarea spirituală pe care trebuie să o aibă studenții creștini care doresc să facă misiune în cadrul acestei organizații. După multe discuții, am căzut cu toții de acord să înscriem în statut ceea ce am considerat a fi mesajul cel mai actual și mai necesar al generației noastre: scopul asociației este promovarea în mediul universitar a credinței ortodoxe, în duhul filocalic redescoperit de părintele profesor Dumitru Stăniloae.

S-a înțeles atunci că încercarea de a ne asuma învățătura Bisericii, având ca model viața și scrierile Părinților filocalici, este calea renasterii duhovnicești a neamului românesc.

Această încercare de a merge pe calea filocalică, legăturile statornice cu marii duhovnici, precum și lucrarea mărturisitoare (fără nici un interes personal) a celor care s-au implicat cu dragoste și hotărâre în asociație, toate acestea au făcut ca ASCOR-ul să rămână - prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu - o prezentă vie, cu un mesaj aparte pentru studenții din mai multe centre universitare.

Cum s-a oglindit orientarea filocalică în viața launtrică a organizației?

Este foarte greu să descrii starea de har, comuniunea și vioiciunea spirituală pe care au simțit-o în ASCOR mulți dintre cei care au avut răbdarea și puterea să se implice câțiva ani cu seriozitate în activitățile asociației. Simțai în permanentă ajutorul lui Dumnezeu dacă dăruiai totul. Simțai fireshul, bucuria și frumusețea nebanuită a relațiilor personale. Simțai că te-ai implicat într-o experiență spirituală (putin cam neobisnuită pentru unii colegi de generație) în

care se împletesc armonios sinceritatea tinerilor cu îndrumările duhovnicilor si în care esti foarte liber fiind în ascultare.

O sansă cu totul deosebită pentru membrii organizatiei a fost (si este) faptul că în ASCOR se întâlneau tineri de la toate facultățile, care erau preocupati de problemele credintei. Schimburile de experiență apărute cu aceste ocazii, dialogurile, mărturisirea propriilor frământări, toate alcătuiau un univers dinamic din care ieseai foarte îmbogățit.

Calea filocalică s-a concretizat pentru noi si în concluziile directe privitoare la viata sufletească la care ajungeam în urma misiunii practice făcute cu binecuvântare. Vom da un singur exemplu: din experiență am observat că biruinta cea mai grea (dar si cea mai folositoare) a credinciosului este aceea de a recunoaste - în primul rând în fata lui Dumnezeu si a propriei constiinte - că a gresit. Acest lucru este afirmat de către Părintii Patericului atunci când ne arată că cea mai sigură cale a mântuirii pentru tot omul este "a se prihăni si a se defăima pe sine totdeauna".

În mod inerent, drumul căutărilor ascor-iste a fost presărat si cu greseli, deziluzii, căderi si ispite. Chiar si din acestea însă puteai să iesi întremat sufleteste, dacă îți asumi deficiențele, dacă renunțai la propriul tău orgoliu si te lăsaai purtat de mâna lui Dumnezeu. Atunci realizezi că fără astfel de încercări nu se poate ajunge pe calea Adevărului si a vietii vesnice.

Pentru cei din exterior ASCOR-ul putea părea o poezie, însă când începeai să pătrunzi în frământările cotidiene ale organizatiei, îți dădeai seama că era vorba de o lucrare misionară care se îndeplinea foarte greu, cu multe sacrificii. Realizai că numai cerând stăruitor si permanent ajutorul lui Dumnezeu, puteai merge mai departe.

Prin iconomie dumnezeiască, prindeai putere văzându-i pe tinerii care mărturiseau că pelerinajele noastre, colindele în spitale sau conferintele de la <Serile filocalice> i-au ajutat să descopere seninătatea vietii crestine si să scape de anumite patimi.

Ne întâlneam uneori cu fosti studenti pe care nu-i remarcaserăm până atunci, dar care ne spuneau că unele din actiunile ASCOR-ului au fost pentru ei o adevărată școală duhovnicească care le-a schimbat cursul vietii, determinându-i să se spovedească pentru prima dată, să se înscrie la Facultatea de Teologie, să renunțe la yoga, la secte sau la muzica rock etc.

Ar mai fi multe de istorisit... Adăugăm doar multumirea noastră adresată ierarhilor si duhovnicilor care au sprijinit cu adevărat organizatiile de tineret ale Bisericii. Contactul direct cu acești părinti a însemnat pentru multi tineri o limpezire decisivă a propriei lor existente.

De s-a pierdut entuziasmul de la Revolutie?

Pentru un tânăr care se află în anii studentiei la începutul mileniului al treilea, cele spuse până aici îi pot părea niste relatări de acum cel puțin patru-cinci decenii. În doar 10-12 ani lucrurile s-au schimbat mult în întreaga societate. De la an la an misiunea crestină în mediul studentesc se face parcă tot mai greu, fiindcă la nivel general românii si-au pierdut mult din entuziasmul si suflul tineresc care îi anima în primii ani de după 1990.

Cauzele acestei scăderi spirituale se pot găsi si în plan politic, economic sau social. Însă cele mai importante explicatii ale acestei neîmpliniri românești sunt cele de ordin duhovnicesc.

Într-o discuție avută cu părintele Sofian, Prea Cuviosia sa ne-a atras atenția asupra faptului că lipsa de smerenie și de pocăință autentică care există astăzi la întregul popor, ne-a adus pe toți în această stare. Să ne amintim numai de absența căinței față de milioanele de crime făcute prin avorturi imediat după Revoluție. Sau să ne gândim la totala împietrire a multora dintre cei care - în ultimul deceniu - au participat (sau participă) la jafurile uriașe din economia românească.

În contextul descris mai sus lucrarea ASCOR-ului este mult mai anevoios de împlinit acum în comparație cu perioada anilor 1990-1995. Totuși nu trebuie uitate cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, Care ne îndeamnă să-I cerem ajutor, pentru a depăși necazurile și greutățile ce par de neînvins: <La oameni aceasta este cu neputință, la Dumnezeu însă toate sunt cu putință> (Matei 19, 26).

Revenind la încercarea asumării practice de către tinerii din ASCOR a mesajului Filocaliei, trebuie spus că în acest demers ne-am văzut confrunțați - în special la nivelul mentalităților - cu tot felul de ispite pe care a trebuit să le depășim, învățând din sfaturile duhovnicilor încercați și din propriile greseli. Despre aceste tendințe deviate de la învățătura creștină pe care le-am întâlnit (pietismul, zelotismul, intelectualismul, ecumenismul rău înțeles), ca și despre alte șase probleme pe care a trebuit să le luăm în considerare, vom vorbi în continuare, fără să avem pretenția că dăm lecții cuiva. Dorim doar să împărtășim și altor tineri câte ceva din propria noastră experiență, având nădejdea că rândurile următoare îi vor interesa pe toți cititorii.

Pietismul

În cartea <Ortodoxie și Occident>, teologul și filosoful grec Christos Yannaras afirmă că <pietismul este răsturnarea adevărului Bisericii. Dacă adevărul Bisericii reprezintă un mod de existență în comuniune, înseamnă a fi în comuniune de iubire, atunci antipodul acestui mod de existență este acela de a trăi ca individ, a fi ca individ. Din acest punct de vedere, pietismul, care dă prioritate virtutilor individuale, se situează la antipodul vieții și realității Bisericii (...). Trăim un mod de viață occidental și, în același timp, vrem să fim ortodocși. Adică, trăim cu civilizația pe care pietismul a produs-o și vrem, în același timp, să fim ființe ecleziale, adică să vietuim în comunitatea de iubire a Bisericii.

Acesta e motivul pentru care am vorbit de schizofrenie. Dacă ajungem să avem conștiința acestei schizofrenii, cred că se întrezărește o speranță. Acum situația este foarte dificilă, pentru că pietismul domnește aproape peste tot>. Am dat acest citat pentru a ne da seama că notiunea de pietism cuprinde mai multe semnificații decât pare a avea la prima vedere.

Mai departe ne vom referi doar la felul cum am perceput noi această ispită, fiind în contact direct cu tineri de la diferite facultăți. La început am respins doar sentimentalismul ieftin - echivalat de obicei cu pietismul - prin care se promova tabloul religios în locul icoanei și corala în locul muzicii psaltice.

Apoi din lucrarea practică misionară am observat că pietismul se mai caracterizează prin cel puțin una din următoarele trei însusiri: individualism, incapacitatea de a sesiza esențialul și risipirea într-un sentimentalism nerealist, ignorant, superstitios și dulceag.

Putem spune că suntem pietisti și atunci când observăm în viața noastră religioasă alte simptome, precum: încăpățănare orgolioasă, ifose de trăire <autentică>, mimarea comuniunii, duhul contrazicerii, obsesia amănunțelor, confuzia valorilor și a planurilor (în sensul de neîncadrare corectă a unei probleme), artificialitate spirituală datorată și abuzului de termeni

sau sfaturi duhovnicesti, bănuială cronică, formalism al gesturilor bisericești, zăpăceală și lipsă de coerență, nesinceritate bine camuflată, instabilitate duhovnicească (ce ne face ușor manipulabili tocmai de către cei care nu trăiesc în duh ortodox), activism misionar - sau dimpotrivă pasivitate - fără discernământ, superficialitate, stilul contradictoriu și sucit, dulcegării și superstitii de orice nuanță, ignoranță suficientă să se identifice unită cu părerea de sine, neînțelegere a felului cum trebuie împletită dragostea cu fermitatea și neputință de a vedea o problemă în ansamblul ei. De obicei pietistii rămân cu o idee fixă, pe care nu o pot schimba ani de-a rândul.

Ne-am oprit cu stăruință asupra unora dintre trăsăturile pietismului din cauza nocivității pe care acesta o are asupra vieții creștine de astăzi, nu numai în cadrul unor organizații misionare. Gândirea pietistă poate fi și un revers la dimensiunea ideologică și impersonală a societății moderne, fiind boala sufletească a omului ce-și dorește să aibă o viață religioasă, dar căruia nu-i este încă clar ce înseamnă acest lucru.

Dintr-o perspectivă realistă, putem spune că majoritatea persoanelor care descoperă Biserica și doresc să se apropie de ea trec, în devenirea lor spirituală, printr-o etapă caracterizată de pietism; el poate îmbrăca diverse forme, de la cele ușor sesizabile, până la cele profund patologice, de tip sectar.

Într-o asociație formată în general din tineri fără experiență duhovnicească, care se deosebeau de ceilalți colegi ai lor printr-un anumit gen de lucrare mărturisitoare, această rătăcire putea foarte ușor să ia amploare. Datorită însă sfaturilor părinților duhovnici, a ascultării de ierarhie și mai cu seamă prin iconomia lui Dumnezeu - vădită și în muștrările pe care le primeam, cu sau fără dreptate, de la cei din jur - credem că am reușit, cel puțin la nivelul majorității acțiunilor asociației, să fim păziți de această ispită. La nivelul vieții duhovnicești personale, sperăm că Bunul Dumnezeu ne va ajuta mereu pentru a putea vedea unde gresim și pentru a ne putea îndrepta.

Zelotismul

Referitor la problema zelotismului este necesar să rememorăm puțin momentul în care s-a decis răstignirea Mântuitorului. Pontiu Pilat a pus în fața multimii iudeilor următoarea alternativă: să elibereze pe Domnul Iisus Hristos sau pe Baraba, cel ce fusese închis împreună cu o seamă de răzvrătiți <care în răscoală săvârsiseră ucidere> (Marcu 15, 7). Evreii dezlănțuiți au preferat să fie liber zelotul Baraba - cel care, în așteptarea lui Mesia, apăsă Legea veche cu arma în mână - în locul Celui care era chiar <împlinirea legii> (Romani 13, 10). Orbirea zelotistă i-a împins atunci pe iudei atât de departe încât au strigat cu acele înfricoșătoare cuvinte: "Sângele Lui asupra noastră și asupra copiilor nostri!".

De ce am dat acest exemplu? Întrucât există o categorie de creștini care merg pe această linie zelotistă a unui puritanism militant, însă, neavând dreptă socoteală, pun înaintea dragostei sabia legii și a dreptății, făcând astfel ca râvna lor pentru credință să fie confiscată de diavol, care o îndreaptă în cele din urmă împotriva Domnului Iisus Hristos. Tot la fel s-a întâmplat în cazul lui Baraba și a altor conaționali de ai săi, care - mergând după litera legii, iar nu după duhul dragostei - nu l-au recunoscut pe Mesia, pe care Îl așteptau cu înfrigurare de atâta timp.

Zelotistii sunt activi și bine intenționați. Ei vor să apere creștinismul, însă, din cauza stilului lor exaltat, răzvrătit, încrâncenat, rețezit și încremenit în clișee, mai rău încurcă lucrurile. Prin acțiunile lor nechibzuite trezesc reacții adverse foarte categorice și astfel ajung să facă deservicii Bisericii pe care vor să o slujească.

Acestia promovează în general o atitudine care favorizează concentrarea pe exterioritate în detrimentul interiorității, o asemenea stare fiind vizibilă în dorința lor de a face în primul rând schimbări pozitive în jur, iar nu în propriul suflet. Credincioșii cu o gândire zelotistă sunt oricând gata să țină lecții celor cu care se întâlnesc, fiindcă ei oricum "se pricep" să abordeze aproape orice temă.

Zelotistii observă foarte ușor unde greșesc ceilalți, dar mai greu unde greșesc ei. De asemenea, ei nu constientizează faptul că exagerarea și orice fel de teribilism sunt o formă de a (te) minti (de altfel, acestia sunt fermi convinși că toate verdictele pe care le dau în aproape orice problemă sunt "foarte sigure", "definitive" și "în deplină cunoștință"). Deși pot să susțină cu îndârjire unele adevăruri teologice, istorice sau de altă natură, nefiind însă atenți la dimensiunea duhovnicească a vieții, ajung totuși să producă dezbinare sau certuri.

Zelotistii, de obicei, nu înțeleg și mai ales nu simt în profunzime faptul că pe un creștin trebuie să-l intereseze în primul rând dreptatea prin iubirea și voia lui Dumnezeu, iar nu dreptatea după mintea omenească sau reforma socială ori bisericească. În unele cazuri, acestia nu analizează cu atenție dacă jertfa pe care sunt dispuși să o facă pentru binele omenesc este cu adevărat întemeiată pe ascultarea de Dumnezeu, dacă este cu adevărat plăcută lui Dumnezeu.

Zelotismul este o reacție superficială (dar care poate prinde ușor la tineri), apărută în urma constatării creșterii vizibile a lucrărilor malefice în lumea contemporană. Problema la care trebuie să meditam se rezumă însă la următoarea întrebare: militantismul ortodox este același lucru cu calea duhovnicească a Sfinților Părinți? Cu alte cuvinte, demascarea agitată a răcilor social-bisericești este același lucru cu asumarea răului din lume ca avându-și izvorul principal în propriile mele păcate?

În concluzie, putem depista în noi însine tendințe zelotiste în cel puțin trei cazuri:

1. atunci când ne propunem cu o înfumurare zgometoasă lucruri mult mai mari decât putem duce;
2. atunci când facem confuzia între a fi activ și foarte hotărât în virtutea unor principii moral-civice, și a avea o lucrare fermă pentru și întru Hristos;
3. atunci când abordăm ostentativ problemele credinței, dar ne lipsesc blândetea și modestia, care își au izvorul în rugăciunea curată.

Este foarte greu, atunci când ești tânăr, când ești plin de ardoare și dinamism, dar ești lipsit de frâna dreptei măsuri, să nu aluneci în această ispită. Ceea ce stim însă cu siguranță este că rugăciunea sinceră și bunăvoința, smerenia și dragostea, călăuzite de duhovnic prin spovedanie, sunt paveze sigure în biruirea acestui vrăjmas al mântuirii.

Intellectualismul

Cu toate că din ASCOR fac parte studenți de la diverse facultăți, care au prin urmare un orizont cultural mai larg decât cel religios, ispita aceasta a intelectualismului - a unui creștinism livresc, rațional, abstract, suficient de sîsi - a marcat puțin viața asociației noastre.

Acest lucru s-a datorat, poate, faptului că majoritatea tinerilor care s-au apropiat de Biserică după 1990 și au intrat în ASCOR au făcut aceasta nu în urma unui demers intelectual, pur rațional, ci ca un răspuns la o chemare tainică a lui Dumnezeu, manifestată într-o sete neostoită de religios, de sens și adevăr. Și dintre noi am fost totuși câțiva care am avut la

început tendințe intelectualiste și o viziune pur culturalistă asupra creștinismului. Odată însă cu integrarea noastră în ASCOR, s-a produs simultan și o îmbrățișare treptată a teologiei practice ce presupune în primul rând participarea la slujbele Bisericii, menținerea legăturii cu mănăstirile și cu marii duhovnici, spovedania regulată și constientizarea propriilor neputințe în lucrarea de mărturisire a adevărului creștin în fața colegilor de generație.

Au existat de asemenea influențe intelectualiste mai ales la filialele care erau în contact direct cu creștinismul apusean, prin întâlnirile ecumenice.

Vorbind în general despre intelectualism gândul ne duce în primul rând la intelectualii care nu doresc să cunoască până la capăt învățătura și trăirea creștină, în multe situații aceștia având o viziune formalistă, abstractă și criticistă în ceea ce privește viața Bisericii. Pentru asemenea creștini se potrivesc foarte bine cuvintele Mântuitorului: "Cum puteți voi să credeți, când primiți slavă unii de la alții, și slava care vine de la unicul Dumnezeu nu o căutați?" (Ioan 5, 44).

Totuși, prin intermediul ASCOR-ului s-a putut observa destul de ușor că există și mulți intelectuali tineri care, atunci când simt că în fața lor se află un interlocutor sincer și serios, manifestă în mod firesc o deschidere foarte mare față de trăirea creștină.

De aceea trebuie să recunoaștem că, în unele cazuri, așa cum remarcă părintele Dumitru Stăniloae, <nu densitatea în elementele proprii face teologia neagreată de intelectuali, ci prezentarea ei în clisee stereotipe, fără adâncire personală, fără trecerea ei prin intimitatea sufletească a teologului, de unde să se îmbrace în dogoarea convingerilor>.

Din experiență putem și noi spune că cele mai subtile influențe intelectualiste asupra tinerilor din ASCOR au venit, într-un mod oarecum neașteptat, chiar din partea unora dintre cei care, studiind teologia (fără a fi anume interesați de "dogoarea" vieții duhovnicești), o priveau mai mult ca o filosofie captivantă decât ca o învățătură mântuitoare.

Pentru asemenea persoane a prezenta teologia fără clisee înseamnă să ai un limbaj cât mai căutat, dar lipsit de duh, și idei moderniste, pentru a te face înțeles de oamenii de acum; înseamnă să folosești din plin informații filosofice sau științifice; înseamnă să fii la curent cu ceea ce au spus teologi catolici sau protestanți. Iar în cele din urmă, făcând o sinteză între toate acestea și învățătura tradițională a Bisericii - utilizându-se expresii specializate și concepte înalte -, să le arăți intelectualilor cât de actuală este ortodoxia. Cu alte cuvinte, teologia devine în acest fel o depănare perpetuă de cunostințe, iar nu o lucrare vie de trăire și vorbire sub puterea harului.

Fără să tăgăduim necesitatea unei pregătiri culturale a studentului teolog, totuși această viziune rationalistă ce-și propune să cunoască învățătura creștină, dar nu are ca punct de plecare conlucrarea directă a credinciosului cu harul dumnezeiesc, ci doar niste informații, poate fi numită intelectualism teologic. Aceasta este o tendință care apare inevitabil la toți cei care dobândim multe cunostințe duhovnicești, dar, din păcate, ele rămân la un nivel pur cerebral deoarece nu încercăm să ni le asimilăm pe toate prin trăire.

Intelectualismul teologic este o ispită - foarte greu de ocolit - a însuși sistemului teologiei academice din aproape toate timpurile și de aceea el poate influența negativ viața tinerilor din Biserică.

Ecumenismul rău înțeles

Problema implicării în mișcările internaționale ecumenice a frământat câțiva ani ASCOR-ul, la nivel național. Știm că cei mai mari dogmatisti ortodocși ai secolului XX - părintele Dumitru Stăniloae și părintele Justin Popovici - au numit ecumenismul <pan-erezia timpului nostru>. Desigur, acestia nu s-au referit la ecumenismul înțeles ca dialog sincer, de frățietate și iubire, ce trebuie să existe la nivel local și personal între membrii diferitelor religii sau confesiuni, fără a fi nevoie de un cadru special finanțat de interesele politice. Nu s-au referit în vreun fel nici la încărcătura semantică pe care o moștenesc din primul mileniu creștin expresiile "ortodoxie ecumenică" (adică universală, sobornicească) și "sinod ecumenic" (a toată Biserica). Distinșii părinți profesori au vizat prin această afirmație în special <nevinovatele> și mai ales <apoliticele> mișcări internaționale ecumenice care își desfășoară activitatea sub umbrela sincretistă a directivelor politico-masonice.

Fără să existe o hotărâre sau măcar o dezbatere a membrilor ori a conducerii ASCOR, printr-o inițiativă individuală, mână de anumite interese, asociația noastră a devenit membră afiliată la Federația Mondială a Studenților Creștini (WSCF) prin anii 1990-1991. Această organizație cuprindea peste 90% asociații protestante și reprezentanți de tineret ai câtorva culte neoprotestante.

Ispita întâlnirilor ecumenice organizate de WSCF consta în faptul că tinerilor din ASCOR li se propuneau călătorii în străinătate, mese festive și alte avantaje materiale; astfel că începuseră deja să apară câțiva oportuniști care voiau să facă < misiune > în Occident și care ar fi putut schimba orientarea asociației, transformând-o într-o agenție ortodoxă de turism.

Dincolo de faptul că majoritatea ascor-istilor nu aveau vârsta și pregătirea necesară pentru a reprezenta Biserica Ortodoxă la acest tip de întâlniri politico-ecumenice, însăși participarea lor la asemenea manifestări, compromisurile, experiențele pe care le aveau îi schimbau mult, până la pierderea aproape cu desăvârșire a duhului ortodox. Prin urmare, la sfârșitul anului 1993, ASCOR București, pentru a înlătura riscurile pe care le presupuneau legăturile cu WSCF, a întrerupt orice contact cu această asociație. După această dată, la întâlnirile pe țară, o singură filială (care derula multe activități peste hotare) susținea, în mod constant, implicarea în WSCF.

În toamna anului 1995, la București, a avut loc o Consfătuire Națională în care s-a hotărât să se discute oportunitatea rămânării noastre în această internațională ecumenică studentească. ASCOR București a adunat o serie de materiale prin care demonstra că WSCF este o organizație politică cu puternice tendințe sincretiste și apostate. Discuțiile au fost încinse, reproșându-ni-se că nu acceptăm dialogul între confesiuni. Răspunsul firesc a fost că este normal ca, mai întâi, noi, ortodocșii, să ne cunoaștem unii pe alții, să dialogăm și să aflăm problemele cu care se confruntă frații noștri ortodocși din alte țări. Iar după aceea putem să depunem eforturi pentru a-i recupera - atât cât este posibil - pe cei care au ieșit din sânul Bisericii Ortodoxe Române și au trecut la alte confesiuni sau chiar la alte religii.

Printre cele mai importante argumente împotriva menținerii legăturii cu această federație a fost faptul că în broșurile editate sau răspândite de WSCF se găseau tot felul de ciudățenii. De exemplu, la un moment dat, în <liturghia> femeilor, se spunea: <Doamne, nu mai vreau să mi te închipui ca un bărbat, vreau să mi te închipui ca o femeie și să mă rog Tie>; în altă parte Mântuitorul apărea cu coroana de spini și cu o țigară în gură, iar dedesubt scria: <o nouă viziune asupra lui Hristos>; într-una din broșurile răspândite de WSCF chiar în România și intitulată <Teologia homosexualilor și a lesbienelelor>, li se propunea tinerilor să ia legătura cu diversi homosexuali și lesbiene din întreaga lume...

Până la urmă s-a votat, în unanimitate - eram aproximativ 50 de reprezentanti din majoritatea centrelor universitare - pentru iesirea din WSCF.

ASCOR-ul si unele ispite de-a dreapta

Dorinta noastră de a respecta întru totul predania ortodoxă a fost pândită în unele cazuri de pericolul ispitelor de-a dreapta.

De pildă, exista riscul de a fi elitisti; adică există pericolul de a ne considera mai buni decât cei care nu încearcă si ei să urmeze linia filocalică.

Sau, încercând să facem activități cu caracter duhovnicesc care aveau o desfășurare si o finalitate bine calculate, se ajungea uneori la o institutionalizare de tip occidental, ce dizolva tocmai vioiciunea tinerească si relatiile personale. Adică se tindea spre o organizare perfectă în ceea ce priveste lucrarea misionară în mediul studentesc, dar câteodată neglijam involuntar tocmai problemele sufletești ale celui de lângă noi.

Institutionalizarea este una dintre cele mai profunde amăgiri care poate îmbolnăvi aproape orice aspiratie de propovăduire a credinței la nivel colectiv. Ea îmbracă multiple fatete, dintre care mai amintim doar promovarea cantității în defavoarea calității duhovnicesci, precum si folosirea cu precădere pentru combaterea răului din jur a gândirii si mijloacelor lumesti, atunci când, în cele mai multe cazuri, prioritatea (sau chiar exclusivitatea) trebuie să o aibă armele Duhului.

Pe de altă parte, pentru a se păstra în viața asociației spontaneitatea si pentru a se evita institutionalizarea si activismul, se aluneca în unele situații într-o altă extremă: dezorganizare enervantă, lipsă de inițiativă si de responsabilități precise.

Cei care au pus suflet pentru realizarea comunității ASCOR speră ca pe viitor noile generații să aibă discernământul necesar pentru a ocoli orice ispită si pentru a merge pe calea de mijloc, calea împăratească recomandată de Sfintii Părinți.

Ar mai trebui făcute câteva precizări necesare: capcanele spirituale descrise în această postfată nu sunt prezentate de pe o poziție elitistă, a unor credincioși adevărați care nu au gresit, iar acum dau sfaturi. Dimpotrivă!

De asemenea, este foarte important să înțelegem din aceste rânduri că trebuie să ne ferim de anumite boli sufletești si nu că trebuie să judecăm anumiti oameni.

Oricare dintre aceste tendințe deviate de la învățătura creștină ne pot influența fără să ne dăm seama. Uităndu-ne cu maximă sinceritate în noi însine si dându-ne seama că avem asemenea deficiențe, ne putem însă îndrepta cu ajutorul lui Dumnezeu, iar aceasta este - așa cum remarcă părintele Nicolae Steinhardt - cea mai mare minune care i se poate întâmpla unui om; putem oricând să ne (re)venim în fire, ajungând la dreapta socoteală.

Criticismul - o soluție?

Criticismul este una dintre bolile grave ale societății românești. Nu am înțeles niciodată cum au reușit unii să scape atât de repede de propriile patimi, încât să le rămână timp si energie pentru a-i critica obsesiv pe alții si a produce dezbinare la nesfârșit. De mai multe ori l-am întrebat pe părintele Sofian din ce cauză suntem un popor atât de dezbinat. Sub diferite forme,

părintele ne-a dat același răspuns: din mândrie!

Unele persoane își întemeiază stilul de a critica încontinuu pe ideea că, procedând în acest fel, lucrurile sunt mai dinamice și putem depăși mentalitatea comunistă, unde nu era voie să critici pe nimeni, întrucât totul era considerat perfect.

Pentru a ne da însă seama dacă critica noastră este sau nu plăcută lui Dumnezeu este necesar, în primul rând, să vedem roadele acesteia. Când critica noastră insistentă produce tulburare (în jur sau înăuntrul nostru) și nu îndreptare, este foarte posibil ca ea să nu fie după voia lui Dumnezeu, ci să-și aibă izvorul în propriul nostru orgoliu.

Câteodată este firesc să dezbati critic o problemă, oferind cu dragoste și soluții. Criticismul însă produce o tulburare inutilă, dacă prin el înțelegem o atitudine încrâncenată prin care depistăm milimetric răul din jurul nostru, din societate sau din viața Bisericii, dar nu-l punem în legătură cu neajunsurile din sufletul nostru. Adică nu constientizăm faptul că principalele cauze ale existenței răului care ne apasă sunt propriile noastre păcate.

Sfânta Biserică ne reamintește mereu că, pentru a scăpa de boala criticii delirante, ne stau la îndemână și următoarele medicamente ale spiritualității ortodoxe: a vedea partea bună și frumoasă a oamenilor, a ne frământa numai pentru problemele care sunt în puterea și răspunderea noastră, a ne concentra asupra propriilor greseli, precum și asupra împlinirii unei lucrări pozitive, în duhul Evangheliei. Aceste modalități de gândire și acțiune - binecuvântate prin experiența Sfinților Părinți - constituie de fapt temelia oricărei schimbări (făcută în duh ortodox) a vieții bisericești. O astfel de schimbare are marele avantaj de a nu produce sminteală, căci Mântuitorul ne avertizează foarte limpede: "Iar cine va sminti pe unul dintre aceștia mici care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui să i se atârne de gât o piatră de moară și să fie afundat în adâncul mării". Aceste ultime considerații reprezintă motivații importante pentru ca tinerii din ASCOR să încerce să adopte o atitudine inspirată din "rețeta prescrisă" mai sus, ori de câte ori ei observă nereguli în interiorul Bisericii.

Trebuie spus faptul că în organizația noastră nu prea se luau în seamă criticile nesincere (privitoare la problemele asociației), adică cele care ascundeau o altă motivație decât cea afișată. De exemplu, unii erau supărați pe noi fiindcă nu îi invitasem niciodată să conferențieze, dar, când ne criticau, invocau cu totul alte motive; alții păstrau ceva resentimente de pe vremea când li se tăiașe avântul prin ASCOR, datorită oportunismului, trufiei exagerate sau vicleniei de care dăduseră dovadă.

Cei care puneam umărul să realizăm o acțiune făceam și greseli sau nu eram tot timpul de acord între noi. Însă prin discuții, polemici, diferite întâmplări, se rezolvau problemele apărute, fiindcă aproape nimeni nu se supăra când era criticat, cu dragoste și simplitate, de un coleg, mai ales că lucrul cel mai important care ne-a interesat dintotdeauna a fost să facem lucrurile după voia lui Dumnezeu și nu după voia noastră.

Întrucât stim că nu am reușit întotdeauna să facem ceea ce trebuie, ne cerem iertare față de toți cei care sunt supărați pe noi într-un fel sau altul, fie din cauza unor acțiuni ale asociației, fie din cauza felului nostru de a fi.

Viata cetății

Foarte criticate au fost manifestările organizației în arena social-politică (deși ele nu au constituit nici pe departe centrul preocupărilor noastre așa cum li se poate părea unora). Una dintre acuzele care ni se aduceau era ideea nerealistă - și în același timp foarte comodă -

conform căreia nu există vreo legătură între filocalie, duhovnicie și faptul de a lua atitudine față de o gravă incorectitudine politică sau socială, care vine într-o contradicție flagrantă cu învățătura Mântuitorului. Ca și cum cel care este preocupat de rugăciune nu se mai implică deloc în viața cetății, atunci când, lângă el, se întâmplă ceva foarte important, care pune într-un mare pericol viața sufletească a semenilor săi.

Bineînțeles că în această implicare este foarte necesar ca valorile și exigentele duhovnicești să primeze; adică în primul rând punctul de pornire al unor asemenea manifestări să fie convingerea că Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat pentru a-l ajuta pe om să se schimbe și nu pentru ca să reformeze societatea.

La temelia unor astfel de atitudini este necesar să existe în același timp un anumit simț al proporțiilor și discernământ, pentru a nu te arunca orbeste cu capul înainte. Aceasta mai ales în zilele noastre, când ipocrizia și cinismul politic au atins poate, la nivel global, cotele cele mai rafinate din întreaga istorie a umanității, iar majoritatea creștinilor - fiind intoxicați cu atâtea informații false - nu mai înțeleg aproape nimic din adevărata față a propagandei politice (iar câteodată nici măcar nu mai pot bănuși existența nenumăratelor metamorfoze ale intruziunii politicului).

În ceea ce ne privește, se vede foarte clar acum că aproape toate manifestările noastre publice de după 1992 - cu privire la anumite probleme social-politice - au fost perfect justificate. Vom da un singur exemplu: lupta împotriva legalizării homosexualității.

Criticile adresate cu această ocazie ascoriștilor din partea societății <curat> civile au fost foarte virulente, iar unora (chiar dintre cei care, în mod normal, ar fi trebuit să ne sprijine) li s-a părut că am exagerat cu acțiunile noastre în această privință. Însă broșura pe care am editat-o cu această ocazie și am înmănat-o oamenilor politici - ca și alte inițiative - a avut un impact destul de puternic, contribuind în mod semnificativ la amânarea cu câțiva ani a oficializării sodomiei, după cum au lăsat să se înțeleagă unii parlamentari și reprezentanții de la Comisia Internațională a Drepturilor Omosexualilor și Lesbienelor. România a fost astfel, pentru câțiva timp, printre foarte puținele state europene unde se mai sancționa penal homosexualitatea, acest lucru fiind atunci pentru noi o speranță că nu ne va părăsi ajutorul lui Dumnezeu. Acțiunile noastre nu au fost însă suficiente pentru a se putea stopa răul.

Pentru a ne da mai bine seama cât de "exagerați" am fost în această problemă, vom prezenta pe scurt situația la care s-a ajuns în momentul de față (iunie 2002).

În privința legiferării inversiunilor sexuale, lucrurile au avansat nepermis de mult, într-un sens negativ. Alesii noștri, după ce s-au văzut cu sacii în căruță (parlament), au sters cu totul din Codul Penal referirea la sodomie, nelăsând-o nici măcar la perversiuni (ca să nu mai vorbim și de o altă inițiativă la fel de "benefică": oficializarea prostituției). Cu alte cuvinte, pentru prima dată în istorie statul român - prins acum între ciocan și nicovală - încearcă prin presiunea legilor să prezinte anormalitatea ca normalitate, să modifice conștiința poporului care de două mii de ani consideră homosexualitatea un păcat strigător la cer.

Odată lăsată deschisă poarta răului, au început deja să apară primele complicații evidente. În toamna anului 2001 am reușit cu toții să ne dăm mai bine seama cât de "mărinimos" reacționează stăpânii acestei lumi atunci când sunt contrazisi în privința unor legi pe care vor să le impună în toate țările. Astfel, românilor li s-a adus la cunoștință că Statele Unite au trimis în România un ambasador homosexual, cu tot cu amantul său. Interesant este faptul că, deși majoritatea populației României nu a fost, nu este și nu va fi de acord cu o asemenea anomalie, aproape nimeni nu a avut curajul să ia atitudine în mod public. Trăim o epocă

înfloritoare, de libertate si democratie, nu-i asa?

Continuitatea

AScor a continuat după 1990, în mediul studentesc, lucrarea spirituală începută de Asociația Studentilor Crestini din România (A.S.C.R.), înființată la București în 1921. Ca un arc peste timp între cele două organizatii studentesti se pot găsi mai multe trăsături importante în comun, dintre care amintim: apolitismul si încercarea de a promova ortodoxia autentică prin manifestări culturale (conferinte, reviste etc.).

Din A.s.c.R. au făcut parte diverse personalități care se vor impune peste ani în cultura românească sau chiar universală, printre care se numără: Mircea Vulcănescu, Gheorghe Racoveanu, Arsavir Acterian, Eugen Ionescu, Sergiu Condrea, Maria Droc sau Constantin Noica.

Ceea ce se știe mai puțin este faptul că initiatorul întâlnirilor de la "Rugul Aprins", poetul Sandu Tudor, a fost unul dintre membrii marcanti ai asociației; de altfel, la acele conferinte duhovnicești din incinta mănăstirii Antim s-au reîntâlnit după 1945 o parte dintre vechii A.s.c.R.-isti, cum ar fi scriitorul Paul Sterian, cunoscutul bizantinist Alexandru Elian sau arhitectul Constantin Joja. Este impresionant si faptul că cei doi tineri care au condus câțva timp întâlnirile A.s.c.R.-iste - Mircea Vulcănescu si Sandu Tudor - aveau să împărtășească, în cele din urmă, un același sfârșit mucenicesc în temnitele comuniste.

La rândul său, "Rugul Aprins" a constituit una dintre cele mai profunde forme de rezistență spirituală pe care le-a dat poporul român în fața agresiunii bolșevice, atât prin tematica duhovnicească abordată la aceste întâlniri, cât si prin importanta participantilor. Aici au conlucrat, sub acoperământul mănăstiresc, trei categorii sociale care au avut întotdeauna un rol cheie în perpetuarea valorilor românești: clericii (dimpreună cu monahii), cărturarii si studentii. În acest sens, părintele arhimandrit Roman Braga - unul dintre foștii studenti care s-au format în acele timpuri la conferintele de la mănăstirea Antim - observa în 1991: "Guvernul comunist de la București intrase în panică. S-a speriat de "Rugul Aprins" mai mult decât de toate centrele de rezistență din Carpați. Pentru partizani exista pedeapsa cu închisoarea si moartea. Dar ce te faci cu acel "centru" din om pe care nimeni nu-l poate controla si despre care Lunacearski îi spunea lui Lenin într-o scrisoare: "Dacă vrei să-l stăpânești pe om, ucide-i intimitatea!">.

Luând în considerare toate cele spuse mai sus, cât si noul tip de război care se duce - cel puțin la nivel cultural si informational - împotriva poporului român, începând cu anul 1990, se poate înțelege într-o altă lumină importanta pe care au avut-o si o au multe din actiunile ASCOR-ului; acestea vizează tocmai construirea unor puncte de legătură între mediile universitare si slujitorii sfânti ai Bisericii, ele situându-se în prelungirea nu numai a râvnei a.s.c.R.-iste, ci si - la o altă dimensiune - a problematicei si fervei duhovnicești prezente la "Rugul Aprins".

Într-o discutie pe care am avut-o cu părintele Sofian, referitoare la perioada de dinainte de 1945, Prea Cuviosia sa ne-a atras atentia că, pentru a fi cu adevărat în continuitatea celor de atunci, trebuie să aprofundăm atât viața duhovnicească, cât si pregătirea culturală; după care, a adăugat:

"Pe vremea aceea românii erau liberi; acum, după ce s-au amestecat comunistii (care au fost dusmanii credinței), lucrurile sunt foarte schimbate. Multi dintre tinerii din perioada interbelică aveau o râvnă duhovnicească aproape naturală, cum este a copiilor; parcă

Dumnezeu i-a ridicat așa și parcă El se ocupa direct de ei, mai mult decât părinții lor. Parcă Dumnezeu îi pregătea și le dădea înțelepciune, ca și unor tineri din vremea noastră. Tinerii de atunci au fost pregătiți pentru această grea încercare - comunismul; s-ar putea ca, într-un fel, lucrurile să se repete și în zilele noastre.

Lucrul cel mai important pe care ar fi bine să-l învățăm din acești peste 40 de ani de ocupație comunistă este că trebuie să încercăm tot timpul să fim buni creștini, să încercăm să avem mai multă dragoste".

România Reală

Am observat că de multe ori criticismul se împletește cu o viziune pesimistă și dezarmantă privitoare la verticalitatea poporului nostru, la societatea în care trăim, la viitorul care ne așteaptă. Niciodată nu am aderat la o asemenea stare de spirit; dar nici nu am susținut în schimb neosismul sau vreo altă variantă a nationalismului demagogic.

Poate că motivul principal al apropierii noastre de firescul creștin și național românesc a fost tocmai cunoașterea - în special prin intermediul ASCOR-ului - a unor români adevărați, din toate categoriile sociale. Cu purtarea de grijă a dragostei lui Dumnezeu, am reușit ca prin acești oameni - de o calitate sufletească excepțională - să descoperim o cu totul altă lume decât România oficială sau România manualelor alternative. Pentru noi, aceștia reprezintă România Reală și nu bâlciul care ni se oferă zilnic, cu cinism și <obiectivitate>, la posturile de televiziune sau în ziare. De aceea ne dor văicărelile dezgustătoare ale unor oameni care cred că, lovind în poporul din care s-au născut, își rezolvă propriile complexe de inferioritate.

Adevărata Românie am întâlnit-o și în atmosfera foarte vie, realistă, plină de sensibilitate, comuniune și căldură sufletească din ASCOR și din paraclisul studentesc ocrotit de Sfântul Nicolae. În aceste două medii prielnice creșterii duhovnicești, s-au legat prietenii pentru Întreaga Viată, care ne-au ajutat să depășim multe obstacole.

Tot aici am descoperit cu bucurie, la unii studenți din domenii diferite, o dorință puternică și oarecum instinctivă de a avea, laolaltă cu alți tineri, o împreună-lucrare misionară în duhul ortodoxiei autentice promovate de către Marii Apostoli și Părinți ai Bisericii, precum: Sfântul Apostol Andrei, Sfântul Grigorie Palama, Sfântul Paisie Velicickovski, Sfântul Serafim de Sarov, Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica, Părintele Dumitru Stăniloae, Părintele Justin Popovici, Cuviosul Serafim Rose sau Sfântul Siluan Athonitul. Interesant este că unii dintre tinerii pe care i-am cunoscut simteau mai întâi o chemare tainică spre acești Sfânti sau Părinți și de abia după aceea le citeau scrierile.

Tinând cont și de toate aceste realități, gândindu-ne și la rugăciunile pe care le fac pentru poporul nostru martirii de la Revoluție, mucenicii din închisorile comuniste și toți sfinții acestui pământ binecuvântat, nu înțelegem de ce ar trebui să fim pesimisti, atunci când sensul vieții noastre este dobândirea Împărăției lui Dumnezeu, după cum ne spune Însuși Mântuitorul: <căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui>!

Omul duhovnicesc

Majoritatea tinerilor preocupați cu adevărat de credință nu mai sunt acum impresionați de discursurile frumoase. După atâtea deziluzii apărute în ultimii ani în societatea românească, dar și pe fondul unei febrile căutări spirituale în întreaga lume creștină, acești tineri își orientează tot mai mult viața după oamenii duhovnicești. Fără prezenta acestora din urmă, creștinismul ar deveni o simplă ideologie colorată religios, fariseică, activistă social și

moralizatoare.

Ce să facem pentru a deveni oameni duhovnicești?

Sfântul Siluan Athonitul - ale cărui scrieri părintele Sofian le recomandă imediat după Sfânta Scriptură și Vietile Sfintilor - ne îndeamnă să ascultăm de preotul la care ne spovedim, arătându-ne că "ascultătorul care crede duhovnicului său și nu crede sînsi se va tămădui degrab de orice vătămare sufletească", scăpînd mai ales de amăgirea trufiei care ne secătuieste spiritual.

Sfântul athonit ne atenționează de asemenea că în tot războiul pe care-l ducem pentru a ne înduhovnici - adică pentru a fi conștienți și pentru a ne elibera de patimile care zac în noi - ne sunt necesare în primul rînd două arme: ascultarea și smerenia.

Ce înseamnă a te smeri?

Sfântul Siluan ne lămurește, uimitor de frumos: "Sunt multe feluri de smerenie. Unul este ascultător și se învinuiește pe sine însuși întru toate; și aceasta este smerenie. Un altul se căiește pentru păcatele sale și se socotește un nemernic înaintea lui Dumnezeu; și aceasta este smerenie. Dar alta este smerenia celui care a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt; cunoașterea și gustul celui ce a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt sunt altele.

Cînd, în Duhul Sfânt, sufletul vede cît de blînd și smerit este Domnul, atunci se smereste pe sine pînă la capăt. Și această smerenie e cu totul deosebită și nimeni nu o poate descrie. Dacă oamenii ar cunoaște prin Duhul Sfânt ce fel de Domn avem, s-ar schimba cu toții: bogății ar disprețui bogățiile lor, savanții știința lor, ocîrmuitorii slava și puterea lor, și toți ar trăi în mare pace și iubire și mare bucurie ar fi pe pămînt".

În numele mai multor foști membri ASCOR

Tudor Popescu, Presedinte ASCOR București între anii 1995-1999

iunie 2002, Sărbătoarea Pogorării Duhului Sfânt

Simbolismul Crucii

<Mă bucur, iubiti tineri, că pretuiti atît de mult Sfânta Cruce și vreți să ridicați aceste cruci ca un simbol al orientării voastre în viață și ca o cinstire a memoriei celor care și-au însușit crucea, primind moartea pentru neamul acesta. Crucea reprezintă pentru noi - pentru creștini, pentru poporul care își face semnul înainte de orice faptă și la toate rugăciunile - suprema iubire a unuia pentru altul și suprema iubire a fiilor pentru neamul lor.

Crucea însemnează că mergi pînă la moarte, de bunăvoie, pentru ceilalți. Hristos, prin cruce, a mers de bunăvoie pînă la moarte pentru noi, ca să învingă moartea. Numai primind crucea de bunăvoie, nu silit, ci din iubirea supremă pentru celălalt, numai așa capeti și tu viață vesnică și te înalți spre desăvîrsire, prin unirea cu Hristos, ajutîndu-i și pe ceilalți să facă aceasta.

Crucea este semnul iubirii dintre noi si semnul iubirii lui Dumnezeu pentru noi. Ridicând aceste cruci, manifestati hotărârea de a vă iubi neamul, de a vă iubi unul pe altul, de a lupta pentru unitatea poporului nostru până la moarte.>

Cuvânt adresat de părintele Dumitru Stăniloae

tinerilor din ASCOR care au ridicat în 1993

crucile din Piata Universității

Cuprins

Cuvânt înainte 9

Scurte repere biografice 13

"Voi cine ziceti că sunt Eu?" 17

Despre ceasul neașteptat al morții 21

De multe ori moartea îi prinde pe oameni nepregătiți! 23/ De ce Dumnezeu nu îngăduie să ne cunoaștem momentul morții? 26/ Ce este bine să facem? 28/

Valoarea sufletului 31

Sufletul rămâne o mare Taină 32/ Chipul lui Dumnezeu în om 34/ "Putem pierde orice, afară de suflet, căci dacă ne rămâne acesta încă n-am pierdut nimic" 36/ Suntem atenți cu adevărat la dorurile sufletului? 38/

Învățăături despre smerenie 43

Arma cea mai puternică împotriva diavolului 44/ Ce este smerenia? 46/ Smerenia sfinților 48/ Exemplul Mântuitorului 50/ Falsa smerenie 53/ Cumpătarea 61/ "Nu dăznădăjdui!" 66/ "Trăim într-o epocă foarte primejdioasă și de aceea trebuie să fim tari, să fim smeriți" 71/ Cea mai smerită făptură umană 76/

O scurtă meditație 84

Orbirea sufletească 85

Cum apare orbirea sufletească? 87/ Nu trebuie să uităm de ochii sufletești! 89/ "Sânguieste dar și te pocăiește" 91/

Puterea rugăciunii 95

Rugăciunea curată 97 / Împlinirea și foloasele rugăciunii 100 / Esența vieții creștine 103 /

Rugăciunea inimii este de mare actualitate în viața modernă 108/ Împărăția lui Dumnezeu este în noi 115/ "Unde este comoara voastră, acolo este și inima voastră" 123/

Cuvinte la început de post 132

Dreapta socoteală 136

Experiența rugăciunii inimii 138/ Părintele Ioan Kulîghin în România. Întâlnirile de la Rugul Aprins 141/ Capcanele falsei credințe 151/ Însusirile trăirii ortodoxe 156/ Discernământul. Cum va fi sub domnia Antihristului? 159/ Importanța duhovnicului 168/ Credința tinerilor 176/ Esențialul 184/

Prezența Sfântului Duh 193

Schimbarea 197

Mai poate fi schimbată societatea? 199/ Treptele rugăciunii inimii 203/

Iubirea duhovnicească 211

Călugărul în fața Dreptei Judecări 219

Suntem cu adevărat conștienți de Ziua Judecării? 221/ Cum apare călugărul în fața Judecării Viitoare? 226/ "Acum este Judecata acestei lumi" 233/

Sapte îndemnuri pentru a găsi

calea adevărului 238

Învierea 243

Postfață 248